

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi Thomae tomi quinque

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Disputatio VIII. Quid Incarnatio sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

et intelligi potest quomodo etiam differant assumptio, & unio in hac significatione, conueniunt enim, quatenus eandem actionem omnino significant, differunt vero, sicut dictum est de verbo vniendi, quoniam unio absolute, & quasi abstracte significat illam actionem, assumptio vero connotat, & in principio talis actionis habitudinem termini, ut scilicet ad se sumat, & in re, circa quam versatur, ut trahatur ad subsistendum in alio, & inde oriuntur variae locutiones supra explicatae.

Et ex his sufficienter explicatae sunt solutiones argumentorum D. Tho. praeterquam solutio ad tertium, in qua explicat D. Thom. duos alios terminos, scilicet *Humanatio*, & *Incarnatio*. De quibus breuiter dicendum est, eandem actionem significare, quam assumptio, vel unio, differret vero in modo significandi, seu in connotatis, quia assumptio, ut dictum est indicat naturam, quae ad subsistendum in alio assumitur, & connotat terminum assumptionis ex parte personae agentis, seu assumptis: *Incarnatio* autem, vel *humanatio*, potius connotat aliud extremum unionis ex parte naturae assumptae quatenus ab illa denominatur persona assumens; unio vero, seu unio ab utroque abstrahit, & hinc fit, ut Verbum dicatur *Incarnatum* vel *humanatum*, humanitas vero non dicatur *incarnata*, dicitur autem humanitas assumpta non vero Verbum, utrumque vero dicitur utriusque unitum. Et simile suo modo est de hac voce *Deificatio*, qua in hac materia Patres uti solent, cum dicunt carnem, vel humanitatem fuisse *Deificatam*, id est, deitati unitam. Et ita significat eandem actionem unitiuium, explicando tamen deitatem, ut terminum illius unionis, & humanitatem, ut subiectum, contrario scilicet modo, quam, *humanatio*, quae dicit eandem actionem significando humanitatem (ut notat Damasc. lib. 3. c. 11.) tanquam terminum illius unionis, Verbum autem ut subiectum, non quidem inhaerentis, sed denominationis, quia licet tota mutatio sit in humanitate, denominationem tamen reducat in ipsum Verbum.

Ultimo in eadem solutione ad tertium notanda sunt illa verba, *assumptio differt ratione ab unione, Incarnatione, & humanatione*. Circa quae Caiet. mouet quartum dubium, quo modo in re differant unio, & assumptio, nam haecenus de significatione vocum tantum dictum est, sed non est, quod in hoc immoremur, quia, si loquamur de actione ipsa, prout significatur per diuersas voces, tantum ratione, & modo significandi, & concipiendi distinguuntur, ut Caiet. concedit, & per se satis constat. Si autem loquamur de relatione unionis comparando illam ad actionem, vel mutationem, seu fundamentum proximum, quodcumque illud sit (de hoc enim dicemus disput. sequenti) sic coincidit quaestio hanc cum generali quaestione metaphysica de distinctione relationis a suo fundamento, quae non est hoc loco disputanda. Ego vero sentio esse quidem distinctionem aliquam ex natura rei, non quidem tanquam rerum omnino distinctarum, sed tanquam formalium rationum diuersarum, seu tanquam modi, & rei, cuius est modus.

DISPUTATIO VIII.

In tres sectiones distributa.

Quid incarnatio sit.

X praecedente disputatione duo sumere licet, quae ad essentiam incarnationis explicandam cōferent. Primum est, incarnationem esse quandam actionem realem, vel certe in eo perueniendo mysterio huiusmodi actionem interuenisse, quod est per se euident, quia, cum in hoc

Fr. Suarez. Tom. II.

A mysterio sit in rerum natura nouum aliquid, quod antea non erat, necesse est, per aliquam actionem esse factum, nam si Verbum caro factum est, aliqua certa actione factum est, quam appellant Concilia vnitionem carnis ad Verbum, ut constat ex Concilio Ephesino capite decimo tertio, & V. Synodo col. la. 8. capite quarto, & octauo. Secundum est, hanc actionem seu vnitionem esse duarum substantiarum coniunctionem, Verbi scilicet & humanae naturae, ex quibus componitur hic homo Christus. Ex quo colligitur, hanc actionem non posse esse per veram inhaerentiam actualement vnus ex praedictis extremis ad alterum, quia neutrum potest alteri proprie inhaerere: etiam si cum illo possit realiter vniri. Superest ergo declarandum: qualis sit haec vnio, & quem terminum formalem habeat; ad quem tendat, & quem terminum a quo, quid ve per eam ipsis extremis addatur, quae inter se vniuntur, & hinc tandem satisfiet difficultatibus, quae circa hoc mysterium occurrere solent.

SECTIO I.

Utrum Incarnatio sit actio tantum vniciens humanitatem Verbo, vel etiam sit produciens ipsam humanitatem in rerum natura.

TRIBVS modis intelligi potest, actionem aliquam vnire duo extrema. Primo, producendo totum compositum simulque cum illo componendo utrumque extremum componens totum, huiusmodi est creatio coeli, perquam tam materia quam forma coeli concreantur, & inter se vniuntur. Secundo potest actio ita vnire vnum extremum alteri, ut vnum eorum supponat, & non producat, alterum vero non solum vniat, sed etiam producat, seu producat, producendo totum compositum, ita ut producendo vniat, & vniendo producat. Huiusmodi est calefactio, per quam & calor de nouo fit, & vnitur subiecto, quod sit calidum. Similiter actio, qua educitur forma materialis de potentia materiae, productiua est, & vniuiua talis formae in materia, & cum materia. Tercio potest esse actio tantum vniciens & neutrum extremorum produciens in rerum naturam, sed solum compositum, quod ex vtriusque coniunctione confurgit, qualis est resurrectio. In praesente ergo certum est, actionem, quae in incarnatione interuenit, non esse primi generis, quia Verbum, quod est alterum extremum huius unionis, non potest per huiusmodi actionem produci sed supponitur esse per aeternam generationem a Patre. De aliis ergo duobus generibus actionum difficultas non parua est, in quo illorum constituenda sit haec actio.

Prima sententia est, incarnationem non esse actionem mere vniuiuiam, sed productiuam etiam humanitatis, non in se, sed in Verbo. Hanc opinionem non inuenio apud Diuum Thomam, aut aliquem antiquum Theologorum, sed quidam moderni Thomistae eam hoc tempore defendunt, ut facilius ab humanitate Christi existentiam creatam excludant, & quasi coacti vi argumentorum, quae contra illam sententiam fieri solent. Potestque haec sententia suaderi primo ex Leone Papa episcopo ad Iulianum dicente, *Natura nostra non sic assumpta est, ut prius creata, post adsumeretur, sed ut ipsa assumptione crearetur*. Quibus verbis satis formaliter & expresse declarauit, eandem omnino esse actionem, qua humanitas, & assumpta est, & creata, fuit ergo illa actio non solum vniuiua, sed & productiua animae seu humanitatis. Et similia videntur verba Fulgentij lib. de Incarnatione & gratia cap. 3. cum enim dixisset, Deum in Virgine & ex Virgine naturam, secundum quam temporaliter conciperetur, & nasceretur, formasse

S

& accepit.

& accepisse, subdit, *Ipsa quippe acceptio carnis, fuit conceptio virginalis*: conceptio autem virginalis fuit humanitatis productio, fuit ergo illa eadem actio cum assumptione seu vnitione ad Verbum. Vnde inferius aperte subdit, *Vna quippe suis in vtero Maria Virginitis conceptio diuinitatis & carnis, & vnus est Christus Dei Filius in vtraque natura conceptus*. Secundo argumentor ratione lumpia ex prædictis verbis Fulgentij, nam si actio productiua, & vnitione humanitatis essent distinctæ, illa quidem esset prior natura, quam hæc, quia, sicut vniri supponit esse, ita productio supponitur ad vnionem, quando sunt actiones distinctæ: ergo conceptio humanitatis esset prior natura, quam assumptio, quia humanitas non nisi per conceptionem producta est: ergo formaliter ac proprie loquendo non esset conceptus Deus ex Virgine: quod est contra fidem. Patet consequentia, quia conceptio prius natura terminata esset ad humanitatem, & non ad Deum, quandoquidem in illo priori humanitas non est vnita Deo. Et confirmatur à simili: nā quia actio per quam creatur anima est distincta ab ea per quam vnitur corpori, & illi supponitur, ideo per illam actionem non producit homo, sed sola anima: è contrario vero, quia calor eadem actione qua producit, vnitur subiecto, ideo illa actione, non tam fit calor, quam calidum: si vero calor prius natura fieret actione distincta & postea vniretur, certe illa actione non fieret calidum, sed solus calor: ergo similiter in præsentem, si conceptio humanitatis, est actio distincta, & prior, quam assumptio, per illam concepitur humanitas sola, & non Deus homo, & ita non esset Deus conceptus ex Virgine, nec Virgo, esset mater Dei. Tercio, quia si humanitas vel anima Christi actione distincta & prius natura crearetur, quam assumeretur, prius etiam natura existeret, quam assumeretur: consequens est falsum, ergo. Sequela patet, quia actio productiua, vel creatiua terminatur ad existentiam rei. Minor vero probatur, quia iuxta probabilem sententiam in anima Christi non est alia existentia ab existentia Verbi increata, quod si hoc verum est, impossibile est intelligere illam animam existentem prius natura, quam vnitam Verbo, ergo nec intelligi potest, prius natura creata, quam vnita. Vnde confirmatur, quia creatio non potest esse actio distincta ab ea actione, qua essentia vnitur existentie, sed incarnatio est actio, per quam essentia animæ & humanitatis vnitur existentie per quam actu existit, ergo illa eadem est creatio ipsius animæ.

Secundo probatur eadem minor, quia, quamuis demus, humanitatem Christi habere propriam existentiam, tamen illam habet dependentiam à Verbo, ergo non potest prius natura existere, quam fit Verbo vnita. Antecedens patet, quia in hoc consistit substantialis vnio humanitatis ad Verbum, scilicet quod ad ipsum dependentia humanitatis terminatur, hoc enim modo omnes Theologi vnionem illam declarant; ideo enim dicitur per hanc vnionem Verbum vniri humanitati tanquam sustentans illam, quia, nimirum, humanitas in existendo pendet in hoc genere à Verbo tanquam à sustentante. Nam, si in existendo non pendet, quam ratione ab ipso sustentatur? aut in quo pendere potest, erit ergo per se existens, atque adeo subsistens.

Dices, pendere in vnione. Sed hoc non sufficit vt per se non existat, nisi media vnione pendeat in sua entitate & existentia, sicut non dicitur anima rationalis pendere à corpore, quia in existendo non pendet, etiam si vnio eius à corpore pendeat. Prima vero consequentia probatur, quia, si humanitas prius natura existit, quam vnitur Verbo, ergo in illo priori non pendet in existendo à Verbo, ergo, hoc enim signo colligimus, animam rationalem non pendere in existendo à materia, quia prius natura

A existit, & creatur, quam vnitur materię, & è conuerso, quia forma materialis, vel accidentalis pendet in existendo à subiecto, inde colligimus pendere etiam in fieri, & consequenter non prius natura fieri, quam vnitur subiecto, nec è conuerso. Tercio probatur eadem minor, quia anima rationalis, verbi gratia, non est prius creata seu existens, quam subsistens, ergo neque anima Christi prius natura creata est, quam vnita Verbo, & consequenter non alia actione creata est, quam vnita. Consequentia est euidens, quia vnio seu assumptio fuit in Christi anima loco subsistentię proprię, quæ est in aliis animabus. Vnde eundem ordinem habuit illa vnio ad existentiam vel creationem illius animæ, quem habet subsistentia propria ad creationem & existentiam propriam aliarum animarum, vt latius infra quæst. 6. dicturi sumus. Antecedens probatur, nam creatio propriæ ac formaliter terminatur ad rem subsistentem, vt docet Diu. Thom. 1. part. quæst. 45. artic. 4. quia illud creatur, quod proprie existit, hoc autem proprie conuenit rei subsistenti: ergo non intelligitur aliquid proprie terminare creationem donec subsistat, ergo non potest in anima intelligi prius natura creata, quam subsistens. Et confirmatur primo, quia hinc colligunt Theologi, animam rationalem subsistere, quia per creationem fit: si autem creatio præcise terminaretur ad existentiam prius natura quam ad subsistentiam, nulla esset ratio, qua probaretur animam rationalem prius natura subsistere, quam vnitur corpori, nam satis esset, quod prius natura existeret, ergo signum est, creationem formaliter terminari ad rem subsistentem vt sic, & consequenter in Christi anima creationem eius formaliter terminari ad vnionem, per quam illi subsistentia diuina communicata est. Confirmatur secundo, quia forma materialis & accidentalis non prius natura fit, quam vnitur subiecto, quia naturaliter postulat modum inhærentię, vt existere possit, ergo & è conuerso forma subsistens non prius natura fit existens quam subsistens, quia, vt existat, tam naturaliter postulat modum subsistendi, & ab illo pendet, sicut materialis forma modum inhærendi, ergo similiter in anima Christi non prius natura fit existentia, quam modus vnionis ad Verbum, qui illi est loco subsistentię proprię.

Quarto argumentor, nam vnio animæ rationalis ad Verbum, non potest esse actio ex præsupposito subiecto, ergo non potest esse actio à creatione ipsius animæ distincta. Probatur consequentia, quia creatio propriæ est actio, quæ fit line conuersu subiecti ex virtute tantum causę efficientis. Antecedens probatur, quia nihil potest esse subiectum actionis, nisi quod est subsistens, & ideo materia prima vt generationi supponitur, dicitur esse subsistens, quia est actionis seu mutationis subiectum.

Secunda sententia affirmat, incarnationem esse actionem mere vnitiuam, & ex natura rei esse distinctam à creatione rationalis animæ & productione humanitatis. Hæc opinio sumitur ex Diu. Thom. hac 3. part. quæst. 4. artic. 2. vbi ait, illud, quod assumitur, debere præintelligi assumptioni, sicut, quod mouetur localiter, præintelligitur motui: & quæst. 6. art. 3. sentit, animam Christi eodem modo, & eodem genere actionis esse creatam, quo alie animæ rationales. Et ita etiam indicat, quamuis eodem instantane fuerit creata & assumpta: prius tamen natura & diuersa actione fuisse creatam: & eadem quæst. art. 4. ad 3. dicit, carnem prius natura vniri animæ, quam verbo vnione personali. Vnde sentit, conceptionem humanitatis esse priorem & distinctam actionem ab vnione humanitatis ad Verbum, quod in illa quæstione sæpius repetit, vt ibi videbimus. Idem sentit in 3. distinct. 5. quæst. 3. artic. 1. ad 2. vbi affirmat, quod assumitur, præexistere assumptioni, non

non tempore, sed natura, seu secundum modum intelligendi. Idem tenet Alex. Alenf. 3. p. quæstione 8. memb. 2. ubi dicit, conceptionem esse naturam priorem assumptione; & esse carnis prius esse naturaliter assumptione carnis. Ibidem etiam distinguit creationem animæ, & dicit esse priorem assumptione. Expressè id docet Durandus in 3. dist. 15. quæst. 2. numero quarto, ubi dicit, has actiones esse distinctas, & posse eam, quæ prior est scilicet creationem animæ, vel formationem humanitatis, eandem esse vel conservari sine vnione. Eandem sententiam supponit Gabr. cum Ocham. in 1. dist. 30. quæstio. 4. ubi ita distinguit creationem animæ Christi ab vnione ad Verbum, sicut ab vnione ad corpus, quas constat esse distinctissimas actiones. Idem Gabr. cum eodem Ocham. in 3. d. 1. quæst. 1. art. 1. & dist. 3. art. 1. Scot. dist. 1. q. 1. Et primo probari potest, quia actiones, vt ex Philosophia constat, distinguuntur ex terminis: ergo vbi termini sunt in re ipsa distincti, oportet actiones esse distinctas, sed in præsentè termini sunt distincti, nam substantia animæ, vel materiæ & humanitatis, est in re ipsa distincta ab vnione ad Verbum, vt inferius constabit: ergo & actio per quam fit anima, & per quam vnitur Verbo, sunt distinctæ. Sed hæc ratio non videtur efficax, nam in eadem forma fieri potest in forma accidentali & materiali, & vnione illius ad subiectum, nam etiam entitas vel substantia talis formæ distinguitur ex natura rei ab vnione: ergo pari ratione concludendum esset, fieri per diuersas actiones, quod tamen est falsum, quia cum huiusmodi forma non fiat, nisi per educationem de potentia subiecti, non potest alia actione fieri, & alia vniiri: nam, vel illa actio, qua fit, est cum materiali concursu subiecti, vel non: si non, ergo est creatio, quia est actio ex nullo subiecto, atque adeo ex nihilo: si vero fit cum materiali concursu subiecti: ergo illam est actio, quantumvis præcisè ac formaliter sumpta pendet essentialiter à subiecto, illi quæ vnitur: ergo ex vi illius, terminus eius fit in subiecto, & vnitur illi, ergo non est necessaria actio vnies distincta. Si ergo in præsentè dici potest, etiam substantia humanitatis vel animæ sit distincta ab vnione ad Verbum, nihilominus per eandem actionem fieri, quia fit dependentè à Verbo, & non prius in se quam in Verbo.

Sed nihilominus amplius declarari & vtgeri potest ratio illa in hunc modum: nam, licet verum sit, vnam & eandem esse actionem, quæ accidens fit, & vnitur subiecto, tamen, sicut in accidente in facto esse distinguimus entitatem accidentis ab actuali inherencia seu vnione, ita necesse est, vt in ipsa actione distinguamus illam actionem, vt tendit ad entitatem, vel ad vnionem accidentis, quia actio nihil aliud est, quam fieri ipsius rei, vt est ab agente, res autem in fieri & in facto esse seruant inter se proportionem, & ideo, si in facto esse est distinctio, erit etiam in fieri. Vnitas ergo illius actionis productiua & vnitua accidentis in subiecto consistit in hoc, quod licet illa duo ex natura rei distinguantur, tamen in ipsa actione se habent quasi partialiter, nam ita componunt vnam actionem, vt essentialiter illam compleant, & illam est actio, vt terminatur ad entitatem rei, essentialiter pendet à tali modo actionis, quo fit in subiecto, & ex subiecto. Et consequenter includat, quidquid necessarium est in actione ad vniendum formam subiecto. Quamuis enim illa actio vna sit propter rationem factam, quæ est vrgens, non tamen concipienda est, vt omnino indiuisibilis, nam, cum terminus non sit indiuisibilis sed aliquo modo compositus ex entitate formæ & modo vnionis, non potest actio ipsa, quæ cum termino identificatur esse indiuisibilis, est ergo suo modo composita ex fieri entitatis, & ex fieri vnionis, vtrumque essentialiter includens, atque ita pendens & connexum vnum cum alio, vt non possint in re

Fr. Suarez Tom. 1.

separari, prout per talem actionem sunt. Ex quo fit, vt, quamuis entitas formæ, secundum se, seu secundum cognitionem aut subsistendi consequentiam sit prior, quam vnio ad subiectum, vt tamen fit per illam actionem, non sit prior ex natura rei, quam vnio ad subiectum. Hæc autem doctrina, licet vera sit in dicto exemplo, non videtur tamen posse ad præsens mysterium accommodari. Primo quidem, quia entitas naturæ humanæ, seu animæ, & vnio ad Verbum, non solum distinguuntur ex natura rei, sed etiam sunt distincti ordinis, nam entitas animæ est naturalis, modus autem vnionis est omnino supernaturalis: vnde non est inter hæc duo illa naturalis connexio, quæ est inter formam accidentalem seu materiale, & vnionem eius ad subiectum: ergo actio, qua fit entitas animæ & vnio eius ad Verbum non potest esse vna, nec per modum simplicissimæ actionis, cum terminus non sit simplex, sicut de alia actione productiua & vnitua formæ dicebamus.

Neque per modum actionis compositæ, saltem cum essentiali dependentia illius actionis vt terminatur ad entitatem naturalem, ab alia veluti parte illius actionis, quæ terminatur ad modum supernaturalis vnionis, quia non potest id, quod naturale est, ita essentialiter dependere ab eo, quod est supernaturalis, vel fatendum erit, ipsam entitatem naturalem animæ Christi fieri in rerum natura per actionem & modum omnino supernaturalem, quod inauditum est.

Vnde argumentor secundo, nam ex opposita sententia sequitur, animam rationalem Christi non fieri per creationem, quod est plane falsum, & contra modum loquendi Theologorum & Sanctorum: ergo. Sequela patet, tum quia creatio rei naturalis est actio ad ordinem naturæ pertinens, anima autem Christi dicitur facta per actionem alterius ordinis, tum etiam, quia creatio est actio, quæ fit ex nihilo per efficaciam agentis sine adminiculo alterius: anima autem Christi non ita facta est, sed cum actuali dependentia à Verbo tanquam à sustentante. Dicitur fortasse, creationi tantum repugnare, quod fit actio ex præsupposito subiecto, non vero quod fit actio ex præexistente supposito, vt sic dicam, seu cum actuali & essentiali dependentia à supposito terminante naturam factam per illam actionem: & hæc ratione consequenter dicitur, animam Christi factam esse per creationem, quia, quoad entitatem suam non est facta ex præsupposito subiecto, sed ex nihilo, non tamen per puram creationem, sed per creationem simul vnituiam sui termini ad hypostasim Verbi. Sed contra hoc est in primis, quia ad rationem creationis non satis est, vt non fit ex præsupposito subiecto: transubstantiatio enim non est actio ex subiecto, & tamen, quia est ex præsupposito termino, censetur esse actio distinctæ rationis à creatione: ergo consequenter idem posset in præsentè probabiliter dici. Deinde saltem sequitur, animam Christi non factam esse per creationem eiusdem speciei seu rationis, cum creatione aliarum animarum: consequens est falsum: ergo. Sequela patet, quia actio vnionis hypostaticæ essentialiter distincta est ab actione, quæ creatur anima nostra; & hæc creatio nullo modo pendet nec pendere potest essentialiter ab actione, qua fit illa vnio: ergo, si creatio animæ Christi est eadem omnino actio cum vnione, & quatenus terminatur ad entitatem illius animæ, pendet essentialiter ab vnione cum Verbo, seu ab ipso Verbo vt terminante, necesse est, vt in ratione creationis, seu productionis animæ sit actio essentialiter distincta à creatione aliarum animarum: consequens est contra communem sensum Theologorum omnium, vt supra ex D. Thoma visum est, & sumitur ex Augusti. epist. 99. ad Euodiu[m] dicente: Ita sibi creatur animam Dei Filius, vt ceteris creatis, quod etiam do-

Secunda sententia probatur.

Obiectio.

Dissolutio.

Augustini.

S. 1. cuit

Hieronym.
Leo PapaHieronymus
his ex opi-
none oppo-
sita deducta.Concil. E-
pistola.

Fuit Hieronymus apol. 2. cont. Ruff. & Leo Pap. epi. 11. Natiuitas (inquit) Domini secundum carnem; quam-
uis habeat, quædam propria, quibus humana conditionis ini-
tia transcendit, non alterius tamen naturæ erat eius caro,
quam nostra, nec alio illi, quam ceteris hominibus, anima est
inspirata principio.

Et confirmatur primo, quia alias sequitur, si ani-
ma rationalis relinqueretur à Verbo, non posse con-
seruari in rerum natura, nisi Deus noua actione ex
se creatiua, & naturaliter conseruatiua, illam inci-
peret conseruare: consequens est sine fundamento
dictum & præter omnium sententiam. Et similiter
sequitur ad assumendam materiam corporis Chri-
sti, necessarium fuisse, ut Deus desineret conseruare
materiam illa antiqua actione, qua prius eam con-
seruabat, ut inciperet illam conseruare per actio-
nem quam illam Verbo vniebat: & è conuerso, quan-
do per continuam nutritionem aliquæ partes cor-
poris CHRISTI, ita resoluiebantur, ut prorsus di-
mitterentur à Verbo, quia non erant amplius assu-
mendæ, sequitur, vel materiam illam fuisse annihila-
ndam per suspensionem actionis conseruatiuæ
vniõis eius ad Verbum, quia per eandem dicitur
conseruari in rerum natura: vel certe necessariam
esse nouam Dei actionem, per quam conseruetur.
Imo vltius sequitur, etiam generationem Chri-
sti humanam, quantum ad formationem humani-
tatis vniõnem anima cum corpore non fuisse a-
ctionem eiusdem rationis cum actione, qua gene-
rantur alij homines: est enim eadem ratio de tota
humanitate, quæ de creatione animæ: nam, ut in-
fra dicam, tota humanitas assumpta, est immediate,
non solum ratione partium sed etiam ratione totius.
Vnde tota etiam humanitas concepta seu for-
mata est dependenter à Verbo: erit ergo concepta
& unita per eandem actionem, atque adeo per a-
ctionem alterius ordinis. Rursus sequitur, resurre-
ctionem Christi fuisse actionem alterius ordinis, ab
illa per quam resurgunt alij homines, nam per illam
actionem reproducta est, Christi humanitas, non
in se, sed in Verbo. Et explicatur apertius in hunc
modum, nam in aliis hominibus, in quibus anima
habet substantiam propriam, actio, qua anima v-
nitur corpori, siue in generatione siue in resurre-
ctione, vnit non solum entitatem animæ, entitati
materiæ sed etiam substantiã animæ, partiali sub-
stantiæ materiæ, ut ego opinor, vel essentia materiæ
secundum alios. At vero in anima Christi, quæ loco
substantiæ propriæ habuit vniõnem ad Verbum,
quando entitas animæ unita est entitati materiæ, nõ
substantia propria, quæ nulla erat, sed vniõ hypo-
statice partiali ipsius materiæ, ut ita ex vtraque
composita sit vna integra hypostatice vniõ totius
naturæ, quæ omnia infra quæstione sexta late de-
clarabuntur. Si autem eadem est actio, qua forma-
tur humanitas, siue in conceptione siue in resurre-
ctione, & qua vnitur Verbo, necesse est, illam actio-
nem habere vim vniendi partiales vniõnes hypo-
statice: & hoc modo vniendi etiam totam naturam
Verbo hæc autem actio longe altioris rationis est ab
actione naturali, quæ solum potest vnire animam
propriæ naturali substantiæ. Hæc autem omnia
neque multiplicanda sunt, siue conuincente ratio-
ne, neque sunt consensantia modo loquendi Scri-
pturæ & Sanctorum, qui eodem modo loquuntur
de resurrectione nostra & Christi, & de concep-
tione quantum ad substantialem formationem corpo-
ris & animæ, licet in principio efficiente, & in mo-
do, & subita formatione corporis & animæ, licet in
principio efficiente, & in modo, & subdita formatio-
ne corporis fuerit alterius rationis. Imo in modo lo-
quendi interdum indicant, formationem humani-
tatis antecedere assumptionem, quod saltem de na-
turæ ordine intelligendum est. Sic in Concilio E-

phesino can. 13. dicitur, Verbum copulasse sibi carnem a-
nimatam animæ rationali: & inferius dicitur, quod,
Verbum sustinuit generationem, carnis suæ naturam
suam faciens. Et similia multa in eo decreto, quod
sumptum est ex epistola Cyrilli ad Nestorium, legun-
tur, in quibus satis significatur, formationem hu-
manitatis esse distinctam, & ordine naturæ antecede-
re ad vniõnem. Et idem sumi potest ex Sophronio
in sua epistola quæ refertur in VI. Synodo. act. 11.
& Damasc. lib. 3. ca. 22. Fulg. & Leone, locis supra ci-
tatis, & aliis Patribus, quos refert Canisius lib. 3. de B.
Maria c. 22. dictis, simul ac creata fuit anima, vel
formata humanitas, fuisse unitas Verbo. Denique no-
mē ipsum assumptionis, ut D. Th. recte notauit, deno-
tat, id quod assumitur, non fieri rerum natura per
eam actionem, qua assumitur, sed supponi; quando n.
aqua calida se reducit ad frigiditatem, nõ dicitur pro-
prie assumere frigiditatem, sed illam in se, producere.

Ut, quod in hac quæstione verum esse censet, ex-
ponam, promitto, illam non pēdere (ut aliqui existi-
mant) ex illa quæstione, an in humanitate Christi sit
aliqua existentia creata præter existentiam Verbi, nõ
licet, qui negant, huiusmodi creatam existentiam
magis consequenter loquantur, asserendo, eadem a-
ctione produci animam seu humanitatem Christi in
rerum natura, & vniri Verbo, tamē multo etiam qui
de existentia Christi ita opinantur, distinguunt actio-
nes, & dicunt, creationem vel productionem termi-
nari ad entitatem essentia, vniõnem vero ad com-
municationem existentia, & substantia, quod ta-
men commode sustineri aut intelligi non potest, ut
latius infra dicam q. 17. Vnde è conuerso non est du-
bium, quin opinio distinguens has duas actiones, a-
prior sit ad ostendendum, esse in humanitate Chri-
sti existentiam creatam, quia creatio re vera necessa-
rio terminari debet ad rem existentem ut sic, nihi-
lominus tamen neque illa opinio in hac fundatur
præcipue: certius enim existimo, esse in humanitate
Christi existentiam propriam, quam actiones has di-
stingui, ut suo loco ostendam. Neque omnino illa opi-
nio ex hoc pendet, nam etiam, qui affirmant, hanc
actionem esse vnam, possunt defendere esse in hu-
manitate existentiam propriam, quæ per hanc actio-
nem sit dependenter à Verbo. Sicut accidens habet
existentiam propriam distinctam ab existentia sub-
iecti, quam eandem retinet quando separatur à sub-
iecto & conseruatur: & nihilominus per eandem a-
ctionem sit, & vnitur, quia per illam recipit existen-
tiam suam dependenter à subiecto.

Hinc colligo & aduerto secundo, supposita illa o-
pinione de existentia creata humanitate Christi, re-
solutionem præsentis quæstionis maxime pendere
ex modo dependentia, quem humanitas existens in
Verbo habet à substantia Verbi, nam si existentia
humanitatis ita pendet ab vniõne ad Verbum, ut ex
vi illius actionis, quæ nunc recipit existentiam, non
possit illam recipere, nisi cum concursu Verbi in ra-
tione terminantis, sic necesse est fieri, actionem pro-
ductiuam & vntiuam esse eandem: si autem non est
tanta dependentia, sed existentia illa conseruari po-
test per eandem actionem absque vniõne, conse-
quenter dicendum est actiones esse diuersas, cum
realiter separari possint. Huius autem quæstionis re-
solutio pendet ex alia, quomodo, scilicet, existentia
naturæ creatæ pendeat à substantia, per quam ter-
minatur, quia, cum vniõ hypostatice suppleat vi-
cem propriæ substantiæ, necesse est, ut suppleat de-
pendentiam, quam entitas creata habet à propria
substantia, & ideo talem dependentiam habebit
existentia humanitatis à Verbo, media hypostatice
vniõne, qualem habet existentia alterius hominis
seu humanitatis eius à propria substantia seu per-
sonalitate.

Quocirca, qui existimant (ut Caietanus, & alij)
substantia propriam naturæ esse priorem existen-
tia, &

Sophron.
Damasc.

Notabil.

Secundum.

tia, & comparari ad illam, ut potentiam ad actum, consequenter dicent, substantialem existentiam pendere à substantia ut à sustentante, seu complemente proprium receptaculum talis existentie, & similiter dicent, naturam pendere in esse simpliciter à substantia, quia sine illa non est naturaliter capax existentie: & proportionem seruata, dicent, humanitatem simpliciter pendere in esse simpliciter ab vnione ad Verbum, quia sine illa non est capax existentie simpliciter, præsertim, si verum est solum existere per existentiam incretam Verbi. Sed fundamentum huius sententie mihi non probatur, quia supponit, existentiam naturæ esse rem distinctam ab ipsa natura, esseque posteriorem substantia, & hanc esse veluti medium capax sit existentie, vnionem existentiam cum essentia, quæ mihi non sunt intelligibilia, ut in metaphysica latius disputauimus: & in præsentem materiam supponit illa sententia, vnionem humanitatis ad Verbum, vel fuisse non tantum ad substantiandum, sed etiam ad existendum per existentiam incretam: vel etiam si in humanitate Christi admittatur existentia creata, ante hanc ordinem naturæ præcedere vnionem ad Verbum, ut illa natura, iam personata capax sit existentie, vtrumque autem horum existimo falsum, ut latius dicam quædam. quia non potest vnio realis fieri, nisi ad actualem entitatem realem in qua intrinsece & absque vilo medio includitur existentia, hic ergo modus dependentie naturæ à substantia vel vnione, verus non apparet, nec ratione illius credi potest vniam esse actionem, qua humanitas vnita est Verbo, & in rerum natura producta.

Est ergo alia sententia, affirmans, substantiam, propriam esse terminum existentie, & quasi complementum naturæ existentis. Et iuxta hanc sententiam sustineri potest, naturam pendere in esse simpliciter à sua substantia, quia non potest naturaliter existentiam recipere, nisi terminatam & cum suo complemento. Ex quo fit, ut per eandem indiuisibilem actionem producantur res substantens cum sua existentia, & substantia. Quod facilius intelligitur, si supponamus, substantiam naturæ non fieri per resultantiam ab ipsa natura existente, sed immediate fieri ab ipso agente seu create naturam: nam proprie non creat naturam, sed personam vel suppositum: vnde vna indiuisibili actione illi communicat existentiam terminatam substantiæ. Quod potest exemplo declarari in existentia accidentis, & inhesionem eius in subiecto: nam actualis inhesio non est prior existentia accidentis, sed potius est ordine naturæ, aut saltem intellectu posterior, nam actualis inhesio est modus illius existentie, & quasi vltimus terminus eius: & nihilominus illa existentia ita pendet ab actuali inhesionem, ut neque fieri neque esse possit naturaliter sine illa, vnde oritur, ut talis inhesio non resultet à tali existentia, sed vtraque simul & per modum vnus, & per vniam & indissolubilem actionem fiat ab agente ex præsupposito subiecto: ita ergo, illa proportione seruata, philosophari quis potest de existentia & substantia naturæ substantialis. Estque hic modus dicendi satis probabilis, nam cum substantia sit vltimus terminus naturæ nulla est repugnantia, quod ab illa tanquam ab vltimo actu naturaliter pendeat. Et iuxta hanc opinionem consequenter dicendum videtur, hanc dependentiam naturæ existentis à sua substantia, suppleri in Christo per vnionem ad Verbum, & consequenter in suo fieri pendere à Verbo. Ac denique propter hanc causam eadem actione fieri & vniari Verbo.

Sed nihilominus hic dicendi modus mihi non satis persuadet, primo, quia probabilissimum mihi est, ut infra dicam, substantiam non immediate attingi ab extrinseco agente influxu creatiuo, vel generatiuo, sed resultare ex natura terminante for-

Fr. Suarez, Tom. I.

maliter creationem, ut generationem ex vi intrinseca eius, & ideo dici concreari, sicut propria passiones concreari dicuntur, quod magis proprie conuenit substantie, quia est de consummatione substantiali ipsius naturæ, & eodem modo dicitur creatio, tendere seu terminari ad rem substantentem, quia vi sua facit rem independentem à subiecto, & ideo ex natura rei attingit rem, quæ necessario per substantiam completur, necessario resultantem ex esse per creationem communicato. Iuxta hanc ergo sententiam non potest proprie existentia pendere à substantia, sed potius hæc pendet ab illa, utpote ab ea resultantis. Secundo, quia substantia solum est quidam modus existentie, per quam ita terminatur, & in se sit existens, ut ei repugnet in alio subsistere, nulla est autem ratio ob quam res pendeat in esse aut fieri à modo suo, qui est posterior ipsa, & nullum proprium genus causalitatis habet in ipsa. Vnde in hoc non est simile, quod de accidente asseretur, accidens enim non tam pendet ab actuali existentia quam, mediante ipsa, pendet à subiecto, quod est propria causa eius in genere causæ materialis: ipsa ergo actualis inhesio est actualis dependentia accidentis à subiecto, tam in fieri, quam in esse: res autem subsistens, ut sic, est independentis à subiecto, & ideo, substantia non potest habere rationem dependentie à subiecto, neque ipsa etiam habet propriam aliquam rationem causæ, à qua existentia pendeat. Vnde ob hanc etiam specialem rationem non videtur humanitas Christi posse dependere in suo esse simpliciter ab vnione hypostatica seu à Verbo, media vnione, quia non videtur posse intelligi talis dependentia sine aliquo proprio influxo, & propria causalitate Verbi in humanitatem, & in naturalem entitatem eius: quod tamen dici non potest, quia omnis causalitas Verbi ad extra, etiam in humanitatem, est tantum effectiua & communis omnibus personis.

Nec satisfaciunt, qui dixerit, habere Verbum aliquem proprium influxum terminatiuum, qui non est propria causalitas, quamuis ad modum eius à nobis explicetur, & ideo non repugnare esse proprium Verbi hoc (inquam) non satisfaciunt, quia, licet respectu vnionis verum sit pendere hoc speciali modo à Verbo tanquam à proprio termino, quia dicit intrinsecam habitudinem & relationem transcendentalem ad ipsum: tamen respectu naturæ humanæ, quantum ad suam entitatem absolutam, non potest intelligi ille specialis influxus & causalitas, quam Verbum habeat in talem entitatem, nam respectu illius non habet locum ratio termini, quia natura ut sic non dicit illam intrinsecam habitudinem, nec potest terminari ipsa à Verbo, nisi media vnione, & ratione illius tantum: & ideo Doctores nunquam tribuunt humanitati dependentiam in entitate sua à Verbo, sed dependentiam suppositalem.

Quod si quis fortasse obiciat, naturam substantialem non posse naturaliter esse sine sua substantia, & ideo necessarium esse vnaturaliter etiam pendeat ex illa, responderi vno verbo posset, negando consecutionem: aliud est enim, vnum connecti necessario alteri, aliud pendere ex illo; nam hoc posterius significat, quod sit effectus illius, aut quod per suum esse formaliter respiciat illud, potest autem esse connexio sine aliquo istorum, solum quia vnus dimanet ab altero. sic enim non potest esse quantitas sine figura, nec corpus sine vbi, nec anima sine intellectu, & tamen, nec quantitas pendet à figura, nec corpus ab vbi, nec anima ab intellectu, & in vniversum idem dici potest de quacunque essentia & proprietate illam consequente.

Maiores tamen claritatis gratia, & quia conferret ad rem de qua agimus, distinguere possumus duplicem modum dependentie. Vnus est, quo vna res pendet ab alia tanquam à propria & per se causa in-

S 3

fluente

Occurritur
obiectioni.

Impugnatio
refellitur.

Quot
modi
sunt
de
pendentia
modi.

fluente in illam illud esse, in quo pendere dicitur ab illa, & hæc est propriissima & rigorosa dependentia.

Alio tamen modo potest una res dici dependere ab alia, quia ita est connexa cum illa, ut, quamvis ab illa proprie non accipiat esse, tamen ita illam requirat ad existendum, ut sine illa neque naturaliter esse possit, neque illi debeat conservatio in esse, si talis careat, nisi supernaturaliter suppleatur. Possunt fortasse præter hos alij modi dependentiæ excogitari, sed præsentis negotio hi sufficiunt. Et prior quidem expositione non indiget, cum per se sit satis clarus, quomodo veritas existimo naturam creatam quoad suum esse seu existentiam simpliciter non pendere à propria substantia, neque humanitatem Christi ab unione cum Verbo, quod mihi satis probant rationes parum antea factæ. Posterior autem modus dependentiæ declaratur primum exemplis: illo namque modo dici potest sine impropriitate pendere materiam à quantitate, non quod quantitas influat esse in materiam, cum potius (iuxta probabilior sententiam) quantitas sit passio consequens materiam, sed quia quantitas est talis dispositio, & tam intrinseca materiæ, ut omnino præter naturam eius sit sine illa conservari, ita ut, si quantitas ab illa separaretur, consequens sit illam definire esse, quia debitum ei non est, hoc modo conservari in esse. Atque hoc modo censent multi in consecratione Eucharistiæ materiam panis definire esse ex vi actionis, quia separat quantitas panis ab ipsa, quia non est naturaliter debitum illi conservari in tali statu, ut infra suo loco dicitur. Et fortasse dependentia materiæ à forma est eiusdem rationis, quia cum materia habeat esse per creationem, non videtur posse forma directe influere in actionem qua fit materia, & consequenter neque in esse illius, solum ergo requiri potest ut illa sit, tanquam quidam actus & complementum eius, quo si omnino vacua reperiatur, non debetur illi conservatio in esse: sicut nec debetur fieri, nisi ut actu sit sub aliqua forma.

Ad hunc etiam modum videtur reduci dependentia quam naturale compositum, habet ex materia & tali forma, seu unio harum partium inter se à dispositionibus accidentalibus, nam dispositiones non habent aliquem directum influxum in ipsam unionem: quia non habent effectum, ut suppono: loquor enim de illis dispositionibus, quæ effectivè manant à forma: illæ enim dispositiones, cum supponant in genere causæ efficientis formam in materia, non possunt illam efficere. Neque etiam habent influxum formalem, quia hoc modo solum reddunt subiectum calidum aut siccum, &c. causalitas vero dispositiva solum videtur in hoc consistere, quod illud compositum talis est naturæ, quod ad naturalem statum suum postulat, talibus dispositionibus esse affectum, quibus sublati, ei debita non est conservatio in esse. Et alia similia exempla huius connexionis & dependentiæ afferri possent. Ratio autem à priori non est alia, nisi quia hic modus connexionis & dependentiæ non involvit repugnantiam, & aliunde est consentaneus indigentia & imperfectiorem creaturæ, quæ, ut esse naturaliter possint, non solum proprias ac per se causas, sed etiā plures condiciones, dispositiones aut intrinsecos modos requirunt. Item quia substantia creata sine accidentibus omnino esset frustra, ut anima sine potentiis, quia non esset apta ad aliquam operationem nec ad aliquem finem, & ideo, sublati huiusmodi necessarii proprietatibus, non debetur illi esse, nec influxus ille, quo in esse conservatur. Et hoc modo nulla est substantia creata, quantumvis incorruptibilis, quæ per actionem positivam destrui non possit, separando scilicet, ab ea intrinseca accidentia, seu proprietates, sine quibus naturaliter esse non potest. Neque hoc est contra incorruptibilitatem talium rerum, nam ad hanc satis est, ut illa actio nulla vi agentis natura-

lis sit possibilis, sed sola virtute divina, operante supra naturas rerum. Atque hac sola ratione potest convenienter defendi, huiusmodi res, & substantias incorruptibiles; & simplices posse converteri in alias, ut latius in 3. co. disputabimus.

De hoc ergo genere dependentiæ facile concedā, naturam creatam pendere naturaliter à propria substantia, quia sine illa nec naturaliter esse potest neque ei debetur, ut in tali statu conservetur in esse, nisi aliunde supernaturaliter suppleatur substantiæ defectus.

Est autem in hoc notanda differentia inter hunc modum dependentiæ & priorem, quod res: quæ priori modo dependet à pluribus causis, non potest concipi simpliciter existens priusquam dimanet ab omnibus illis, & à qualibet earum in suo genere: & hac ratione actio causæ secundæ, non potest intelligi ut existens priusquam dimanans à causa secunda & prima, quia ab utraque per se & essentialiter pendet, & similiter forma accidentalis non potest naturaliter prius esse existens, quam procedens tam ab agente, quam à subiecto aut materia, quia ab utroque simul per se pendet. At vero in posteriori genere dependentiæ res, quæ ab alia pendere dicitur illo modo, præintelligi potest ut prius natura simpliciter existens, quia non pendet ab illa ut ab influente directe ipsum esse. Et hinc etiam fit, ut non obstante hoc genere dependentiæ possit id, quod dependet, esse principium efficientis eius, à quo pendere dicitur, quia supponitur iam habere esse per quod possit illud causare, & non pendet ab illo, nisi ut à conditione consequente suum esse, suamque entitatem, & efficientem ipsam: hoc autem in priori genere dependentiæ fortasse repugnat, quia, cum efficere supponat esse simpliciter, non potest intelligi, quod aliquid sit vera & propria causa efficiens alicuius propriæ causæ sui esse, sed hoc spectat ad longiorem physicam disputationem. Denique hinc fit, ut licet in priori modo dependentiæ una interueniat actio, per quam effectus sit dependenter ab omnibus suis causis per se, ut videre licet & explicatur est in educatione formæ dependentis in esse & fieri à materia, tamen in posteriori modo dependentiæ præter actionem, per quam res manet à propriis causis suis, fere semper interuenit alia actio, vel dimanatio, per quam fit ea rei conditio vel proprietas, à qua res illo modo pendere dicitur, sicut patet in dictis exemplis: nam in creatione animæ cum suis potentiis, intelligitur creatio terminata ad substantiam animæ, & deinde dimanatio potentiarum ab ipsa anima: & idem communiter censetur de ultima dispositione dimanante à forma, nam supponit generationem terminatam ad substantiam, & addit denominationem distinctam, siue enim illa vocetur propria actio, siue non (quod ad questionem de nomine spectat) non potest tamen negari quin sit influxus distinctus, & separabilis à priori actione, imo interdum contingit impediri & postea expediri ut patet in aqua calida reducens se ad pristinam frigiditatem. Atque idem fortasse est de materia & quantitate, supponitur enim creatio materiæ, & deinde resultat quantitas, siue resultat mediante forma, ut quidam volunt, siue ab ipsa entitate materiæ, ut est probabile, vel ut alij volunt immediate à Deo conferatur creante materiam, & dante illi proprietatem conaturalem & debitam ex principio passivo potius quam activo, & tunc etiam necessaria est propria actio, vel quasi actio, quia fiat quantitas, nā creatio materiæ ut sit, ad solam substantiam terminatur, & de potentia absoluta posset precise fieri sine adiectione quantitatis: ergo, cum nunc additur quantitas, nova effectio est, quæ solum creatio vocari, quia cum creatione ex natura sua coniuncta est, & tamen vera ex illa & creatione non componitur una propria actio, sicut ex substantia materiæ & quantitate

Differentia inter duos assignatos dependentiæ modos.

quantitate eius non sit vnum per se proprie sed per accidens.

Ex hac ergo doctrina definiendam esse censeo presentem questionem: & in primis de humanitate seu anima, & substantia propria censeo fieri per actiones vel effectiones aliquo modo in re distinctas & separabiles. Et quidem, si verum est, substantiam resultare effectiue à natura, res est clara quia illa resultantia quoddam genus effectiōis est distinctum ab ipsa creatione, cum & sit à distincto principio, proximo, & tendat ad terminum ex natura rei distinctum & de potentia absoluta suspendi & impediri possit, manente creatione & termino eius. Si autem substantia non manet actiue à natura, sed sit etiam à solo createur vel generante, sic etiam distincta erit effectio, quamuis principium agens vel creans non sit distinctum, quia & termini sunt distincti, & vnus ad alterum simpliciter præsupponitur ordine naturæ, denique etiam hoc modo est prior effectio à posteriori de potentia absoluta separabilis. Et ratio sumitur ex dictis, quia natura non penderet à substantia, vt à propria causa vel principio, sed vt à conditione consequente ipsam, & ideo per distinctam effectiōem consequitur vel coniungitur illi, licet propter naturalem cōcomitantiam dicantur fieri per modum vnius. Quod si quis contendat ex effectiōe naturæ & substantiæ vnā actionem confluere sicut ex natura & substantia vna substantia componitur, contra hoc non admodum disputabo: est enim probabilis dicendi modus, quia actio imitatur naturam sui termini, in quo facile potest constitui differentia inter hanc effectiōem substantiæ, & emanationem propriam passionum, quia per has non completur, substantiam terminus creationis, sicut per illam. Hoc autem censeo probabile, dummodo non negetur, illam actionem esse compositam & non omnino simplicem: & ea, ex quibus componitur, ex natura rei esse distincta, scilicet, effectiōem naturæ, & effectiōem modi seu termini aut substantiæ eius; sic adeo, vt in re ipsa separabiles sint, vt antea dicebam: & ideo superior non simpliciter dixi, has esse distinctas actiones, sed aliquo modo in re ipsa distingui, siue vt duas actiones, siue vt partes eiusdem actionis compositæ, siue vt substantiam & essentiam vnius actionis, & modum quendam & complementum eius, separabilem ab ipsa, sicut essentia naturæ est à substantia separabilis. Quinimo, etiam si quis contendat, illam actionem ita esse vnā, vt etiam de potentia absoluta sit, vt ita dicam, indissolubilis, ita vt non possit manere eadem numero actio, quæ est effectio naturæ, si suspendatur effectio substantiæ: præterquam quod hoc gratis, & sine fundamento dicitur, quod non leuibus argumentis & incommotis impugnatum est; adhuc eo posito negandum non est, illam actionem esse compositam, sicut est terminus eius, in quo sunt entitas naturæ, & modus substantiæ, ex natura rei distincta, & in actione reperitur productio entitatis naturæ & compositio, & quasi additio substantiæ: vnde necesse est, vt per illam actionem aliquod esse reale fiat in natura, distinctum ex natura rei ab ipsa substantia; vnde cum actio identificentur realiter cum termino tanquam fieri eius, necesse est, vt vbi terminus est compositus, actio etiam composita sit, siue sit indissolubilis, seu indissolubilis, vt etiam de potentia absoluta non possit manere secundum aliquid sui, nisi etiam sit secundum totum suum complementum; siue, quod verius est, de potentia absoluta possit esse illa actio præcise vt est productio, vel creatio naturæ, etiam si non sit compositio, vel concretio substantiæ.

Christi creatur: & Verbo vnitur, vel quibus formatur humanitas, & Verbo copulatur: nam quod effectiōes sint aliquo modo distinctæ, euidenter sequitur ex dictis. Primo, quia effectio substantiæ propriæ est in re distincta ab effectiōe naturæ: ergo multo magis effectio vniōis hypostaticæ est distincta ab effectiōe naturæ, quæ vnitur: nam multo magis peregrina est (vt sic dicam) & extrinsecus adiuncta vniōi, quam substantia propria. Secundo quia effectio animæ Christi v.g. est vera creatio, eiusdem rationis essentialis & specificæ cum actione qua producit substantia cuiuslibet alterius animæ rationalis, vt & testimoniis & rationibus satis probatum est: effectio autem vniōis non est creatio, quia non est actio ex nihilo, sed ex præsupposito subiecto, scilicet, humanitate, quæ ex non vnita sit per illam actionem vnita Verbo: recte enim potest humanitas, quamuis non supponatur subsistens, esse subiectum huius effectiōis: quia per illam eo tendit, vt in alio subsistat. Vnde sit tertio, vt prior effectio ad ordinem naturæ pertineat, posterior vero sit in supremo ordine supernaturalium rerum, qui est gradus vniōis hypostaticæ. Quarto tandem sic, vt prior effectio interdum sit per modum conseruationis, vt in materia, interdum per veram creationem, vt in anima Christi in primo instante incarnationis; interdum vero per modum cuiusdam naturalis mutationis, vt in formatione seu conceptione humanitatis Christi, nam, licet illa quoad modum fuerit supernaturalis, tamen quantum ad substantiam, id est, quantum ad vniōem animæ cum corpore fuit naturalis mutatio. At vero posterior effectio essentialiter est quædam mutatio maxime supernaturalis, in sua essentia & specie. Neque haerendum est in nomine mutationis, eo quod incarnatio simul tempore cum creatione animæ & formatione humanitatis facta sit: & mutatio dici non soleat, nisi illa, quæ res aliter se habeat, quam priori tempore se habuerit: nam nec certum est, hunc esse solum: vsum illius vocis, & quamuis admittatur, per illum nihil additur in significatione illius vocis ultra effectiōem positivam ex subiecto, nisi denominatio quædam extrinseca, vel habitudo ad tempus præteritum, quæ non variat essentiam mutationis quoad id, quod est reale & positum in ipsa: illuminatio enim eiusdem rationis est, siue fiat in subiecto, quod prius tempore fuit tenebrosus, siue in eo quod prius tenebrosus non fuit, sed simul esse incipit, & illuminari. hoc ergo modo vniōem hanc, mutationem vocamus, quæ respectu materiæ primæ, etiam illo riguroso modo, mutatio fuit, nam materia prius tempore aliter exstitit: respectu vero animæ & humanitatis, quantum est ex se, potuisset eodem modo esse mutatio, de facto vero vocatur mutatio, quia est actio ex præsupposito subiecto, quod ex vitalis actionis aliter se habet, quam prius natura se habebat, vel aliter quam ex natura sua existere posset. Huiusmodi enim mutationis genus in hoc mysterio, necessarium fuit: nam, cum illa duo extrema, Verbum, scilicet, & humanitas, ex se & ex vi suarum entitatum vnita non sint, non possent incipere esse vnita, nisi saltem alterum extremorum aliter se haberet: nam, si vtrumque omnino immutatum maneret, eodem modo se haberent: atque ita semper non vnita relinquerentur. Ex his ergo differentiis, & rationibus satis constat, has effectiōes in re distinctas esse.

Quod autem sint vere ac proprie duæ actiones distinctæ, eiusdem fere rationibus facile colligi potest, nam illæ duæ effectiōes ad genus actionis pertinent, & non sunt partes vnius actionis, cum sint diuersorum ordinum, & plusquam specie differant: neque etiam vna resultat ex alia: ergo sunt actiones distinctæ. Et confirmatur, nam creatio animæ, &

S 4 vniō

Creatio ani.

ma Christi

et vniōis e-

ius ad Ver-

bum

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

vno eius ad corpus, sunt actiones distinctae: ergo A multo magis creatio humanitatis, & vno eius ad Verbum: nam maior est diuersitas inter has actiones; & inter terminos earum minorque connexio inter illas ex natura rei. Posset autem aliquis excogitare & dicere, quod, sicut Christus est compositus ex Verbo & humanitate, licet haec duo extrema sint res diuersorum ordinum, ita potest esse vna actio composita ex creatione vel productione naturae & vnitione ad Verbum, quamuis sint diuersorum ordinum. Sed hoc in primis gratis est dictum & sine fundamento; neque exemplum illud quicquam iuuat, nam inter Verbum & humanitatem intercedit vera vno: vnde, licet sit res diuersorum ordinum, habent inter se aliquam proportionem naturae & substantiae, ratione cuius possunt inter se vniri: at vero inter illas actiones nulla est similis proportio nec vera vno, sed solum subordinatio quaedam, quatenus vna alteram supponit, qualis reperitur inter creationem animae & vnionem eius ad corpus: in quo exemplo nullus dicit, ex illa duplici effectione componi vniam actionem, cum tamen eadem sit vtrique ratio. Si quis tamen diceret, illam vnitionem ad Verbum fuisse quasi quoddam complementum creationis animae, vel conceptionis humanitatis Christi, posset facile in bono sensu, eius sententia admitti: nam illa vnio ad Verbum supplet vicem substantiae propriae: substantia vero est veluti vltimum complementum creationis seu productionis rei substantiae, & ideo vnio dici potest huiusmodi locum tenuisse in hoc mysterio.

Ineantio
vnitua a
dno est, non
alicuius vn-
bilis produ-
ctum.

Dico secundo, Ineantio proprie & in rigore est actio vnitua, non vero productiua alicuius extremi eorum, quae per eam vnuntur, sed solum vnionis eorum inter se, seu totius compositi, vt tale est. Haec assertio sequitur plane ex dictis, eamque praecipue intendunt auctores secundae sententiae. Et quantum ad rem spectat, probatum satis est, dari in hoc mysterio huiusmodi actionem. Quod vero nomine incarnationis illa actio significetur, ad vsum vocis magis, quam ad nouam rem pertinet: hic autem v. sus tam evidens est ex omnibus Patribus, & verbis illis, Verbum caro factum est, & similibus, vt superba caneum sit, in hoc confirmando immorari. Legantur, quae de hac voce in principio huius materiae dicta sunt & in com. art. 8. huius quaestionis.

Ad prioris
opinionis ra-
tiones solu-
tio.

Ad argumenta primae sententiae facilis est ex dictis responsio. Ad testimonium Leonis & Fulgentij dicitur, sine causa in praesente quaestione adduci, nam illi non disputant de metaphysica distinctione vel vnitate actionum, sed solum contra haereticos contendunt, non prius tempore fuisse Christi animam, aut creatam, aut carni vnitam, quam Verbo. Hoc patet ex antecedentibus & subsequen- tibus verbis Leonis, Arbitror (inquit) Italia loquentem, hoc habere persuasum, quod anima, quam Saluator assump- sit, prius in calce sit commorata, quam de Virgine nasce- retur, eamque sibi verbum in vtero copularet: sed hoc Ca- tholici amenter, auresque non tolerant: & ad hoc propo- situm subdit infra, animam ipsa assumptione fuisse creatam, id est, in eodem instante, quo est assumpta. Similiter Fulgentius proxime ante citata verba di- xerat, Non est igitur aliquod interuallum temporis existi- mandum inter conceptum carnis initium, & concipiendam Mariam aduentum. Addo deinde Leonem praedictis verbis insinuare (quod supra dicebamus) as- sumptionem ita fuisse cum creatione animae coniunctam, vt quodammodo illam compleuerit, sicut in aliis similibus per concreationem substantiae propriae compleri solet. Fulgentius vero vltra hoc significat, conceptionem carnis, non tantum ipsi carni seu humanitati, sed etiam Verbo ratione vnio- nis, & per communicationem idiomatum esse tri- buendam. Vnde ad primam rationem responde-

tur, negando sequelam, quia vt B. Virgo dicatur co- cepisse Deum satis est, quod eius actio vel conceptio in eodem instante ad Deum terminata sit, quia con- ceptio & generatio sicut & creatio denominat vlti- mum terminum & proprie attribuitur rei subsisten- ti; praefertim quia (vt infra dicam) vno prius natu- ra facta est ad corpus & animam, quam ad totam humanitatem: & ideo ex vi vnionis talis animae ad tale corpus, necessarium omnino fuit vt Deus fieret homo, quod est, Deum concipi seu generari huma- na generatione. De qua re iterum dicendum erit se- quente tomo disput. 2. sectio. 1.

Ad tertiam concedo sequelam, scilicet animam Christi prius natura existisse, quam assumpta fuerit a Verbo. Et ad primam probationem nego, animam Christi formaliter existere per existentiam increa- tam Verbi, sed subsistere tantum per substantiam Verbi, existere autem formaliter per propriam en- titatem creatam: de qua re dicitur iterum quaest. 17. Ad secundam probationem iam declaratum est, quomodo anima, vel humanitas subsistere in propria substantia, non enim pendet vt ab influente existen- tiam mediante vnione, sed vt a supplente vicem substantiae propriae: sine qua esse non potest; & ideo ex natura rei ab illa pendere aliquo modo dicitur, tanquam a conditione ex natura rei necessaria ad existendum, vt supra declaratum est: quia ergo Ver- bum media vnione supplet hanc necessitatem sub- stantiae propriae, ideo dici potest humanitas ab illo pendere. Nec vero ob hanc causam necesse est concedere, quod si humanitas dimitteretur a Ver- bo, desineret esse simpliciter in rerum natura: id enim non sequitur ex natura rei, nam dissoluta vnio- ne posset perseverare actio creatiua & conseruatiua humanitatis. Vnde potius Theologi dicunt, quod in eo casu inciperet humanitas subsistere in propria persona. Solum ergo inferri potest, si humanitas di- mitteretur a Verbo, necessarium esse dependentiam illius terminari per aliam substantiam, vt posset conseruari in esse. Et consequenter etiam erit verum dicere, quod si aliunde non terminaretur illa depen- dentia, desineret humanitas esse simpliciter: sic enim etiam in propria dependentia effectus a causa non sequitur, ablata causa auferri effectum, si loco illius, alia succedat; sequetur tamen, si nulla alia suc- cedere supponatur. Ad tertium, falsum est, animam rationalem non prius natura creati, & existere, quam subsistat: per creationem enim per se primo ac for- maliter datur existentia ex nihilo, substantia vero tanquam complementum existentiae substantialis, & hac ratione dicitur, creationem esse rei subsisten- tis; & hinc recte colligitur, animam rationalem in sua creatione statim subsistere, vt in prima part. la- tius tractatur, & infr. q. 6. attingemus. Nec est similis ratio dependentiae animae rationalis a sua substan- tia, quae est forma accidentalisa ab inhazentia in sub- iecto, vt superius declarauimus; & ita responsum est ad vtramque confirmationem ibi positam. Ad quar- tum vero iam etiam declaratum est, quomodo vno sit ex praesupposito subiecto quamuis non supponat humanitatem subsistentem: quia, nimirum, illa ac- tio tendit ad vnionem cum substantia: nam, sicut haec vno non supponit vtrumque extremum sub- stans, sed satis est quod existat, ita etiam actio potest esse in subiecto tantum vt existente.

Dependens
a humanitate
satis, si
verbo diu-
latur sub-
stantia cre-
ata termina-
ri debet, et
humanitas
in esse con-
seruatur.

SECTIO II.

Vtrum incarnatio sit substantialis vno ex natura humana, & persona verbi Dei.

HAeretici, qui duss in Christo posuerunt perso- nas, vel hypostas, consequenter asseruerunt inter eas solum intercessisse accidentalem vnionem, vel

vel per affectum, ut est inter amicos, vel secundum A operationem, ut inter Regem, & ministrum, seu inter principale agens, & instrumentum, vel secundum aliam similem habitudinem, ut est inter maritum, & uxorem, aut inter vestem & vestitum, aut inter templum & personam, sic enim quidam ex Nestorianis (vt Cyrill. refert in defensione primi anathematis) dixerunt, Christum esse templum Verbi, & Deum incarnari, esse habitare in carne, tanquam in templo. Hæretici etiam huius temporis hanc vnionem ponunt, non substantiali aliqua compositione, sed in quadam reali communicatione attributorum diuinitatis humanitati facta: sed quoniam eorum sententia, vel in Nestorianam, vel in Eutychianam incidit, & ad materiam de communicatione idiomatum magis spectat, vsque ad 16. quæstionem nullam facimus. Ex Catholicis vero Durandus in 3. distinct. 5. quæst. 4. quem Palud. sequitur quæstio. 1. artic. 2. quamvis fateatur in Christo vnum suppositum, nihilominus dici posse existimat humanitatem aduenire Verbo accidentaliter, quatenus aduenit enti perfecto, & completo, quod enim si aduenit substantiæ completæ, accidentaliter aduenit.

Dico tamen primo, incarnationem esse substantialem vnionem & ita esse simpliciter appellandam. Est communis Theologorum (D. Thom. hic artic. 6. Magist. & aliorum in 3. distinct. 6. vbi Bonauent. artic. 1. quæst. 3. Richard. artic. 3. quæstione 2. & quoad rem, quam significare intendimus, est de fide, & (vt existimo) etiam quoad locutionem. Primum patet ex illis Conciliorum locutionibus, in quibus definiunt hanc vnionem factam esse, secundum substantiam, quæ citauimus disputatione præcedenti, sectione 1. & aliquando dicunt factam esse, secundum substantiam, vt patet in 1. Tom. Concil. in Concil. Ephes. can. 2. & in epist. 8. Cyrill. ibidem citata dicitur factam esse substantialiter, quamquam verba Græca idem significant, quod secundum substantiam, vel hypostasin, tamen his omnibus modis vertitur, quia res eadem est. Vnde Concil. Lateranen. sub Martino consultat. 5. cap. 6. can. 6. naturas esse dicit, substantialiter vnitas, & capit. 8. vocat substantialem vnionem, quamvis in antiquioribus editionibus Conciliorum legatur, secundum hypostasin. Sicut etiam Damascenus lib. 3. ca. 3. substantialem appellat, iuxta Fabri versionem, Iacobus enim Billius essentialem vertit, quia verbum Græcum *ὑπόστασις*, utrumque admittit, & in idem redit, vt infra dicam. Denique Ioannes Maxent. to. 5. Biblioth. in confess. fidei, inquit, Secundum traditionem Patrum duas naturas consisterunt substantialiter vnitas. Et in ea sententia refert Athanasium, Nazianzenum, Cyrillum & alios, & idem sentiunt Patres, qui hanc vnionem vocant, essentialem & naturalem, vt infra etiam exponemus. Et ratio ex dictis sumitur, quia vnio substantialis nihil aliud est, quam coniunctio duarum rerum substantialium, per quam resultat vna substantia composita vere, ac proprie vna. Quæ definitio, & ex terminis per se nota videtur, & ex communi omnium conceptione, & ex propria ratione substantiæ compositæ, quæ per se vna est, atque adeo intra proprium genus, seu rationem substantiæ compositæ, sed secundum fidem in hanc vnionem incarnationis tota illa definitio conuenit, vt patet ex disputatione præcedenti. Et confirmatur, quia duæ substantiæ non vnuntur accidentaliter nisi medio aliquo accidente, aut saltem secundum aliquam relationem accidentalem, vt patet discurrendo per omnes accidentales vniones, & quia alio modo nec concipi potest talis vnio inter substantias, cum enim de se non sint accidentaliter vnite, vt vnitur hoc modo, oportet, vt inter eas intercedat aliquod accidentale vinculum, quod esse non potest sine aliquo accidenti. At vero in proposito extrema huius non vnuntur medio aliquo ac-

cidenti, nam si considerentur duæ naturæ, diuina & humana, terminus, in quo vnuntur, substantialis est, scilicet, substantia Verbi. Si vero considerentur Verbum ipsum, & natura humana, vt inter se proxime vnuntur, non fit vnio medio aliquo accidente, vt Concilia docent, quæ negant fieri per affectum, vel per dignitatem aliquam, aut relationem, vt supra sæpe allegatum est, nulla enim talis vnio posset esse sufficiens vt Deus vere fieret homo, & homo vere diceretur Deus, quod magis in sequenti sectione confirmabimus. Denique confirmatur illo exemplo vnionis animæ & corporis, quo sancti explicant hanc vnionem in hoc maxime ponentes similitudinem, quod sicut illa est vnio substantialis, ita & hæc.

Et hinc quoad modum loquendi infertur: non B esse dicendum, humanitatem aduenire Verbo accidentaliter, nec Verbum humanitati, sed substantialiter, nam non aduenit Verbum humanitati, nec humanitas Verbo nisi mediante vnione, si ergo vnio non est accidentalis, nec potest dici, vnum aduenire alteri accidentaliter, aut & contrario, si accidentaliter adueniret, accidentaliter vniretur. Et confirmatur primo, quia quod aduenit accidentaliter, tantum denominatiue, & accidentaliter prædicatur, at vero humanitas non tantum prædicatur de Verbo denominatiue, sed substantialiter: quia Verbum & est humanatum, & est homo. Denique confirmatur, quia repugnat aduenire in vnitatem suppositi, seu personæ substantialiter compositæ, & aduenire accidentaliter, quia aduenire accidentaliter est aduenire secundum aliquod esse accidentale, aduenire autem in vnitatem substantialem suppositi, est vnionem fieri secundum aliquod esse substantiale. Fundamentum vero Durand. qui contrarium sentit à D. Thom. positum est, & solutum artic. 6. vbi solutio illius sufficienter explicata est. Quod si quis vigeat, quia humanitas est omnino extra rationem Verbi, ergo accidit illi, seu accidentaliter aduenit.

Respondetur, si accidere sumatur logicè, verum est, humanitatem respectu Verbi in hoc imitari accidere, quod non est de essentia Verbi secundum se, quomodo potest dici extrinseca illi, & suo modo posse adesse, & abesse illi, nihilominus tamen illa vnio physice, & reipsa considerata, non est per modum accidentis, neque ad componendum vnum per accidens, seu in genere accidentis, & ideo neque illa vnio accidentalis est, nec simpliciter dicendum est humanitatem accidentaliter aduenire Verbo, sicut etiam anima logicè dici potest extra rationem materię, & accidentario illi aduenire, quia materia potest esse sub hac, & sub alia forma, nihilominus in re ipsa vnio illarum substantialis est, & anima substantialiter, & non accidentaliter dicitur aduenire materię.

Sed contra: Nam sancti sæpe explicant hanc vnionem per accidentales vniones, vt Damascenus libro 3. cap. 11. Basil. hom. 25. ex variis, quæ est de humana Christi generatione. Et Origen. 2. Periar. cap. 6. comparant cum vnione, quæ est in ferro candente inter calorem & ferrum. Alij comparant arbori alteri insitæ, quæ comparatio tribuitur Basilio supra, & Leonis sermone 1. de Natiuitat. apud quos eam non inuenio, sed ea vtuntur Theologi in 3. distinction. 1. & Alenf. 3. part. quæstio. 7. memb. 1. artic. 1. & ad eam accommodant illud Iacob. 1. *Suscipite in se Verbum*. Præterea ad Ephesios 5. comparatur coniunctio viri cum vxore, vt nonnulli exponunt ex Scholasticis vt Bonauent. in 3. distinctione 6. articulo 2. quæstione 2. Et habet fundamentum in parabolis nuptiarum, quas Christus posuit Matthæi 22. Marc. 9. Ioannis tertio, & in Patribus, quos circa citatum testimonium ad Ephes. 5. retuli supra quæstion. prima, in commen. artic. 3. Alij comparant vnioni plurium accidentium in vno subiecto, ex August. epistol. 99.

Sed

Humanitas non aduenit accidentaliter Verbo, nec Verbum humanitati.

Obiectio.

Responsio.

Damascen. Basilium.

Origen.

Leo Pap.

Alenf. Iacob 1. Ephes. 5.

Bonauent. Ioan. 1.

Vnio hypo-
statice veri-
simili appa-
ret ex aliis
unionibus
creatura-
rum.

Sed ibi pauca dicit. Magis vtuntur hoc exemplo qui-
dam scholastici, vt Scotus, & Gabr. in 3. distinctio. 1.
& Ocham ibi quaest. 1. Denique Ioan. 2. dicit Christus,
Solutum templum hoc, loquebatur autem, vt Euangeli-
sta dixit, De templo corporis sui. Sed ad hæc, & similia
supra dictum est, non afferri, quia in omnibus, vel in
pluribus similia sunt: sed vt per ea manu ducatur in-
tellectus ad perfectiones, & proprietates huius vni-
onis explicandas, vt per ferrum candens declaratur,
quomodo humanitas illiuscetur a diuinitate, & vim
agendi accipiat. Per arborem insitam explicatur ali-
quo modo, quia ratione rei subsistendi aliqua sub-
stantia diuersæ naturæ adiungi possit. Per coniun-
ctionem viri, & vxoris magis explicatur vnio esse-
ctuum, & quomodo humanitas assumpta est à Ver-
bo, vt ab illo regatur, & dicitur. Si enim sponsæ
communicatur tituli & insignia sponsi, ita per incar-
nationem communicantur humanitati seu homini
Verbi attributa. Per vnionem plurium accidenti-
um in eodem supposito declaratur solum vnitas
personarum. Christo sub duabus naturis, etiam si al-
tera extranea sit, non tamen declaratur modus vni-
onis, qui nullo exemplo declarari potest, vt dixi disp-
pæced. sectio. 2. & in commentario art. 6. declaran-
do alia exempla de veste & instrumento. Denique
per templum vere explicatum est, quomodo Verbum
singulariter habet in illa humanitate, in eaque ex-
cellentius adoretur, & colatur, quam in omni alio
loco. Sed quia omnes istæ vniones accidentariæ
sunt, additur exemplum vnionis animæ, & corporis,
quo substantialis vnio explicetur, & ideo disci-
puli D. Thom. contendunt cum D. Thom. 4. contra
gent. cap. 41. & Caietano hic artic. 6. & orat. supra ci-
rata ad Alexandrum Sextum esse hoc exemplum o-
mnium aptissimum ad hoc mysterium explican-
dum. Quibus ego facile assentior, quia reuera ha-
bet maiorem conuenientiam, & in pluribus simili-
tudinem, præsertim si vnio ipsarum naturarum in
vna persona consideretur, nam si loquamur de im-
mediata coniunctione inter naturam, & supposito-
rum, alia est vnio in creaturis huic similior, vt iam
dicam.

Dico ergo secundo. Hæc vnio substantialis est
per modum compositionis ex natura, & supposito;
vnde propriissime hypostatice vocatur. In hac con-
clusionem explicamus totam rationem huius vnionis
per suum genus, & differentiam, quantum à nobis
explicari potest. Quæ ita breuiter declaratur, osten-
sum enim in superioribus est, hanc esse vnionem,
& compositionem substantialem: substantialis au-
tem compositio quadruplex intelligi potest. Prima
est, ex partibus materialibus, seu integrantes, &
hæc sufficienter exclusa est art. 2. quia Verbum, cum
sit summe spirituale, non potest hoc modo vniri
substantiæ creatæ. Adde, hanc vnionem non solum
factam esse in corpore, sed etiam in anima, quæ non
est capax huius compositionis. Denique humani-
tas Christi de se, & vt supponitur assumptioni, habet
integrum complementum harum partium; illæ e-
nim ad quandam integritatem naturæ perti-
nent.

Compositio
substantialis,
quadruplex
1. Compos.

2. Compos. Secunda compositio est essentialis, quæ duplex
distingui solet, altera metaphysica ex genere, & dif-
ferentia. Et hæc non est ad propositum, cum sit
compositio secundum rationem. Altera physica
ex materia, & forma, & hæc etiam exclusa est suf-
ficienter artic. 1. quia proxime ordinatur ad compo-
sitionem vnus naturæ, hæc autem vnio incarnationis
non est terminata ad vnā naturam, vt osten-
dimus. Deinde, quia etiam probatum est, Verbum
non posse esse formam, & multo minus potest esse
materiam, quæ maiorem imperfectionem dicit; com-
positio ergo ex materia: & forma supponitur huic
mysterio in ipsa humana natura, ipsa vero incarna-
tio, huius generis vnio esse non poterit.

Tertia compositio substantialis poni solet ex esse, 3. Compos.
& essentia, quam discipuli D. Thomæ, existimant
esse ex rebus distinctis, & vnionem incarnationis
putant esse illius rationis, quia existimant humanam
naturam in Christo non habere entitatem existentia
creatæ, sed tantum essentia, assumptam vero esse
per incarnationem ad existendum ipsamet existē-
tia increata Verbi Dei: Ex quo fit, hanc compositio-
nem esse ex essentia humanitatis, & existentia Ver-
bi. Sed ego suppono contrarium fundamentum, tā-
quam verius, scilicet, in creaturis existentiam non
esse rem distinctam ab essentia actualiter existente;
atque adeo humanitatem Christi non existere for-
maliter in rerum natura per existentiam increatam
Verbi, quod infra quaest. 17. art. 1. disputandum est.
Vnde concluditur hanc vnionem incarnationis non
esse formaliter ex essentia, & existentia. Quod ita
breuiter declaratur, quia illa compositio, vel nulla
est propria & realis, vel certe non est ex duobus ex-
tremis ita inter se condistinctis, vt vtrumque, prout
ab altero condistinctum, habeat in rerum natura
veram entitatem æqualem: sed solum potest vnum
extremum, scilicet essentia, concipi quasi ens poten-
tiale in potentia obiectiua, & aliud scilicet existen-
tia per modum actus, seu tanquam modus consti-
tuens ens actum in rerum natura, quæ omnia in di-
sputationibus Metaphysicis iam prælo mandandis,
late tractanda sunt. At vero hæc compositio non
potest intelligi huiusmodi, quia humanitas, vt men-
te concipitur distincta à Verbo, sicut re vera est, ha-
bet propriam entitatem actualem distinctam ab en-
titate Verbi per veram creationem, vel generatio-
nem effectam, secundum quam supponitur assump-
tioni: non ergo vnitur, vt per vnionem consti-
tuatur in esse entis actualis, atque adeo non vnitur
vt essentia existentia.

Quarta ergo compositio substantialis est, ex na-
tura, & substantia, seu supposito, de qua, prout in 4. Compos.
creaturis ex natura rei reperitur, satis in Metaphysi-
ca multa dicta sunt. In hoc ergo genere compositionis
est hæc vnio necessario constituenda. Prima à
sufficiat partium enumeratione, quia hæc com-
positio non est ex partibus integralibus, aut ex essen-
tia & existentia; ergo. Secundo, quia humana natu-
ra in Christo non habuit propriam personam crea-
tam, nec vero mansit expers hypostasis, vt recte di-
xit Damascen. lib. tertio. canon. 9. assumpta ergo est
ad substantiam diuini Verbi, & ex vtraque compo-
sita est vna persona humana, & propterea Conci-
lia vocant hanc vnionem secundum hypostasim, vel
substantiam, vt supra citatum est, & eodem sensu di-
citur vnio hæc hypostatice, vt est in vfu omnium, &
sumitur ex epistola Sophronij in sexta Synodo, act.
11. Differt tamen multum inter hanc compositionem,
& compositionem ex natura, vt substantia connatu-
rali, quia illa est naturalis, id est, debita vnicuique
naturæ; hæc vero est omnino supernaturalis creatu-
ris.

Primo, quia est supra omne debitum naturæ cre-
atæ, nec potest vli creaturæ connaturalis esse: pro-
pter quod recte dicit Nicei. lib. tertio Theaur. capit.
3. duas naturas in Christo non fuisse naturaliter con-
iunctas. Sed admirabili quadam, & ineffabili ratione, non
legematur, sed ineffabili dispensatione.

Secundo, quia compositio illa naturalis, non est
ex rebus omnino realiter condistinctis, sed ex re, &
modo; hæc autem ex natura creatæ, & Verbo diui-
no, quæ sunt res omnino condistinctæ, licet substan-
tialiter coniunctæ. Tercio, quia in naturali compo-
sitione, & natura perficitur per substantiam, à qua
terminatur, & ipsa etiam substantia à natura pen-
det, & consequenter ab illa in suo genere perficitur,
at vero in hac supernaturali compositione, natura
quidem humana perficitur per substantiam diui-
nam, & ab illa suo modo pendet. Substantia autem diui-

Sophronij

Nicæi

diuina nō perficitur in se, nec mutatur p̄r naturā humanam, sed simpliciter terminat illam sine vlla sui mutatione. Quocirca, quanquam incarnatio dicatur esse vnio substantialis per modum compositionis ex natura & supposito: nihilominus secundum specificam rationem diuersa est ab illa cōpositione naturæ, & supposito, quæ connaturalis est rebus creatis, imo fortasse non vniuocam, sed analogam cum illa conuenientiam habet in ratione vnionis, & compositionis. Quamquam hoc vltimum facile in vtrāque partem disputari possit: quod facere omitto, quia dialecticum potius videtur negotium, quam Theologicum. Vt ergo ratio, seu descriptio huius vnionis concludatur, addamus illam esse substantialem, & supernaturalem compositionem, ex natura creata vel humana, & supposito diuino, seu subsistētia Verbi.

Contra hanc vero doctrinam obici possunt quædam dicta Patrum, in quibus hanc vocant naturalem seu essentialē vnionem. Petrus Damianus, de Incarnatione, & gratia, ca. 3. dicit, *Verbum essentialiter carni vnitum*; & refert Nazianzenum episc. ad Chelidoniu, alias, orat. 51. vbi dicit humanitatem esse diuinitati copulatam. *Idem*, quod Ioannes Maxent. in cōfessione fidei vertit *substantialiter*, sed proprie significat, *secundum essentiam*, vt ibidem vertit Billius, & in Damascen. libro 3. fidei, cap. 3. idem Nicetas lib. 3. Thesau. cap. 3. & 38. Vnde prædictus Ioan. Maxent. in respon. ad episc. sub nomine Hormisdæ Papæ scriptam, sub finem ait, *luxa diuina eloquiā & Sanctorum Patrum traditiones, Christum filium Dei, quem in duabus naturis essentialiter, siue iuxta compositionem vnionis & in cōfusionis docet fides Catholica, consistemur*. Cyrillus vero epistola 10. & anathematismo 3. vnionem hanc naturalem vocat. Et eodem modo loquitur Sophrō. dicta sexta Synodo, act. 11. & Cyrus Alexand. act. 13. eiusdem Synod. cano. 4. & 7. quicquid alias sit hæreticus, tamen in hoc loquitur ex sententia Cyrilidē Nicet. & Ioan. Maxent. supra, & Petr. Diacon. lib. de Incar. & grat. cap. 3.

Respondetur tamen breuiter, non esse Patrum sensum vocare hanc vnionem essentialē, vel naturalem, quia sic compositio essentia, vel naturæ, quia hoc ipsi in hæreticis improbant. Nec dicitur naturalis, quia non sit supernaturalis, neque quia ex necessitate, & non libere facta (vt male intellexit Theodoret. impugnando tertium anathema. Cyril.) sed dicitur naturalis, vt ipse Cyrillus se defendendo exposuit, quia est vera, & realis, & non ficta; sicut solemus dicere esse vnionem physicam, & realem: sicut enim res naturalis in suo ordine habet suam naturam, & essentiam, ita & hæc vnio in suo genere habet veram, & realem rationem vnionis, & ad hoc explicandum dicitur naturalis: & eodem sensu dicitur essentialis, vt exposuit Damascen. lib. 3. cap. 3. & ex illo Necet. lib. 3. Thesau. cap. 3. *Coniunctionem*, inquit, *essentialē dicimus, hoc est, veram, & non phantasticam, seu commentitiā*. Et specialiter Nazianzenus cum vocat vnionem secundum essentiam, explicare intendit hanc vnionem esse talem, vt ratione eius De⁹ non accidentali aliqua denominatione; sed vere, & secundum essentiam, dicatur de homine quod ipse disertis verbis explicat, dicens esse vnionem secundum essentiam, quia diuinitas non secundum gratiā aliquam vel affectum sed secundum essentiam est vnita humanitati. Denique potest dici naturalis, & essentialis vnio; quia substantialis est, atque adeo vnio simpliciter, & quod inde resultat est vere, ac per se vnum. In his tamen locutionibus, quamuis sint veræ & propriæ, propter ambiguitatem tamen vocū obseruandum est, ne absolute vsurpentur, nec sine sufficienti explicatione, vt omne scandali, & erroris periculum auferatur.

Quid sit hæc vnio in humanitate, seu quid per actionem vniendi in humanitate, aut Verbo fiat.

Vt difficultas huius quæstionis intelligatur, oportet distinguere omnia, quæ interueniunt in hoc mysterio. Primum est humanitas. Secundum est, Verbum. Tertium est, actio seu passio, vel mutatio, per quam hæc vnita sunt (hæc enim nunc pro eodem sumimus, licet alias ratione formali distinguantur.) Quartum est, terminus vltimus resultans per hanc actionem, scilicet hic homo. Quintum est, relatio vnionis inter extrema vnita. Et sextum addi potest id, quod est fundamentum proprium huius relationis, seu id, quod fit in humanitate per illam actionem, qua copulatur Verbo, seu quod idem est, ipsa substantialis coniunctio, quæ intelligitur esse in termino illius actionis, vt per illam hic homo resultare possit. Ex his autem omnibus, tria priora, vel per se, vel ex supra dictis satis clara sunt. Nam & de Verbo, & humanitate nihil nunc est, quod dicamus, nam quæst. 3. & 4. de illis agendum est: De termino vero totali, & adæquato huius mysterij in præcedenti disputatione sectione prima, diximus satis. De relatione vero vnionis, an propria relatio sit & prædicamentalis, præter ea, quæ dicta sunt exponendo litteram D. Thomæ, pauca infra dicentur, de fundamento eius, nihil tractandum superest. Denique de actione vniendi non est, quod modo disputemus, an sit ipsemet actus diuinæ voluntatis, quo tota Trinitas perficit hoc mysterium, an vero sit aliquid in creatura receptum, hæc enim quæstio communis est de omni actione DEI ad extra, & nobis satis nunc est ipsum fieri Incarnationis, esse aliquid extra Deum, & in creatura receptum, quod, vt est à Deo, potest dici actio eius, prout vero recipitur in creatura, est passio, vel mutatio illius. Hæc enim non potest esse in Deo, neque in Verbo, vt constat, necesse est ergo esse in humanitate, & eam nunc solum dicimus esse, ipsam incarnationem in fieri, clarior enim intelligentia huius mutationis pendet ex cognitione illius rei, seu modi, qui per illam in humanitate fit, nam illud ipsum prout in fieri est hæc mutatio, & prout à Deo, est actio Dei. Vnde obiter intelligitur, istam actionem seu vniendi actiue humanitatem Verbo, non esse terminare humanitatem. Nam hoc terminare est proprium Verbi, & non consistit in aliqua effectione alias esset commune Trinitati, imo in nulla causalitate consistit, vt sequenti sectione explicabimus. Est ergo actio hæc à terminatione distincta, consistens in vera efficientia, & communis est toti Trinitati. Vnde etiam intelligitur, male quosdam dicere hanc actionem esse ipsum subsistere increatum communicatum in tempore naturæ humanæ, quia licet per hanc actionem fiat, vt subsistere increatum communicetur humanitati, non tamen potest talis actio esse ipsum subsistere increatum, quia illa est vere creata, & recepta in humanitate, & vel est accidens, vel habet se per modum accidentis humanitati inhaerentis, quæ non possunt conuenire ipsi subsistentiæ increatæ. Et licet fingeretur hæc actio, vt existens in DEO ipso, non esset proprie, & formaliter ipsum subsistere Verbi, quod non est commune toti Trinitati, sed esset actus diuinæ voluntatis de incarnatione facienda, qui vnus existens, communis est tribus personis.

Difficultas ergo superest de sexto illo membro supra posito, & oritur ex dictis de actione vniendi, quæ vera est effectio, & proxime versatur circa humanitatem, quam immutat, & in qua reui-

recipitur, necessarium ergo videtur, per illam aliquid fieri: & hoc inquirimus quid sit.

i sentent.

Gregor.

Prima ergo opinio esse potest per hanc actionem nihil fieri in humanitate, sed solum fieri hoc compositum, seu hunc hominem, ut disputatione præcedenti explicatum est. Ita sentit Gregor. in 1. distinct. 28. quæst. 2. in responsione ad 17. & 18. argum. inclinant Ocham in 1. distinct. 30. quæst. vnica ad 2. Bacon. in 3. distinct. 1. quæst. 1. arti. 1. & dist. 2. quæst. 2. artic. 2. Et fundamentum est, quia nihil aliud fingi potest, quod in humanitate fiat magis, quam in Verbo, neque est necessarium, quia vni actioni sufficit assignare vnum terminum adequatum per illam productum, & sicut Verbum per se ipsum immediate vnitur humanitati nulla additione illi in se ipso facta: ita & contrario humanitas eodem modo vnitur Verbo proxime, ac formaliter per seipsam, & quidquid addatur, non confert ad vniionem. Quæ sententia videtur placere aliquibus Thomistis, &

Caictan.

Caictan. infra art. 10. circa ad primum viderur illam indicare, cum ait coniunctionem humanæ naturæ cum persona filij Dei nihil aliud esse, quam vniionem in esse personali filij Dei: & infra ait in hoc mysterio nullum ens reale interuenisse præter extrema, & mutationem, ac relationem inde resultantem, de qua statim. Nec multum ab hac sententia discrepat Aureol. ut refert Capreol. in 3. d. 5. q. 1. artic. 2. nam dicit hanc vniionem solum addere indiuisiōnem quandam inter Verbum & humanitatem, ratione cuius vnum componunt; & magis hoc indicat Capreolus in responsionibus ad argumenta Aureoli concedens interuenire hanc indiuisiōnem, sed illam non esse nisi vnitatem personæ aut existentie create, quæ est in Christo. Sed hæc sententia intelligi nullo modo potest: quia, ut ostensum est, tota hæc actio vnitiva recipitur, & versatur in humanitate & illam immutat, neque aliter eam vnire Verbo, quam immutando illam, ergo necesse est, ut aliquid in ipsa humanitate faciat, quia omnis actio, seu passio, vel mutatio facit aliquid in subiecto, in quo recipitur, hoc enim est de intrinseco conceptu eius: hoc autem non est ipsa humanitas, ut sic ut ostensum est, præsupponitur enim ad hanc actionem, ut subiectum eius, neque est ipsa substantia Verbi quia actio, vel mutatio realiter, seu identice nihil aliud est, quam id ipsum, quod per eam proxime, & quasi formaliter fit, prout est in fieri, & respicit agens, vel passum, sed hæc actio non potest hoc modo identificari cum ipsa substantia increata Verbi, ut per se clarum est, & supra etiam probatum, ergo non potest substantia ipsa Verbi esse id, quod proxime per hanc actionem fit. Rursus neque illud esse potest totum compositum, scilicet hic homo: tum propter eandem rationem, quia fieri illius compositi non potest adæquate identificari cum toto illo, quia in illo includitur substantia ipsa increata, cum qua nullo modo, neque ex parte, neque in toto mutatio ipsa identificatur: tum etiam, quia illud compositum est totalis, & adæquatus terminus, qui resultat, præter quem oportet intelligere terminum quo seu quasi formalem, per cuius effectiōnem vel mutationem illud compositum resultat, quia, ut dictum est, non possunt duo extrema ita coniungi, ut ex eis vnum aliquid resultat, nisi saltem alterum illorum aliter se habeat, & rationem illius, in quo aliter se habet compositum resultat, & ita in proposito humanitas, non secundum se, sed prout vnita, est formalis terminus huius mutationis, & hoc inquirimus, quid scilicet addat illud, prout vnita supra ipsam humanitatem. Et confirmatur, nam humanitas ut vnita aliquid dicit præter humanitatem, ut per se constat, & aliquid etiam præter substantiam Verbi quia concipi potest aggregatum ex humanitate & substantia Verbi: etiam si humanitas non sit vnita, ergo humanitas ut vnita aliquid dicit præ-

*Per se est
nam in cau-
nationis ne-
cessitate est
quæstio scilicet
nihil fieri.*

ter substantiam Verbi. Sic etiam hic homo Christus aliquid dicit præter Verbum, humanitatem, & aggregatum ex utroque, quia hæc omnia intelligi possunt, & esse, etiam si Verbum non sit homo: ergo aliquid aliud addendum est, & hoc inquirimus quid sit. Nec vero dici potest per illam actionem non fieri aliquid positum in illa, sed solum priuationum, priuatur enim propria personalitate, & statim illi Verbum per se ipsum quasi formaliter coniungitur. Hoc inquam, non satis est: tum quia, etiam ipsa humanitas secundum se, & ut prior natura sua propria personalitate, non est per seipsam vnita Verbo, sed est quasi capax propriæ personalitatis, vel personalitatis Verbi, ergo humanitas ut sic etiam, ut nondum existens sub propria personalitate, & Verbum ut sic præintelligitur, antequam ex illis resultet aliquid compositum; ergo, ut illud intelligatur resultare, non satis est intelligere illam priuationem; sed aliquid aliud positum interuenire oportet: tum etiam, quia illa actio est positiva, & implicat actionem positivam non inducere terminum positum, quia (ut dictum est) realiter, seu identice ab illo non distinguitur, & ad illum per se primo tendit, non ad priuationem. Vnde per hanc actionem non priuatur humanitas sua personalitate propria, quæ est, quidam modus sibi connaturalis, nisi quatenus inducit aliquid formaliter impossibile illi modo, & hoc inuestigamus, quid sit. Tum denique, quia si, humanitatem esse vnitam Verbo, nihil adderet, nisi carentiam propriæ substantiæ, hoc ipso quod illa caret formaliter ac præcise, necessario esset vnita Verbo, quod per se constat, quam falsum sit.

Secunda sententia est, per hanc actionem fieri in humanitate qualitatem quandam supernaturalem, quæ gratia vniionis dicitur, quæ natura sua vim habet vniendi humanitatem Verbo. Ita sentit Gabriel in 1. distinct. 30. quæst. 4. & in 3. distinct. 1. quæst. 1. & quæst. 2. artic. 2. qui Ocham allegat, cum tamen ille in 3. qu. 1. contrarium doceat. Citat etiam Alens. 3. part. quæst. 7. membr. 2. artic. 1. cuius sententia longe alia est, ut disputat. 8. videbimus. Fundamentum huius auctoris nullum aliud esse potuit, nisi quia nihil aliud inuenit, quod commodius dici posse existimaret. Sed est sententia omnino falsa, & improbabilis, contra omnes doctores in 3. distinct. quam specialiter impugnat Bonauent. distinct. 2. artic. 3. quæst. 1. & dist. 6. artic. 2. quæst. 1. & sumitur ex Alens. 3. part. quæst. 7. membr. 1. artic. 1. & D. Thom. infra art. 10. & Albert. distinct. 2. putat hæc sententiam pertinere ad errorem Nestorij; neque immerito: nam V. Synodus, collat. 8. canon. 4. damnat dicentes hanc vniionem factam esse secundum gratiam. Et impugnat breuiter; quia hæc opinio non ponit illam qualitatem, ut dispositionem ad vniionem. Hoc enim non pertinet ad presentem quæstionem, sed disputat. 8. tractandum est. Nam etiam si admitteremus illam dispositionem, illa esset præuia ad actionem vnitivam. Vnde adhuc superesset inquirendum, quid per illam actionem fiat in humanitate. Ponit ergo istam qualitatem, ut formale vinculum ipsius vniionis, & ita facit vniionem ipsam accidentalem, nulla enim magis propriæ accidentalis est, quam illa, quæ formaliter per aliquod accidens fit.

Dices, partes integrales substantiæ materialis vniuntur per quantitatem formaliter, & tamen vniuntur substantialiter. Respondetur, falsum esse antecedens: sed non est hic locus illud examinandi, quod si admitteretur, consequenter illa vniio dicenda esset accidentalis. Deinde intelligi non potest, quod aliqua qualitas ex natura sua formaliter sit incompossibilis cum personalitate propria illius naturæ, cui inhaeret, tum, quia sunt diuersorum ordinum, tum, quia omnis qualitas de se potius supponi sup-

*Obiicit
Respond.*

suppositum constitutum, in quo sustentetur. Ergo ex natura sua non potest habere oppositionem formalem cum aliqua substantia. Unde multo minus intelligi potest, qualiter aliquam naturam suam formaliter efficere, ut aliqua natura hypostatice sit unita Verbo Dei, quia illa unio pertinet ad constitutionem substantiae, & hæc est supra rationem accidentis, tum etiam, quia nihil repugnare videtur, ut Deus conferret in humanitate separatam à Verbo omnem qualitatem, quæ inhærebat uniti, non potest autem conservari ipsa unio, seu id, quod proxime fit per actionem unitivam, facta separatione, ut per se constat, nam in humanitate sic separata; & habente illas qualitates, posset fieri iterum actio unitiva, & rediret quæstio, quid per illam fieret. Denique, si illa qualitas est omnino absoluta, inhærebit quidem in ipsa natura, non vero faciet ipsam naturam substantialem existentem in aliquo supposito, quia qualitas absoluta respicit subiectum, in quo est, & nihil aliud, & maxime quia ille effectus formalis est supra totum ordinem accidentis. Si vero est accidens respectuum; vel reducitur hæc opinio in aliam statim tractandam, vel certe non intelligitur, quo modo qualitas possit respicere suppositum tanquam intrinsicum terminum sibi vere & realiter unitum, cum non respiciat illud tanquam subiectum, quia accidens, quod non sit mera unionis relatio, non respicit hoc modo aliquid nisi subiectum suum.

Quarta ergo opinio, ponit per hanc actionem nihil fieri in humanitate, nisi relationem unionis. Ita sentit Scot. distinct. 1. quæst. 1. & Ocham in 1. distinct. 30. & in 2. quæst. 1. Durandus dist. 5. quæstio. 2. & sunt, qui tribuant D. Thom. quia hic art. 7. nihil aliud creatum dicit fieri in humanitate præter relationem, & sæpe alias dicit hanc unionem factam esse sine mutatione Verbi, quia tantum facta est secundum unionem, quæ relationem importat, ut videre est infra, quæstio. 16. art. 1. ad 4. & art. 6. ad 2. indicat etiam hic art. 7. ad 3. sed illum locum ibi breuiter, clare exposuimus, omittis multis, quæ Caietanus obscure notauit. Fundamentum vero huius opinionis est simile præcedenti, scilicet, quia nihil aliud absolutum intelligi potest, quod fiat in humanitate. Quod si obiciatur quia actio per se primo non tendit ad relationem. Respondet Scot. illud esse verum in relationibus intrinsicis aduenientibus, non vero in illis, quas vocat extrinsecas aduenientes, in quo genere hanc relationem constituit. Durand. vero respondet illud esse verum in relationibus prædicamentibus, quas ipse in sola denominatione extrinseca constituit, præter quas dicit esse alias intrinsecas, & reales, inter quas hanc unionem numerat, & has dicit per se primo posse fieri per actionem aliquam.

Hanc opinionem Thomistæ vehementer impugnant, ut videre licet in Caietano hic art. 8. Palud. in 3. dist. 5. q. 1. art. 3. & Capreol. ibi ad argumenta Durandi & aliorum, non enim minus ex illa, quam ex præcedenti sequi videtur hanc unionem non esse substantialem, sed accidentalem, quia illa relatio accides quoddam est, atq; unio secundum illam solam dicitur facta, & ideo in V. Synodo, collat. 8. cap. 4. expresse negatur unionem hanc factam esse secundum relationem. Sed fortasse dicent auctores contrariæ sententiæ relationem hanc non esse vinculum humanæ naturæ, & substantiæ diuinæ, neq; ab illa denominari Christum, aut Verbum hominem; sed ab humanitate, quæ à Verbo immediate terminatur, & cum illo constituit vere hunc hominem, qui est adæquatius terminus substantialis actionis unitivæ, nihilominus tamen dicent solam relationem creatam addi ipsi humanitati præter substantiam increatam. Et hoc modo hæc sententia parum differt à secunda opinione supra tractata, neq; habet plus erroris, aut

Fr. Suarez Tom. 1.

periculum quam illa, falsa tamen est, sicut illa, quia si relatio non est vinculum humanitatis cum Verbo, ergo ordine naturæ prior est substantialis coniunctio, & unio inter humanitatem, & Verbum, quam ipsa relatio, quæ ex illo vinculo resultat. Illa autem coniunctio, seu vinculum illud aliquid est præter humanitatem, & Verbum, ut sæpe probauimus, quia fit per ipsam actionem unitivam, & quia ex vi Verbi, & humanitatis, ut sic non sequitur illa unio. Et confirmatur primo, quia Christus, ut est hic homo, est substantia per se una, & in se includit non solum humanitatem, & Verbum, sed etiam eorum unionem. Sed in conceptu suo substantiali non includit relationem, quia non includit accidens: ergo illa substantialis coniunctio aliquid est præter relationem. Et confirmatur secundo, quia hæc relatio necessario supponit aliquam mutationem factam in aliquo extremorum, non enim potest insurgere relatio unionis inter duo extrema, inter quæ antea non erat (siue successione temporis, siue ordine naturæ) nisi aliquid additum sit, vel mutatum in aliquo extremo, ut duo corpora existentia in duobus locis, non possunt nouam relationem propinquitatis acquirere, nisi prius aliquod illorum loco mutetur. Sic igitur in proposito, hæc relatio unionis supponit mutationem aliquam factam in humanitate, per quam necesse est aliquid in ea fieri præuium relationi. Quæ rationes concludunt sine dubio, si loquamur de vera relatione accidentali, & prædicamentali, quia non potest illa esse formalis terminus actionis substantialis, nec pertinere formaliter ad constitutionem substantiæ, nec demum esse propria ratio, propter quam duæ naturæ substantiales, diuina & humana substantialiter de eodem prædicentur, & de se inuicem in concreto. Sed Durandus, & Scotus non sunt locuti de hac relatione, ut satis ipsi explicuerunt, præsertim Durandus. Nec Diuus Thomas in citatis locis intendit fauere huic sententiæ in illo sensu: cum enim dicit, Verbum denominari hominem propter relationem, non est sensus, quod à relatione denominetur homo (sic enim non esset vere, nec substantialiter homo) sed sensus est, quod ut Verbum incipiat esse homo, non oportet aliquid nouum in illo fieri, quod in ipso inhæreat, sed solum in illo resultat relatio rationis, & ita concludit D. Thomas, potuisse Verbum fieri hominem sine mutatione sui. Propria vero veluti forma, à qua Verbum denominatur homo, est ipsa humanitas, ut subsistens in Verbo, ut idem D. Thomas explicat infra quæst. 16. art. 1. & 2. quo in loco, & in omnibus citatis, id latius explicabimus.

Reiectis igitur aliorum sententiis, dicendum videtur primo. Per hanc actionem aliquid factum esse in humanitate, ab illa distinctum ex naturæ rei, quod definiret esse in illa, si à Verbo separaretur. Hoc satis ex dictis probatum est.

Dico secundo, Hoc quod fit, non esse aliquid accidentale, sed substantiale. Hoc etiam contra citatas sententias satis ostensum est.

Dico tertio, Hoc quod fit, esse modum quandam substantialem ipsius humanitatis, quo intelligitur existere in Verbo. Hæc assertio ex omnibus dictis satis etiam concluditur. Primo, quia nihil aliud commode intelligi potest, quia neque est materia, neque forma, neque humanitas ex illis composita, ut probatum est, neque est noua res omnino ab illis distincta, & superaddita humanitati, quia illa non posset esse nisi accidens aliquod, cum non esset materia neque forma substantialis, & quidquid esset, secundum entitatem suam, posset esse à Verbo separatum, non ergo esset ipsa formalis unio: ergo nihil aliud esse potest, quam modus aliquis substantialis humanitatis. Secundo explicatur exemplis, nam cum anima unitur corpori in resurrectione, necesse est, ut aliqua mutatio in illa fiat, vel in corpore, vel in utroque,

que, nam ex illis præcise consideratis secundum entitates suas non resultat homo, ergo oportet aliquid addere, secundum quod in eis fiat aliqua mutatio, illud autem nihil est aliud, quam modus substantialis coniunctionis. Proportionale exemplum est de accidente inhaerente subiecto; nam illa inhaerentia, præter entitatem accidentis, quæ conservari potest in accidente separato, est modus quidam ipsius accidentis, scilicet unio ad subiectum, proportionatus tamen illis, & ideo modus accidentalis, & imperfectus: sic ergo in hoc mysterio, cum unitur humanitas Verbo, fit in ea aliquis modus unionis, seu inexistentiæ in Verbo, qui, quoniam est intrinsecus modus substantiæ, & ad compositionem substantiæ, seu cuiusdam personæ humanæ pertinet, substantialis est, & non est per modum inhaerentiæ, nec per modum informationis, sed alio supernaturali, & ineffabili modo, qui à nobis dicitur, modus unionis hypostaticæ. Tertio idem explicatur, quia substantia creata modus substantialis est naturæ creatæ, omnino tamen absolutus, & in se terminatus, vel potius ultimo terminans ipsam naturam: hic autem modus exclusus est ab humana Christi natura, ex vi unionis ad Verbum. Ergo recte intelligitur per illam unionem factum esse in illa humanitate alium substantialem modum priori formaliter incompensabilem, non ultimo terminantem naturam in se: sed constituentem illam in Verbo, ut in ipso terminetur. Et ita recte etiam intelligitur, hoc terminare, nihil addere ipsi Verbo in se, sed solum esse denominationem ortam ex hoc quod humanitas tali modo ponitur, & substantialiter coniungitur Verbo, à quo penderet in ratione subsistendi. Et ab hac sententia sic explicata nihil in re discrepat Durandus, supra, ut ex dictis supra citata constat, & ex eodem in 1. dist. 30. q. 2. num. 14. 15. & 16. hunc enim modum vocat relationem, quia omnino pedit à supposito Verbi, ad quod dicit intrinsecam, & essentialem habitudinem, quæ alij vocant relationem transcendentalem, seu secundum dici, nam etiam Durandus fatetur non esse relationem accidentalem, & prædicamentalem. Et fortasse eandem rem aliis verbis explicuit Scotus, & D. Thomas in his articulis. & in sequenti articulo 9. (ubi ibidem in principio Caietan. notat) distinguit coniunctionem substantialem ab ipsa unionis relatione inde resultante, & idem ex prelo docet in 3. dist. 2. q. 2. art. 2. quæstionem 3. hæc autem coniunctio sine dubio aliquid est, non solum in fieri per modum actionis, sed etiam in facto esse per modum termini formalis, & ita existimo omnes discipulos D. Thomæ in re non discrepare ab hac sententia, quanquam non eisdem verbis explicent, neque ita distincte. Et ad eam confirmandam valida sunt argumenta Aureoli, quæ refert Capreolus in 3. distinctio. 5. quæstione 1. in argumentis contra primam conclusionem, quanquam ad excludendam realem relationem nihil efficiant.

Obiicitur. Sed obiicit aliquis, quia hæc sententia videtur eas habere difficultates, quas contra tertiam obiiciebamus, hinc enim modus etiam est res creata, & minus perfecta, quam ipsa humanitas. Ergo non videtur posse habere hanc veluti connaturalem vim, ut per se ac formaliter uniat humanitatem Verbo. Deinde, cum sit res absoluta, poterit Deus illam conservare in humanitate separata à Verbo. Denique si humanitas, quia unitur Verbo, indiget modo, ut uniatur illi modo, indigebit alio & cum modus etiam uniatur ad hoc similiter erit alius necessarius, unde procedetur in infinitum. Denique ut natura creata uniatur propriæ substantiæ, non indiget modo alio distincto ex natura rei ab ipsa, & à substantia propria, ergo nec in præsentem est necessarius ille modus. Sed hæc facile expediri possunt, nam licet hic modus sit res creata, tamen est ipsamet quasi formalis coniunctio humanitatis ad Verbum, unde habet

intrinsecam & essentialem habitudinem transcendentalem ad personam Verbi. Neque hoc est admiratione dignum in hoc modo unionis, nam proportionaliter idem reperitur in omni unione, quod scilicet sit modus intrinsecus eius rei, quæ per sui mutationem alteri unitur, & fit illi proportionatus, & intrinsecam habitudinem & dependentiam dicat ad illam rem, cum qua fit unio, & ideo non est simile de hoc substantiali modo, & de quocunque alio accidenti. Unde ad secundam partem negatur, hunc modum posse conservari in humanitate separata à Verbo, quia dicit actualem dependentiam ab illo, sicut impossibile est, actualem modum inhaerentiæ conservari in accidente separato à subiecto. Et idem reperitur in omni modo unionis: imo servata proportionem in omni modo actualis dependentiæ. Ad tertiam vero partem negatur potest illi, quia hoc differet res omnino distincta à modo rei, quia res non unitur alteri rei omnino distinctæ, nisi intercedat aliquis modus unionis, scilicet in altero extremum. At vero id, quod est modus, per se ipsum unitur rei, quia realiter non habet aliam entitatem ab ipsa, & eius formalitas consistit in actuali modificatione ipsius rei, & illi uniri nihil aliud est, quam illam modificare actualiter. Unde quamvis possit res conservari a parte rei sine tali modo destruendo illum, tamen non potest ille modus conservari in rerum natura, quin actu efficiat, & sit coniunctus illi rei, cuius est modus, ut videtur est in figura, sessione, & omnibus similibus. Et in hoc differt hic modus à qualitate, vel alia re omnino realiter distincta, quæ non ita essentialiter requirit actualem coniunctionem cum alia. Quod est manifestum signum, huiusmodi actualem coniunctionem esse modum superadditum rei, quæ alteri distinctæ unitur, cum dependentia ab illa, & aliqua mutatione sui: in ipso vero modo non esse aliquid illi superadditum, sed esse intrinsecam essentialitatem eius. Et per hæc patet responsio ad ultimam partem: negatur enim consequentia, quia substantia connaturalis & propria non est omnino res distincta à natura, sed modus eius, per se illam efficiens actualiter, substantia autem Verbi est res omnino ab humanitate distincta, ut per se constat. Aliæ difficultates hic tangi poterant, videlicet an hic modus sit naturalis, vel supernaturalis, materialis vel spiritualis, diffusibilis, vel indiffusibilis, sed in sequentibus disputationibus occurrent propria loca, in quibus hæc commodius tractabuntur.

Ex his facile definiri possunt nonnulla dubia ad præsentem questionem spectantia. Unum est, quis sit terminus formalis huius actionis seu incarnationis, disputatione enim præcedente explicuimus terminum integrum, quem Philosophi appellant terminum ut quod, seu qui fit, quem diximus esse compositum ex Verbo & humanitate. Nunc ergo explicandum superest, quid horum sit terminus formalis seu ut quo. Quidam enim existimant esse Verbum ipsum. Quæ sententia tribui potest Capreolo in 3. dist. 5. q. 1. ubi nullum alium assignat terminum præter Verbum: unde potius videtur loqui de termino humanitatis, prout unitur Verbo ad subsistendum, quam de termino actionis unitur. Et revera de eodem loquitur Caietan. hic art. 8. quando in fine eius Verbum appellat terminum ad quem assumptionis: sicut etiam D. Thom. ibi insinuat illum loquendi modum, quia Verbum assumit naturam ad se, id est, ut eam suam faciat, sed nunc non hoc modo loquimur de termino ad quem, sed in ordine ad incarnationem ut est realis & physica actio: & in hoc sensu nullum pro illa sententia auctorē invenio. Probatur autem potest primo, quia ille est terminus formalis alicuius actionis, qui est præcipuus, & per modum actus, acque adeo maxime intentus in termino totali: sed hæc omnia conveniunt Verbo potius, quam huma-

Durand.

Scotus.
D. Thom.
Caietan.

Obiicitur.

Responsio.

Dubitatio alii
quæstionem
cur.

Primum.

Opinioni.

humanitati; ergo Verbum, seu substantia Verbi est terminus formalis huius actionis. Maior ex Philosophia constat, minor declaratur, nam in Christo, ut ex Verbo & humanitate componitur, Verbum est id, quod principaliter ac dignius est, ut per se constat. Deinde substantia Verbi comparatur ad humanitatem ut actus eius: illam enim perficit, eiusque dependentiam terminat, & ideo per modum actus se habet respectu illius. Denique, quod maxime intenditur per hanc unionem est, quod diuina persona humanitati communicetur, & quod hic homo sit Deus: ergo Verbum non secundum se, sed ut eleuans ac perficiens humanitatem, est terminus maxime intentus per hanc unionem. Et confirmatur primo, exemplo resurrectionis, quæ consistit in unionem animæ ad corpus, in qua unione formalis terminus est anima, quæ uenit corpori, ut illud actuet, & ut illi suum subistere communicet, ut multi volunt, ergo pari ratione in hac unione terminus formalis erit Verbum diuinum quatenus suam substantiam communicat humanitati. Tandem confirmari potest ex ipso nomine Christus, quod unctum significat: unde de formali significat unctum quo unctus est: est autem Christus unctus oleo diuinæ personæ seu substantiæ: ergo de formali significat substantiam Verbi, hæc ergo est formalis terminus huius unionis.

1. Opinio. Secunda opinio esse potest, formalem terminum esse humanitatem. Quæ suadetur primo, quia ille est terminus formalis actionis, quo formaliter constituitur totalis terminus eiusdem actionis ut talis est, sed terminus totalis huius actionis constituitur formaliter humanitate: ergo hæc est formalis terminus huius actionis. Minor probatur, nam terminus integer huius actionis est Christus ut est hic homo: hic autem homo formaliter constituitur hac humanitate. Unde natura integra dici solet à Metaphysicis forma totius respectu suppositi, quod comparatione illis quasi materialiter se habet. Et confirmatur ac declaratur, nam formalis terminus non est attendendus ex eo quod in re principaliter est aut æqualius, nam cum calidum sit, in re quid principaliter est subiectum caloris, quam calor, & nihilominus non est terminus formalis calefactionis. Neque etiam est attendendus ex intentione extrinseca agentis, sed ex intentione (ut sic dicam) intrinseca ipsius actionis. Sed in hac actione quod intrinsece & per se intenditur, est, ut Deus fiat homo, hæc ergo actio ex natura sua supponit Deum, & induit illum humanitate: est ergo humanitas formalis terminus eius. Quod potest declarari exemplo actionis, quæ homo vestem induit, nam, licet ad æquate terminetur ad vestitum esse, & in ipso composito ex homine & veste præcipuum sit homo, tamen, quia ipse supponitur actioni, & vestis est, quæ illi adiungitur, ideo formalis terminus illius actionis est vestis, non secundum se, sed ut actu induens, & quasi informans hominem. Tandem confirmatur, quia Verbum secundum se non est terminus formalis ut per se constat, nec per aliquid quod ipsi addatur, quia hoc nihil est præter humanitatem: unde nec Verbum ut unitum potest habere rationem termini formalis, quia illa reduplicatio, ut unitum, nihil addit Verbo ipsi in se, nisi vel relationem rationis, quæ non potest esse terminus actionis realis, vel denominationem ab unione, quæ est in humanitate, denominatio autem non potest esse terminus formalis actionis realis, nisi ratione formæ denominantis, ergo formalis terminus potius erit humanitas, à qua Verbum denominatur humanatum, quod est esse humanitati cōiunctum.

1. Opinio. Tertia opinio esse potest, nec Verbum, nec humanitatem esse proprie terminum formalem huius actionis, sed modum illum unionis, qui in humanitate est, ut Verbo copuletur, quæ merito tribui potest.

Fr. Suarez, Tom. I.

test Scoti in 3. d. 11. quæst. 1. Durand. d. 5. quæst. 2. & Scot. alijs, qui hoc sensu aiunt, hanc actionem terminari ad relationem, nam re vera non loquuntur de relatione prædicamentali, sed transcendentali. Ratio reddi potest, quia terminus formalis actionis, non supponitur actioni; sed est natura posterior ipsa: sed Verbum & humanitas supponuntur huic actioni, modus autem non supponitur, sed per illam resultat. Maior constat, quia actio, cum sit quoddam fieri, formaliter terminatur ad id, quod proxime per illam fit, quod autem supponitur actioni, non fit per illam: quod vero fit per illam, est ordine naturæ posterius illa. Unde etiam fit, ut tam humanitas, quam Verbum, possint esse sine illa actione: modus autem unionis non possit esse sine illa actione: terminus autem formalis est ille, qui proxime & immediate pendet ab actione. Denique, quod Verbum non sit formalis terminus, satis probatum videtur in secunda opinione; quod autem humanitas non sit terminus, patet, quia est proximum subiectum, in quo, & ex quo fit.

In hoc nihil potest certa ratione diffiniri, nisi prius inter disputantes conueniat, quid nomine termini formalis significetur, nam, si vnus per terminum formalem intelligat, id quod præcipuum est & maxime actuale in toto composito, quod est terminus totalis, alius vero contendat, terminum formalem esse, qui constituit totalem terminum in tali esse specifico: alius denique affirmet, formalem terminum esse id, quod abstracte ac præcise sumptum de nouo fit, different quidem in forma loquendi, & in significatione vocis, tamen in re non sibi contradicent. Et hoc modo videntur procedere opiniones recitatæ: quæ solum differunt, quia in definiendo termino formali non conteniunt: eius autem definitio magis ex usu vocis, quam ex alijs principiis pendet. Et ideo tertia opinio simpliciter videtur probabilior, quia reuera terminus formalis actionis ut sic, est id, quod proxime per illam inducitur, & fit in rerum natura: hic enim est usus huius vocis, ut ex omnibus Philosophis constat, & ex ipsa ratione termini, quæ in hoc consistit ut ad ipsum tendat actio, actio autem maxime tendit ad id, quod per ipsum proxime fit. Atq; hoc censo esse simpliciter verum; si quis autem velit omnibus satisfacere, potest sub distinctis considerationibus varios terminos formales assignare: considerando enim hanc actionem sub ratione diuinæ communicationis, sic diuina substantia potest dici formalis terminus eius, non secundum se, sed ut communicata humanæ naturæ & ut illam maxime perficiens. Si vero consideretur, ut est humanatio Dei, sic formalis terminus est humanitas, non secundum se, sed ut coniuncta Verbo: unde nunquam potest ab hoc formali termino unio separari, saltem ut conditio necessaria ut per humanitatem formaliter Deus homo constituatur. Si autem illa actio solum consideretur ut est unio quædam talium extremorum, ex qua hoc compositum Deus homo resultat, eius formalis terminus est modus unionis in facto esse sumptus. Et hæc vltima consideratio est maxime physica, magisq; absoluta respectu huius actionis.

Secunda dubitatio est, quam Caietanus mouet hic artic. 8. scilicet, quis sit terminus à quo huius actionis, in qua ipse docet, terminum à quo esse humanitatem ipsam, & putat esse sententiam D. Tho. quoniam ibi vocat humanitatem terminum assumptionis: non est autem terminus ad quem: erit ergo terminus à quo. Et probatur, quia terminus à quo supponitur actioni: sed hic nihil supponitur nisi Verbum & humanitas: Verbum autem non est terminus à quo ut per se constat, erit ergo humanitas. Sed hæc opinio merito reicitur etiam ab alijs discipulis D. Tho. quia humanitas ut supra vidimus, potius est subiectum huius actionis, sicut est in generatione

Non Verbum
nō humani-
tas, sed unio
nō modus
est incarnati-
onis termi-
nus forma-
lis.

Secunda dubi-
tatio de
termino à
quo incarna-
tionis.
1. Opinio:
Caiet.

Reicitur.

T 2 tione

tionē materia, præterquam Aristoteles in Philosophia alium terminum à quo illius actionis & inquit fuit & docuit. Deinde est hic eadem ratio, quia terminus à quo non manet, imo est impossibilis cum termino ad quem; humanitas autem non est impossibilis cum termino ad quem huius unionis, sed sub illo manet, & per illū aficitur & perficitur. Nec D. Tho. ibi vocat humanitatem terminum actionis, sed solum dicit, naturam humanam significari ut in termino assumptionis, cum dicitur Deus factus homo: esse autem in termino assumptionis non est esse terminum à quo talis actionis, sed potius est esse ali- quid manens in termino integro resultante ex assumptione. Dicit præterea D. Thomas, nomine assumptionis indicari terminum à quo & ad quem talis actionis, quia assumptio (inquit) quasi ab alio ad se sumptio, non tamen declarat, quis sit terminus à quo in hac assumptione: neque ex illis verbis colligi potest, quod sit humanitas, sed potius aliquid aliud ab humanitate, à quo ipsa sumatur. Ratio etiam facta pro illa sententia ex dicendis facile expeditur.

Secunda sententia est, terminum à quo huius actionis fuisse substantiam creatam humanam naturæ. Quam opinionem significare videtur D. Thomas citatis verbis: *assumptio est ab alio ad se sumptio*, & per illam particulam *ab alio*, ait indicari terminum à quo: constat autem, naturam humanam Christi non esse assumptam ab alio, nisi à proprio supposito, non in quo fuit, sed in quo futura esset nisi assumeretur. Et ratione probatur, quia terminus à quo est qui formaliter excluditur per terminum ad quem: sed substantia propria formaliter excluditur per unionem hypostaticam: ergo Quod si obijcias, quia substantia propria nunquam fuit in illa humanitate, terminus autem à quo debet precedere, ut sumebat præcedens opinio. Respondetur, non oportere, terminum à quo actu precedere, seu præexistisse, sed satis esse, quod existeret, nisi talis actio interveniret per quam impediretur. Et hic modus dicendi est probabilis, nam cum terminus à quo possit dupliciter assignari, scilicet, positivè & privative seu negativè, si in præsentem est positivè assignandus, nullus alius excogitari potest. Sed nihilominus verius & proprius dicitur, hanc actionem non habuisse terminum à quo positivum non est enim hoc de ratione omnis actionis, vel mutationis, sed interdum fit ex subiecto in subiectum, interdum vero ex non subiecto in subiectum (ut Aristotelis terminis utar) Non fit autem propriè actio vel mutatio ex termino positivè opposito, nisi, quando actu & realiter talis terminus præcessit in eodem subiecto: si enim aqua à principio creetur calida, non dicitur propriè, ex frigida factam fuisse calidam: neque aqua, si creata sit aut genita in superiori regione aeris, dicitur, ex inferiori loco in eo fuisse constituta, neque homo creatus in magna quantitate dicitur ex parvo factus esse magnus, solum quia terminus à quo positivus non præcessit: nam inde fit, ut non sit ab illo facta mutatio: sic ergo in præsentem non est à persona creata facta assumptio, cum illa non præcesserit. Unde, cum D. Tho. ait, assumptionem esse ab alio, non est necesse intelligi, ab alia persona, aut ab alio termino positivo, sed ab alio statu, seu termino saltem privativo vel negatiuo. Cum autem dicitur terminus à quo formaliter excludi per terminum ad quem, ut quasi adæquate explicetur ratio termini à quo, intelligendum est, non tantum aptitudine, sed actualiter quia non est satis ut terminus ad quem natura sua aptus sit ad expellendum terminum à quo, vel vicillim impediat, sed oportet, ut actu illum expellat à subiecto, in quo ante erat.

Tertia ergo sententia est, terminum à quo in præsentem actionem solum esse privativum, seu negativum, illumque esse carentiam ipsius termini ad quem: sic enim Aristoteles i. Physicor. dixit, terminum à quo

A generationis esse privationem formæ, quæ per generationem inducitur: unde si consideremus hanc actionem, quatenus per illam humanitas vnitur Verbo, terminus à quo illius erit carentia talis unionis, quia ex vi huius actionis humanitas, ex non vnita, fit vnita Verbo. Si vero consideretur hæc actio, quatenus per illam communicatur Verbo substantia diuina, terminus à quo illius erit carentia substantiæ diuinæ, nam humanitas Christi ex non habente diuinam substantiam, per hanc actionem fit habens illam. Si denique talis actio consideretur, ut per eam humanitas quodammodo communicatur Verbo, & fit Deus homo, terminus à quo illius est, Deum non esse hominem. Fundamentum huius sententiæ est, quia exclusi aliis, nullus præter hunc relinquitur terminus à quo, qui assignari possit: & hic est maxime proportionatus huic actioni.

Sed superest soluenda eadem obiectio, quæ contra præcedentem sententiam facta est; nam hic terminus re ipsa non præcessit in humana Christi natura, nunquam enim caruit unionem ad Verbum: diximus autem, hanc conditionem esse requisitam in termino à quo positivo; erit ergo eadem ratione necessaria in termino à quo privativo. Responderi potest primo, illam carentiam unionis humanitatis ad Verbum re vera tempore antecessisse ipsam unionem: nam ante instantem incarnationem toto tempore præcedente humanitas Christi non fuit vnita Verbo. Nec vero necesse est, ut illo etiam priori tempore extiterit humanitas, sed satis est quod non fuerit vnita siue extiterit, siue non: ita enim anima rationalis per hominis generationem vnitur corpori, cui antea non erat vnita, sicut per resurrectionem, quæ in resurrectione supponatur existens, non vero in generatione. Unde iuxta hunc respondendi modum hic terminus à quo non est assignandus per modum privationis, sed tantum per modum simplicis negationis, nisi forte respectu materiæ primæ, nam privatio cum sit carentia in subiecto re vera non est, nisi quando subiectum est actu carens forma: humanitas vero vel anima Christi nunquā hoc modo extiterunt: materia autem corporis eius prius tempore extitit carens unionem ad Verbum. Nec videtur hic modus dicendi alienus ab usitato more loquendi: aer enim si à principio creetur lucidus, non dicitur ex tenebroso factus lucidus, quia nunquam tenebrosus fuit, dicitur tamen ex non lucido factus lucidus: quia priori tempore, quo non extitit, etiam non fuit lucidus. Sed hæc responsio, licet, confiderando res, prout factæ sunt, satisfacere videatur, tamen absolute & secundum se, & in omni euentu rem considerando, non satisfacit adæquate, quia simpliciter non est necessarium, ut terminus à quo, etiam negativè sumptus, tempore præcedat actionem: si gamus enim (quod mihi probabilius est fuisse possibile) animam Christi ab æterno assumptam & unitam Verbo, tunc illa actio eundem haberet terminum à quo, quem nunc habet; & tamen negatio unionis, non antecessisset durationem illam actionem. Item tunc anima simpliciter esset producta ex nihilo, quia esset creata, quamvis nihil non antecessisset durationem creationem: ergo non est de ratione termini à quo negativi, ut tempore antecederet actionem. Dicendum est ergo sufficere, ut carentia termini ad quem ordinationis seu naturæ antecederet & quod in re ipsa extitisset suo modo, nisi per talem actionem exclusus fuisset.

Sed tunc superest, ut aliquam rationem differentie reddamus inter terminum positivum & negativum, nam in illo diximus, necessarium esse ut tempore præcesserit, quod tamen nunc negamus in termino negatiuo. Et augetur difficultas, nam, quod non est, non potest dici prius natura præcedere: nam esse prius natura supponit esse: sed illa negatio non

a. opinio.

D. Thom.

Obiectio.

Solutio.

Probabilis
sententia, ut
hæc opinio,
non tamen
implectitur.

Solutio prima.

Solutio secunda.

Solutio tertia.

Solutio quarta.

Solutio quinta.

Solutio sexta.

Solutio septima.

Solutio octava.

Solutio nona.

Solutio decima.

Solutio undecima.

Solutio duodecima.

Solutio trigesima.

Solutio quadraginta.

Solutio quinquaginta.

Solutio sexagesima.

Solutio septuaginta.

Solutio octoginta.

Solutio nonaginta.

Solutio centesima.

Obiectio.

Primaria.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

Solutio.

non est necesse, ut prius duratione suo modo sit: ne-
que etiam quod aliquando fuerit: ergo neque etiam
necessarium est, ut ordine naturæ præcesserit. Et
eadem ratione dici non potest, quod in instanti in-
arnationis prius natura fuit illa humanitas non v-
nita, quam vnita: quia in illo signo fuit non vnita:
quia in illo instanti pro nullo signo fuit non vnita:
non enim possunt duo eōtradiētoria de eodem pro-
eodem instanti verificari, solum propter diuersa si-
gna naturæ. Respondetur ab hoc vltimo incipien-
do, negationem non dici ordine naturæ præcedere
secundum actuale existentiam, quam suo modo
habere potest, ut argumentum supponere videtur,
sed solum secundum ordinem, aut præcisionem
mentis, quia, nimirum, humanitas prius natura in-
telligi potest existens, quam vnita: & ut sic intelle-
cta, antequam intelligatur in ea facta aliqua muta-
tio, vel actio, non intelligitur ab illa humanitate ex-
clusa negatio vnionis hypostaticæ aut subsistentiæ
inereatæ; & ideo humanitas in illo priori sic concipitur, ac si careret vnione, non conceptu negatiuo,
qui falsus esset, sed conceptu præcisiuo, in quo non
est falsitas, statim vero ac in secundo signo naturæ
intelligitur fieri vnio in tali natura, intelligitur etiā
excludi carentia vnionis. Et hoc satis est ad rationē
termini à quo priuatiui. Et hinc assignatur differen-
tia inter hunc terminum priuatiuum, & positiuum,
quia terminus positiuus, si non præcedit secundum
durationem, neque secundum naturæ ordinem,
neque secundum quamcunque præcisionem intel-
lectus antecedit, quia in illo priori, quando concipitur
humanitas ante incarnationem, quamuis præ-
cise concipiatur sine subsistentia increata, non tamē
concepitur cum subsistentia creata, sed ut prior v-
traque tam propria, quam aliena; id est, ut præcin-
dens ab vtraque, & ideo tunc nulla relinquitur an-
tecessio in termino positiuo, quæ ad rationem ter-
mini à quo sufficiat, relinquitur autem in termino
priuatiuo.

Tertia dubitatio, quæ expeditur ex dictis est.
Quod nam sit fundamentum proximum, ex quo
resultat relatio vnionis inter humanitatem & Ver-
bum. In qua Scotus & Durandus, locis supra citatis,
nullum fundamentum ad hanc relationem requi-
runt præter ipsam humanitatem, quia non putant,
hanc relationem resultare ex aliquo fundamento
posito termino, sed per se ac directe fieri per actio-
nem positiuam. At vero Caietanus dicit, fundamen-
tum huius relationis esse vnitatem subsistentiæ v-
triusque naturæ, quia in omni relatione vnionis
fundamentum relationis est illud, in quo extrema
conueniunt. Sed in primis considerandū est (quod
sæpe dixi) hos autores licet verbis inter se pugnent,
tamen reuera non loqui de eadem re; & si quæ est
inter eos contradictio, non tam esse in explicando
fundamento relationis, quam in ponenda vel aufe-
renda vera relatione prædicamentali. Scotus ergo
& Durandus loquuntur de ipso modo vnionis sub-
stantiali, qui proxime intercedit inter humanitatem
& Verbum, & hunc vocant relationem propter ha-
bitudinem transcendentalem quam habet ad Ver-
bum cum actuali dependentia ab illo tanquam à
suo termino. Et quidem loquendo de hoc modo,
siue proprie siue improprie nomine relationis signi-
ficetur, verissimum est, nullum habere fundamen-
tum, nec resultare expositione alterius, sed per pro-
priam actionem fieri, ut in superioribus satis osten-
sum est. Præter hunc autem relationis modum Du-
randus (& idem videtur sentire Scotus) non ponit
in hoc mysterio aliam relationem prædicamenta-
lem realem humanitatis ad Verbum; & ideo mirum
non est, quod nullum aliud requirat relationis fun-
damentum. At vero Caietanus, & multi Thomistæ,
præsertim recentiores, ponunt in humanitate rela-
tionem prædicamentalem & realem vnionis ad Ver-

Fr. Suarez, Tom. I.

bum; & ideo merito illius fundamentum inquirunt;
& quoniam vix vllam mentionem faciunt modi
vnionis substantialis, quem nos absolutum cum
habitudine transcendentali esse diximus, ideo ma-
gnam difficultatem inueniunt, in hoc assignando
fundamento.

Ex his colligere licet, duplicem hic posse quæstio-
nem tractari. Prima est simplex & absoluta, scilicet,
an decur in humanitate talis relatio prædicamen-
talis vnionis ad Verbum distincta aliquo modo ex
natura rei à substantiali modo vnionis. Secunda
quæstio est hypothetica, nimirum, si talis relatio est,
quod nam sit illi assignandum fundamentum. Et
ab hac posteriori, incipiendo, quia ex dictis facillimè
resoluitur, sententia Caietani nullo modo proban-
da videtur. Et in primis non videtur Caietanus assi-
gnasse fundamentum relationis vnionis, quæ pro-
ximè est humanitatis ad Verbum, seu ad subsisten-
tiam Verbi, sed illam quæ est inter naturas, diuinam
& humanam, quatenus in vna subsistentia vniun-
tur, ut patet ex ratione in qua fundatur, scilicet, quia
fundamentum relationis vnionis est id, in quo ex-
trema vniuntur: loquitur ergo de vnione extremo-
rum in vno tertio, non autem de relatione eorum,
quatenus immediatè inter se vniuntur: nos autem
præcipuè loquimur de relatione humanitatis ad
subsistentiam Verbi, nam, ut videbimus, hæc sola
relatio realis potest hic considerari, nam inter natu-
ras inter se vel non est noua relatio, sed denomina-
tio, quasi mediata ab hac relatione, vel est tantum
relatio rationis, ut statim explicabo.

Loquendo igitur de relatione, quæ proximè est
humanitatis ad Verbum, cui per se primo vnitur,
non potest illius fundamentum esse subsistentia Ver-
bi increata. Primo, quia illa subsistentia est terminus
huius relationis, non ergo potest esse fundamentum
illius: fundamentum enim & terminus relationis
opponuntur potius inter se, quam possint in idem
coincidere. Secundo, relatio proximè afficit fun-
damentum, seu est in illo non vt res omnino ab illo
distincta, sed vt modus vel relatio quædam forma-
lis eius, & eo mediante afficit subiectum, sed hæc re-
latio nullo modo afficit subsistentiam Verbi, neque
est in illa, neque est modus eius, sed res omnino di-
stincta, & in humanitate inherens: ergo non est sub-
sistentia Verbi fundamentum illius relationis, sed
aliquid creatum existens in humanitate. Tertio, po-
sita humanitate in rerum natura & subsistentia Ver-
bi, si nihil aliud addatur, non resultat hæc relatio,
quamuis in illis includatur terminus huius relatio-
nis: ergo signum est in eis præcise sumptis non in-
cludi fundamentum relationis, alioqui posito fun-
damento & termino resultaret relatio. Dices, sub-
sistentiam diuinam, non vtrunque, sed vt est vna
subsistentia duarum naturarum esse fundamentum
huius relationis. Sed contra, nam hinc colligimus,
non ipsam subsistentiam, sed id, quod additur per
hoc, quod illa subsistentia, quæ in se vna est, & vnus
naturæ sit simul subsistentia alterius naturæ, illud
(inquam) quod additur, esse proximum fundamen-
tum huius relationis, quia, illo posito, statim resul-
tat relatio; illud autem quod additur, non est ali-
quid reale in Verbo neque subsistentia Verbi, sed
est modus existendi additus humanitati, à quo Ver-
bum denominatur humanitati vnitum, & subsisten-
tia eius, denominatur subsistentia humanitatis: er-
go hoc fundamentum ex parte humanitatis potius
assignandum est, quam ex parte subsistentiæ Verbi:
nam fundamentum relationis realis, est aliquid rea-
le, & non denominatio, quæ resultat in Verbo, nisi
forasse per eam explicetur id, à quo talis denomi-
natio sumitur; quod coincidet cum sententia, quam
statim exponemus. Respondent aliqui, per subsisten-
tiam Verbi intelligi totum hoc, scilicet, Deum esse
hominem, & hoc esse fundamentum huius relatio-
nis

Eiusd.

T 3

nis

nis, quia posito illo totali termino huius actionis ne-
cessario resultat relatio. Sed hoc valde confuse & im-
proprie dictum est, quia in illo toto composito in-
cluditur tam subiectum, quam fundamentum, &
etiam terminus relationis, quæ sicut distincta sunt,
ita etiam distinctè assignari debent. Vnde perinde
est, ac si diceretur, duo alba simul posita in rerum
natura esse fundamentum similitudinis. Denique li-
cet in illo toto composito includatur terminus re-
lationis, non dicitur ipsum totum esse terminum;
sed Verbum, & licet in eodem includatur subiectum
relationis, non ipsum totum, sed humanitas dicitur
esse subiectum eius: ergo neque ipsum totum est fun-
damentum, sed aliquid aliud conueniens seu exi-
stens in subiecto relationis, nam relatio à fundamē-
to realiter non distinguitur, saltem vt res à re, agi-
mus enim de fundamento proximo & permanente
(vt sic dicam) non de actione seu occasione, ex qua
resultat relatio, quæ interdum appellatur ratio
fundandi, & solet esse transiens, quamuis relatio ma-
neat, vt est generatio respectu paternitatis.

*Fundamen-
tum proxi-
mum relatio-
nis, quia hu-
manitas re-
fertur ad
Verbum, &
denomina-
tur illi om-
ni, est modus
vniōis.*

Dicendum est ergo, fundamentum proximū hu-
ius relationis esse substantialem modum vniōis
humanitatis ad Verbum, ille enim proximè ac for-
maliter fit per actionem incarnationis seu mutatio-
nem humanitatis, & ita illi conueniunt omnia, quæ
ad rationem fundamenti proximi desiderari pos-
sunt, & in nullo alio reperiuntur. Hoc posterius satis
patet ex dictis contrariæ sententiæ, & ex argumen-
tis, quibus Durandus & Scot. vtuntur ad negandum
aliud fundamentum huius relationis. Ac denique,
quia quomodocunque inductio fiat, nihil aliud in-
uenietur, quod omnes fundamenti conditiones ha-
beat. Illud autem prius probatur, nam in primis ille
modus est aliquid creatum, quia de nouo fit, & ex
hac parte non repugnat illi affici, vel modificari per
relationem realem. Rursus est aliquid in humani-
tate, in qua esse debet relatio. Deinde est quid reali-
ter distinctum à Verbo, ad quod terminari debet re-
latio. Denique sine illo modo impossibile est resultare
hanc relationem, & illo posito impossibile est, quin
resultet, quia terminus necessario præsupponitur.
Ergo habet omnia requisita ad rationem fundamē-
ti. Solum potest obici, quia ille modus substantialis
est, & ad complementum eiusdem substantiæ per-
tinet, substantia autem non potest esse proximum
fundamentum relationis. Respondetur tamen, ne-
gando minorem, nam substantia, prout habet ali-
quam vnitatem, vel ad vnitatem confert; potest fun-
dare relationem, vt patet de relatione identitatis
specificæ inter duas substantias, & de relatione vni-
onis inter materiam & formam substantialem, quo
exemplo confirmari potest sententia proposita, nam
ita est in illo necessario philosophandum, & idem est
de quolibet simili.

Atque ex his facile constare potest, quid dicendū
sit de relatione vniōis duarum naturarum diuinæ
& humanæ inter se: aliud est enim loqui de relatio-
ne vniōis propriè dictæ, aliud vero de relatione v-
nitatis: vniō enim solum indicat coniunctionem eo-
rum, quæ distincta sunt, vnitatis vero dicitur identita-
tem. Relatio ergo vniōis nulla est propria inter il-
las duas naturas, nisi ea, quæ est inter humanitatem
& substantiam Verbi, & quæ fingi potest inter ean-
dem substantiam & diuinitatem, quæ potius est
identitas, quia illæ duæ naturæ non habent coniun-
ctionem immediatam inter se, sed in substantia, &
ita neque inter se referuntur immediata relatione
vniōis, sed denominantur vnitæ à relatione vel v-
niōe, quam habeat ad substantiam Verbi. Potest
autem cogitari inter has duas naturas quædam re-
latio conuenientiæ & quasi similitudinis, vel potius
vinitatis & identitatis, quatenus vna & eadem sub-
stantia terminantur, sicut tres personæ diuinæ,
quatenus sunt vnum in natura; referuntur relatione

A similitudinis seu identitatis, & simile esset in duobus
hominibus, si eadem numero haberent albedinem.
Et de hac relatione optime dicitur fundamentum
eius esse vnitatem substantiæ vtriusque naturæ. Ve-
runtamen, si res arcente consideretur, hæc relatio
non est realis, sed rationis, quia fundamentum est
idem in vtroque extremo. Sicut relatio similitudi-
nis aut æqualitatis inter personas diuinæ, vel inter
duos homines habentes eandem numero albedinē,
vel quantitatem, est relatio rationis iuxta commu-
niorem sententiam, nam licet res quæ denominantur
his relationibus sint distinctæ, tamen id in quo
referuntur, & ratione cuius possunt fundare & ter-
minare relationem, est omnino idem, & ita est hæc
veluti quædam relatio identitatis numerice. Sed di-
cunt aliqui, quod licet duæ naturæ, quatenus sunt
vnum, supposito referantur tantum relatione ra-
tionis, tamen quatenus vtræque intelligitur habere
substantiam Verbi, non referuntur relatione iden-
titatis, sed conuenientiæ, & ideo talis relatio, saltem
ex parte humanæ naturæ est realis. Sed non satis in-
telligo, quomodo talis relatio possit esse realis & ab
alia distincta, si verè sit relatio conuenientiæ. Nam
habere substantiam diuinam in communi loquen-
do, nihil aliud est quam terminari substantia diui-
na: aut ergo conuenientia est in forma (vt ita dicam)
seu in substantia, & hæc non est alia nisi vnitatis seu
identitatis eiusdem substantiæ in vtræque natura, &
ita est relatio rationis eadem cum relatione iden-
titatis. Vel conuenientia est in terminatione seu mo-
do terminandi, & in hoc non est conuenientia inter
illas naturas, sed summa differentia, quia diuinitas
terminatur illa substantia per summam identita-
tem: humanitas vero solum per realem vniōem ad
illam: ergo hinc non potest oriri relatio conuenien-
tiæ nec realis nec rationis, sed, si quæ oritur, potius
est relatio diuersitatis: illa vero etiam ex parte hu-
manitatis non erit realis, sed rationis; quia non ha-
bet propriè positum fundamentum reale, sed ne-
gatiuū, sicut de relatione distinctionis inter diuinæ
personas dicendum est. Quod si quis dicat illam co-
uenientiam non esse in modo terminandi, sed in hoc
communi conceptu habendi substantiam increa-
tam, aduertat oportere, per hanc vocem potius signi-
ficari relationem analogam seu proportionem quan-
dam, quam veram conuenientiam, præsertim vni-
uocam. Probatur, quia humanitatem habere substi-
tiam Verbi, nihil aliud est, quam esse vnitam il-
li, & consequenter, quod substantia sit in illa inti-
me terminando vniōem seu dependentiam eius;

B diuinitatem autem habere substantiam Verbi est
intime & essentialiter includi in ipsa tanquam in
ultimo & incommunicabili termino: ergo illud ha-
bere nec est eiusdem rationis, nec significat aliquam
relationem communem vtrique naturæ, in qua possit
illa relatio realis fundari. Igitur inter duas naturas
Christi, diuinam & humanam, nulla interuenit rea-
lis relatio vniōis, vel vnitatis, quæ requirat funda-
mentum distinctum à modo vniōis humanitatis
ad Verbum. Imo, etiam si inter illas duas naturas co-
sideretur relatio effectus ad causam, quæ potius est
inter Christum vt hominē, & Deum vt Deum, qua-
tenus Deus est principium efficiens vniōis huma-
nitatis ad Verbum, quamuis (inquam) hæc relatio ex
parte humanitatis realis sit, & distincta à relatione
vniōis, quia non fundatur formaliter in formali v-
niōe vt sic, sed independentia effectiua, nec termi-
natur ad Verbum vt terminans vniōem hypostati-
cam, sed ad totam Trinitatem, vt est vnus Deus effi-
ciens ad extra, nihilominus tamē realiter idem mo-
dus vniōis, qui vt est quasi formale vinculum ad
Verbum, fundat relationem vniōis, vt est effectus
Dei, seu terminus formalis illius actionis, quæ fit in-
carnatio, est fundamentum relationis effectus ad
causam.

Sed

Sed hæc omnia procedunt ex illa hypothefi, quo d
in hoc mysterio refultat relatio prædicamentalis,
præter modum substantialem vnionis; fupereft ve-
ro quæftio abfoluta, an reuera detur talis relatio, re-
fultas ex modo vnionis refpectu cuiuslibet fit proxi-
mum fundamentum. Sed hæc quæftio vel genera-
lis eft de omnibus relationibus, quæ confurgere ex-
iftantur ex fimulanea exiftentia plurium rerum
habentium inter fe aliquam proportionem & deno-
minationem, vel certe faltem eft communis ad om-
nes illas res, quæ ad alias habent habitudines rea-
les transcendentales, & ideo quæftio hæc Dialecticis,
vel Metaphysicis remittenda eft. Solum aduerto,
aliquos exiftimaffe, & probabiliter poffe negari in
hoc mysterio talem relationem, quamvis in alijs re-
bus non negetur, quia modus ipfe vnionis hypofta-
ticæ tam intimè includit in fuo conceptu duo extre-
ma, quorum eft nexus, vt in illo conceptu effentia-
liter includatur relatio fubftantialis & transcenden-
talis; præterquam aliam fingere formaliter diffin-
ctam, non folum fuperfluum apparet, verum etiam
vix concipi poffe videtur. Affumptum patet ex o-
mnibus dictis de modo vnionis; & ex Diuo Thoma
hic articulo. 9. dicente, vnionem effe coniunctionem
duorum. Vnde multi putant, Diuum Thomam in
his articulis vltimum effe nomen relationis eodẽ fenfu
quo Scotus & Durandus, cum vocat vnionem, re-
lationem; præfertim, cum articulo. 8. fignificet, vnio-
nem dicere terminum actionis in faãto effe: videtur
ergo loqui de relatione fubftantiali & transcenden-
tali, non vero de prædicamentali. Veruntamen
hæc fententia, licet abfolutè & in fe fortaffe fit fatis
probabilis, tamen quatenus differentiam confti-
tuit inter hanc relationem & alias prædicamenta-
les, quæ communiter poni folent, vt hæc potius
neganda fit, quàm alia, non video fanè quo funda-
mento fatis probabiliter defendi poffit. Et in primis, fi
ratio fuprà inuitata, efficaç eft, neganda confequẽ-
ter funt omnes relationes prædicamentales omni-
um realium vnionum; vt inter materiam & formã,
inter fubieãtum & accidens, & fimiles, quia in his o-
mnibus interuenit modus vnionis, includens in-
trinfece relationem transcendentalem, quæ fine ex-
tremis effe & concipi non poteft. Simili ratione ne-
ganda eft omnis relatio prædicamentalis fundata in
habitudine transcendentali, præfertim quando illa
talis eft, vt exiftentiam vtriusque extremi requirat,
vt verbi gratia creaturæ ad creatorem nulla erit re-
latio prædicamentalis realis, ex parte creaturæ, quia
ex parte eius eft actualis dependentia à Deo, quæ nõ
eft prædicamentalis relatio, fed vera actio, vel fieri
rei, quod vel ad prædicamentum fui termini reuo-
catur, vel ad genus actionis pertinet: optime vero
nomine dependentiæ fignificatur; & effentialiter
includit habitudinem transcendentalem, quæ fine
extremis neque effe neque concipi poteft: ergo eadẽ
ratione nulla erit relatio prædicamentalis, quæ
ex tali dependentia refultat. Idemq; argumentum
fiet, de quacunque relatione fundata in actione ac-
tualis; & in actu vitali prout dicitur habitudinem ad
fuum obiectum; & fic de alijs. Tandem, fi in omni-
bus his negantur relationes reales prædicamenta-
les, maiori ratione negandæ erunt aliz, quæ fun-
dantur in vnitate, vt fimilitudinis, æqualitatis, pro-
pinqutatis, & fimiles: nam licet in his non antecede-
at relatio transcendentis inter extrema, fed fine
omnino abfoluta, vt funt duæ albedines, inter quas
intercedit fimilitudo, quæ eft refpectiua, tamen hinc
non fatis colligitur, illum refpectum effe aliquid ab
extremis diffinãtum, fed effe ipfamet extrema a-
liter concepta, fcilicet, vt fimul exiftentia, & fele
inuicem denominantia; folumq; erit differentia,
quod hic modus concipiendi non eft ita coniun-
ctus neceffario cum re abfoluta; ficut eft coniun-
ctus cum re includente transcendentalem habitu-

dinem. Et confirmatur, nam quæ eft credibile, inter
duas res propter folam propinqutatem loci oriri
relationem realem prædicamentalem, quam vo-
cant propinqutatis, vel præfentis, & inter duas
res non folum loco, fed etiam realiter coniunctas in
aliquo effe non refultare aliquam fimilem & perfe-
ctiorem relationem? Itaque eo modo quo admittit-
tur aliæ relationes reales prædicamentales, non du-
bito quin etiam hæc relatio vnionis admittenda fit,
de qua dixit hic D. Thom. effe rationis in Verbo, &
realem in humanitate, & quod fit prædicamentalis
& non per fe primo terminans actionem, fed reful-
tans, quod clarius expreffit in 3. d. 2. qu. 2. art. 1. qu. 3.
Quæ autem fit neceffitas admittendi has relationes,
& fi admittantur, quomodo fint diffinguendæ à
fundamentis & terminis, an ex natura rei vel ratio-
ne tantum, feu formaliter (vt alii loquuntur) in Me-
taphyfica fufe tractatur. Nõ omitam autem aduer-
tere, pofita in præfenti hac relatione vnionis, non o-
portere, illam multiplicare, aut in plures diffingue-
re, vna enim fufficit, in vna quæq; re vnita. Quod id-
eo dico, quoniam folet humanitati vnitz Verbo ar-
tribui duplex relatio, altera vnionis, de qua dictum
eft, altera fuffentationis (vt fic dicam) paffiue, qua-
tenus à Verbo terminatur & fuffentatur in effe, nam
prior relatio vnionis eft equiparantiæ, quia eodem
modo denominat vtrumq; extremum, vt notauit
hic Caiet. art. 8. dub. 3. pofterior vero eft difquipa-
rantis seu diuerfe denominationis. Sed nihilomi-
nus he non funt relationes diuerfe, fed eadem rela-
tio diuerfimode concepta, communis & confufa, vel
proprio & specifico conceptu. Ratio enim vnionis
communis eft ad alios modos & genera vnionis, ex
quibus vnus eft, quando aliqua vniuntur per modũ
fuffentantis & fuffentati. Imo hic etiam conceptus
poteft effe communis ad fubieãtum fuffentans acci-
dens & ad fuppositum fuffinens naturam, imo & ad
fundamentum fuffinens ædificium; multiplicare
autem relationes fecundum has omnes rationes, cõ-
munes & particulares, effet in infinitum progredi.
Item quis dicat aliam effe relationem forme ad ma-
teriam, quatenus illi vniuntur, & aliam, quatenus in-
format illam, cum ipfa informatio omnino effentia-
liter includat vnionem. Itaq; licet vnio vt fic non
indictet caufalitatem, vel dependentiam; fuffentare
autem aut terminare, modum aliquem caufalitatis
aut imitationem eius importare videtur; tamen,
quando caufalitas vel dependentia talis eft vt effen-
tialiter ac formaliter includat vnionem, non eft di-
ffinãta relatio vnionis, & terminationis dependen-
tiæ, vel fuffentationis, fed eft eadem diuerfimode
concepta ac declarata: atq; ita eft in præfente. Nec
refert, quod dicebatur de relatione æquiparantiæ vel
difquiparantiæ, nam eadem relatio fub comuni
aliqua ratione poteft effe relatio æquiparantiæ & fub
specificis difquiparantiæ, quia duo extrema fecundũ
communem rationem poffunt eandem denomi-
nationem recipere, & diuerfam fecundum propriam,
vt patet & filius denominatur relata seu correlati-
ua fecundum communem rationem, licet fecun-
dum propriam denominentur caufa & effectus, &
exemplar ac imago funt conformia seu proportio-
nata fecundum communem denominationem, li-
cet fecundum propriam fe habeant vt mefura & mē-
furatum: fic ergo in præfente Verbum & humanitas
fecundum communem rationem denominantur v-
nita, fecundum propriam vero dicuntur terminare
& terminatum seu fuffentans & fuffentatum. Vnde
ad hanc relationem attendens fecundum propriam
rationem eius dixit D. Th. in 3. d. 5. q. 1. artic. 1. quæ-
ftiunc. 1. ad 2. relationem hanc non effe æquiparan-
tiæ, quãuis in alio fenfu ibi loquatur, fcilicet, quia
in vno extremo eft realis, & in alio rationis: quo fen-
fu idem affirmat Gab. in 3. d. 1. q. ar. in corol. 2. & Sco-
tus ibi. q. 1. ar. 1.

Vnicarrela-
tio vnionis,
ex parte hu-
manitatis
ad Verbum
afferenda eft,
qua huma-
nitas, &
vnitatem &
fuffentatam
terminatam
denominare
fufficit.

Quæstionem
ambiguum.

Atque ex his, quæ in fine præcedentis dubij dicta sunt, expeditur facile dubium aliud, quod hic tractari potest, quomodo prædicta unio, quam diximus esse substantialem modum unionis humanitatis ad Verbum, se habeat ad dependentiam respectu Verbi, an, scilicet, sint omnino idem, vel sint res aut modi ex natura rei distincti. Quidam enim censent, illa duo esse ex natura rei distincta, quia dependentia ut sic non est modus substantialis sed accidentalis; nam, vel est actio, vel se habet ad modum actionis: est enim fieri rei prout est à causa, sine qua esse non potest, unio autem est modus substantialis, ergo. Secundo declaratur, quia in persona creata aliud est substantia; aliud dependentia naturæ à propria substantia, nam substantia dicit substantialem terminum naturæ, dependentia vero est veluti quid medium inter naturam, & suum terminum, unde se habet ad modum actionis seu causalitatis cuiusdam, & videtur esse quid accidentale, ergo similiter in præsentia dependentia humanitatis à Verbo, quæ aliam dependentiam supplet, accidentale quid est & distinctum à modo substantiali unionis. Tercio sic declaratur, nam, si Deus conservaret humanitatem absque propria persona, & absque unione ad aliam personam, per aliquam actionem suppleret dependentiam à substantia, quæ actio accedens quoddam esset, quia esset propria actio causæ efficientis, & tamen per illam actionem suppleretur dependentia, quam nunc habet humanitas à Verbo, ergo etiam hæc dependentia est quoddam accedens, quia quod sit dependentia ut ab efficiente, vel ut à termino non sufficit tantam varietatem conferre, ut una sit accidentalis, & altera substantialis. Quarto tandem unio & dependentia, ut minimum, formaliter differunt, nam unio ut sic ordinatur ad componendum unum, dependentia autem ordinatur ad effectum rei, unde & potest dari unio sine dependentia, ut patet in anima rationali respectu corporis, & dependentia sine unione ut in lumine respectu solis.

Hæc sententia vel laborat in æquivoco, vel est plane falsa, aut res aut modos reales multiplicat sine necessitate. Quod ut declarem, adverto, nomine dependentiæ humanitatis à Verbo plura in præsentia significari posse. Primum est, indigentia, quæ est ex parte humanæ naturæ, ut sustentetur à Verbo, quo possit in esse conservari, quæ non est propriè dependentia actualis, sed potius est necessitas dependentiæ, quam constat non esse unionem, sed priorem unioni, convenit enim illa indigentia humanitati secundum se prius quam intelligatur unita. Unde neque etiam dicit rem aliquam positivam aut modum realem ab humanitate distinctum, sed in primis dicit capacitatem obedientialem, quam habet ut uniatur Verbo, & ab illo pendeat: deinde addit carentiam propriæ substantiæ, ratione cuius indiget illa natura unione ad Verbum; ac tandem includit intrinsecam limitationem & imperfectionem illius naturæ, ratione cuius indiget proprio vel alieno termino substantiæ, ut conservari possit in esse: de hac ergo dependentia non est in præsentia sermo. Secundo per dependentiam significari potest emanatio à causa efficiente, de qua verum censeo esse modum ex natura rei distinctum à termino suo, ut ex Metaphysica suppono, unde in particulari loquendo de hoc mysterio, dependentia propriæ incarnationis est emanatio illius vinculi, & coniunctionis, quæ inter humanitatem & Verbum facta est, quæ nihil aliud est, quam actio totius Trinitatis, qua hoc mysterium perfecit, quam supra diximus esse in humanitate, & secundum rem non est entitas omnino distincta à modo unionis, prout est in facto esse, est enim quasi via ad illud: via autem non est res distincta à termino, cum sit ipsum fieri eius: est tamen aliquid ex natura rei distinctum, cum sit quid sepa-

rabile à termino, ut constat ex communi ratione dependentiæ actiæ, quam ex Metaphysica suppono. Et hoc, ad summum probant rationes dubitandi propositæ.

Tercio per dependentiam intelligere possumus personalem influxum (si ita loqui licet) vel potius terminationem humanitatis à substantia Verbi, quæ frequenti usu Theologorum vocari solet dependentia personalis seu suppositalis humanitatis à Verbo, & de hac propriè intelligitur dubitatio præfens, & de eadem dicimus, falsam esse relatum sententiam, nam revera non potest huiusmodi dependentia distinguí secundum rem, vel ex natura rei à modo substantiali unionis. Quod primum constat ex communi sententia Theologorum in 3. distinct. primæ, qui non aliter explicant unionem hanc, nisi per hanc dependentiam, & in ea censent formaliter consistere; supponunt ergo non habere in re distinctionem. Deinde argumentor ratione primo, quia est superflua, & sine ulla necessitate talis distinctio; nam Verbum, ut Verbum, & quatenus est persona humanitatis, non habet in illam influxum actuum, sed terminativum tantum, seu (ut ita dicam) sustentativum: hunc autem habet respectu unionis ut unio est, quia unio ut unio formaliter & per seipsam ad Verbum terminatur, & implicat illam esse, quia ad Verbum terminatur, ut ad suppositum naturæ unitæ, ergo respectu illius habet Verbum influxum personalem sufficientem ad suppositandam humanam naturam absque alia dependentia media: ergo ex hac parte non est necessaria. Rursus è contrario, si intelligatur modus unionis efficiens humanitatem, & mente etiam præscindatur vel negetur omnis alia dependentia humanitatis à Verbo ut à supposito, ex vi illius, necessario intelligitur humanitas existens in Verbo ut in supposito, nam intelligitur unita illi, & non nisi ut supposito, ergo ex vi illius formaliter pedit personaliter à Verbo, quia nihil aliud est, hoc modo pendere ab illo, nisi esse in illo ut in persona: ergo neque ex hac parte necessaria est alia dependentia, immo nec satis potest mente concipi, aut distinguí. Quod declaro tertio, nam in primis certum est, quod sicut unio, ita etiam dependentia hæc nihil novum & reale ponit in Verbo, quod in ipso insit, quia aliàs mutaretur Verbum, sicut de unione dici solet, & attingetur sectio sequente. Si ergo illa dependentia aliquid reale est, & aliquid in humanitate existens necessario debet ab illa distinguí saltem ex natura rei, quia potest esse in humanitate, & potest etiam ab illa tolli, quod est certum signum distinctionis ex natura rei, ut in Metaphysica late docui. Rursus hæc dependentia aut est aliquid per modum fieri aut viz, & hoc non, aliàs necesse esset ad aliquem terminum tendere, seu aliquid per illam effici, per omne enim fieri necesse est aliquid fieri, cum fieri non sit propter se, sed propter id, quod sit, omitto enim opinionem asserentem in actibus immanentibus dari fieri sine facto esse, cum quia falsa est, cum etiam, quia saltem in actione transeunte, qualis esse possit illa, de qua agimus, nullus ita opinatus est. Interrogo ergo, quid fiat per hanc dependentiam, si enim solum sit ipse modus unionis in facto esse; aut (quod in idem redit) Deum esse hominem, hoc ipsum sit per actiæ dependentiam, quæ secundo loco declaravimus, & ita, si hæc alia distincta ab illa ponitur, superflua est: si verò est eadem cum illa, non est de qua disputamus, quia illa non est dependentia suppositalis, sed actiæ. Aut illa dependentia est aliquid in facto esse, seu aliquis modus factus in humanitate, nihil enim aliud excogitari potest (quia supponimus non esse relationem prædicamentalem.) Unde rursus inquiram, an sit modus substantialis, vel accidentalis: accidentalis esse non potest, quia nec pertinet ad genus qualitatis, ut per se notum est, neque ad genus actionis, ut proba-

probatum est, quia non est aliquid fieri, de aliis vero generibus accidentium nulla potest esse suspicio, est ergo modus substantialis, ergo non potest esse nisi modus vnionis: quia non potest aliud munus habere, neq[ue] sub alio respectu humanitatem afficere aut respicere Verbum. Denique, quia illa dependentia non est à Verbo, vt ab efficiente & principio extrinseco: ergo vt à termino extrinseco coniuncto: ergo per illammet dependentiam coniungitur humanitas Verbo: sicut enim effectus causæ efficientis suo modo connectitur illi per dependentiam, quam habet ab illa, ita humanitas coniungitur supposito per dependentiam, quam habet ab illo: ergo non potest vera distinctio cogitari inter vnionem & suppositalem dependentiam à Verbo. Tandem confirmatur, quia in vnione accidentis cum subiecto dependentia illius à subiecto non est aliud ab inhærentia eius, & idem est in dependentia formæ materialis à materia, non enim pendet nisi media vnione quæ illi suo modo inhæret, & ab ea sustentatur: ergo idem est in præsentē dicendum.

Ad argumentum. Ad argumenta in contrarium: ad primum, falsum est, hanc dependentiam suppositalem non esse substantialem modum, aut esse actionem vel per modum actionis: nam potius est per modum informationis, & intinse vnionis, & ideo tam est modus substantialis, quam vnio. Ad secundum respondetur, in persona creata dependentiam naturæ à propria substantia in re non distinguere à substantia ipsa, quatenus natura creata ex necessitate coniungitur illi, eamq[ue] postulat, vt complete existere possit, illa enim substantia, quia non est res omnino distincta, sed modus naturæ, non per aliam vnionem, sed se ipsa immediate coniungitur naturæ, & natura illi, ideoque nihil inter eas mediatur, quod possit esse dependentia vnus ab altera, sed dependere in eis nihil aliud est, quam vnā non posse esse sine altera. Vnde illa dependentia mutua est secundum diuersas rationes, ob quas illa duo naturaliter inter se connectuntur: hæc autem dependentia & connexio non est aliquid distinctum ab ipsis extremis, quæ per se immediate vnuntur ex vi suarum rationum formalium. Vnde fit, exemplum illud quoad aliquid esse simile, quoad aliquid vero dissimile præsentī mysterio, nā humanitas Christi pendet à Verbo diuino vt à persona realiter distincta, & non connaturali, & ideo necesse est vt inter ipsam & talem personam intercedat vnio, quæ illi coniungatur & ab illa pendeat, nam licet res & modus immediate se ipsi vniantur, res autem omnino distinctæ non vnuntur, nisi medio aliquo modo vnionis, & in hoc est dissimilitudo. Tamen, si comparemus humanitatem non ad Verbum, sed ad ipsam vnionem; quamuis non tam proprie dicatur ab illa pendere, quam per illam pendere à Verbo, tamen quatenus sine illa esse non potest, dici etiam aliquantulum potest pendere ab illa, & quoad hoc erit similitudo, quia, nimirum, eo modo quo ab illa pendet, se ipsa pendet, & non per aliud quia illa vnio est modus naturæ & immediate per se ipsam coniungitur illi: sicut etiam ipsamet vnio potest dici pendere à Verbo, quatenus sine illo esse non potest, & tamen non pendet per aliam dependentiam, sed se ipsa, sicut actio etiam pendet ab agente, non media alia actione, sed se ipsa, ne procedatur in infinitum, & quia vnio ex vi suæ rationis formalis & essentialis per se & immediate respicit terminum, ad quem fit. Ad tertium respondetur in primis procedere ex hypothesi impossibili, scilicet, quod humanitas existeret sine vlla substantia, propria vel aliena, illa tamen posita, dupliciter intelligi potest id fieri, primo quod illa humanitas creetur, vel conseruetur in esse per actionem distinctam ab illa, quæ nunc eratur, vel conseruetur, vt nimirum, illa alia actio sit efficacior, & independens à substantia, & hoc modo supplens absentiam eius, sicut dici solet de a-

Actione, quæ conseruetur accidens in subiecto: & extra illud ex hoc tamen conseruationis modo solum potest inferri, quod actio creatiua humanitatis sit distincta tam à suo termino immediate, id est, ab humanitate ipsa, quam à substantia vel vnione eius, an vero illa actio creatiua sit dicenda substantialis, vel accidentalis, non est hic differendum, tamen, licet accidentalis dicatur, potest per eam suppleri dependentia suppositalis, quamuis hæc sit per modum substantialem, quia est per intrinsecum modum, quo vna substantia integra constituitur. Alius modus facilius erit, si dicamus, Deum in eo casu conseruare naturam per eandem omnino actionem continuatam, quæ illam in supposito conseruabat, & miraculum solum in hoc consistere, quod Deus illam actionem conseruat, non conseruando substantiam, vel vnionem suppositalem, cum tamen illa duo ex natura sua petant ita coniungi, vt secundum naturæ ordinem non possint nec debeant separari, sicut enim supra dicebamus, dependentiam naturæ à substantia solum in hoc consistere, quod naturæ non debetur esse, nisi vt coniunctum cum aliqua substantia, quamuis ipsa substantia non habeat proprium influxum in illud esse, vel in actionem, quæ illud sit, ita, vt Deus conseruet existentiam sine substantia, non est necessarius nouus influxus, quod Deus suppleat absentiam substantiæ, sed sufficit, vt Deus non operetur iuxta legem & debitum naturæ, sed supra illud, vnum sine alio conseruando, sicut, si Deus veller conseruare animam sine intellectu (supponendo id esse possibile) non esset necessaria noua actio, sed solum, quod suspenderet influxum in intellectum, continuando actionem, quæ animam creauerat, & conseruauerat. Et iuxta hunc modum non procedit argumentum, quia tunc non suppletur dependentia suppositalis per aliquam actionem sed solum conseruatur vnum sine alio.

B Ad quartum concedo, secundum abstractionem intellectus aliud esse conceptum vnionis, & aliam dependentiæ in communi, & ita potest dari aliqua vnio distincta realiter ab aliqua dependentia, & e contrario: tamen in hac vnione & dependentia suppositali, de qua modo agimus, hæc sola ratione differunt, & denominatione, nam dependentia dicitur, quatenus requiritur ad conseruationem seu existentiam ipsius naturæ: vnio vero, quatenus ex ea vnium resultat, vel vnum alteri coniungitur, tamen in re hæc ipsa vnio, quæ naturā supposito coniungitur, est id quod requiritur, vt ipsa sit, atque ita est ipsamet suppositalis dependentia à Verbo.

SECTIO IV.

Quomodo soluenda sint difficultates, quæ in hoc mysterio occurrunt.

Explicata tota ratione, & essentia huius vnionis, superest, vt obiectiones, quæ fieri solent, vt impossibilem eam probent esse, dissoluamus. Hoc enim à principio huius materiæ, vsque ad hunc locum distulimus, & quoniam D. Thom. in discursu præcedentium articulorum, & questionum, multa in argumentis retigit, quæ ibi explicata sunt, & in sequentibus etiam questionibus, præsertim 3. & 4. alia similia circa illius literam sunt explicanda, ideo breuiter attingemus duo, vel tria capita, ad quæ difficultates huius mysterij reuocantur.

Primum sumitur ex parte assumptæ naturæ, cui repugnare videtur, vt per substantiam Verbi subsistat. Primo, quia in natura substantiali completa, & integra in sua specie, idem est existentia, & substantia, quia talis existentia esse debet substantialis, ergo existentia per se: ergo substantia. Sed non potest humana natura priuari sua existentia propria

Obuolatio.

pria, & creata, & ad existendum per alienam assumi, ergo idem fieri repugnat in substantia. Et confirmatur primo, quia substantia creata, & propria humanitatis, est accidens, vel substantia non primum, ut constat, quia pertinet ad substantialem compositionem hominis, & quia aliis multo minus posset suppleri à Verbo. Si autem est substantia, pertinebit ad complementum hominis, ergo non potest deesse humanitati Christi, aliis Christus non esset completus homo. Nihil ergo potuit Verbum supplere in illa humanitate, atque adeo, neque potuit illi substantia-liter uniri. Confirmatur secundo, quia Christi humanitas nullam dependentiam habet à Verbo magis, quam à Patre, & Spiritu sancto, ergo nullam specialem unionem potest habere cum illo: in omni enim vera unione oportet, ut saltem alterum extremum habeat aliquam dependentiam ab altero. Antecedens probatur, tum, quia omnis dependentia à Verbo debet pertinere ad aliquod genus causæ, quod in proposito non potest esse aliud, nisi efficientis: hoc autem commune est toti Trinitati, tum etiam, quia, etsi intelligeremus humanitatem dimitti à Verbo, ita conservaretur in esse, sicut nunc conservatur, sine nova efficientia.

Exacta huius dubij explicatio pedit ex tribus metaphysicis questionibus, quas, ne huius materie cursum impedirent, in proprium Metaphysicæ scientiæ opus remittendas duximus, quod breui ut spero, in lucem edemus, in eoq; omnia metaphysica principia, quæ tam in hoc, quam in aliis Theologicis libris supponimus, declarare & persuadere conabimur. Ideoq; hic solum supponam, quod in eis verum esse sentio. Prima questio est, quomodo in rebus creatis existentia distinguatur ab essentia. Et suppono in re non distingui, si sumatur essentia, quatenus entitas actualis est, habens aliquod esse extra causas suas, quia in eo statu intelligitur constitui formaliter per ipsam existentiam, & hinc concedo difficultati propositæ, impossibile esse rem aliquam existere in rerum natura per entitatem realiter ab illa distinctâ, imo nec per aliam existentiam, quam per sibi intrinsicam, & connaturalem, sicut non potest vlla entitas formaliter constitui in esse talis entitatis, nisi per seipsam. Unde secundo etiam conceditur difficultati propositæ, in humanitate Christi fuisse aliquam existentiam creatam, & substantialem, non quidem omnino completam, qualis est existentia personæ: sed aliquo modo incompletam, qualis est existentia solius naturæ præcise sumptæ. Secunda questio, quæ supponitur, est, in personis creatis quid addat suppositum supra naturam creatam. Et suppono addere positivum modum, quo perfecte terminatur talis natura, ut in se, & per se sit, neque indigeat alio sustentante. Qui modus ex natura rei distinguitur ab ipsa creata natura ad eum modum, quo in hærentia actualis distinguitur ab ipsa entitate formæ accidentalis. Tertia questio est, quomodo substantia creata distinguatur ab existentia ipsius naturæ substantialis, ut sit. Et dicendum est consequenter iuxta definitionem præcedentis questionis, substantiam esse modum naturæ existentis, ut existens est, atque à deo existentie ipsius. Nam ex vi existentie solum intelligitur natura esse extra causas suas, & apta, ut in se, & per se sit, per substantiam vero actu terminatur, & quasi formaliter constituitur in modo per se essendi, sicut proportionem servata intelligitur in exemplo dato de in hærentia accidentis, quæ est modus existentie accidentalis. Nam ex vi illius solum constituitur forma accidentalis extra causas suas apta ad existendum in alio, per modum autem in hærentie terminatur, ut actualiter in alio existat.

Ex his ergo ad difficultatem propositam respondetur, negando existentiam naturæ, ut natura est, esse omnino idem cum substantia, quia licet existentia naturæ substantialis sit, non tamen includit

in suo formali, & essentiali conceptu modum illum, quo actualiter per se existit; sed solum petit illum ex natura sua, seu constituit naturam aptam ad per se existendum, ita ut si miraculose non impediatur, statim ab illa manet, vel illi coniunctus sit ille modus per se existendi, qui substantia dicitur, & in hoc consistit, quod existentia naturæ substantialis sit. Sicut est contrarium in accidenti, quod existentia eius accidentalis sit, non consistit in hoc, quod per illam existentiam actualiter in hæreat, sed in hoc, quod per illam taliter existat, ut illi debeat actualis in hærentia, qui est modus ab illa distinctus. Et iuxta hoc intelligendus est difficilis locus, qui habetur in VII. Synodo, act. 6. to. 3. circa finem, ubi Epiphanius inquit: Ideo errasse hereticos in hoc mysterio, quia nihil aliud agunt, quam ut ostendant, naturam & hypostasim idem esse, quæ sane inter se differre veri Ecclesia Catholica alimni cognoscunt, & subdit: Hypostasim enim cum proprietatibus substantiam dicimus ab eo, quod est *ὁ φύσις*, hoc est substantia. Quod vero id est, naturam rem per se existentem, non indigentem alteri, ut substantia. Cum enim dicit, naturam esse rem per se existentem, exponendus est iuxta dicta, per se id est, non alio tanquam in subiecto in hærentis, vel per se id est, substantia-liter in sensu explicato: vel denique per se, non actu, sed appetudine, & quasi radicaliter. Et eodem sensu intelligendum est, quod subditur, Non indigere alteri, ut substantia, quia natura substantialis de se non postulat, ut sustentetur ab alia: sed secundum se asserti suam substantiam, quamvis hæc sit modus ab illa distinctus. Et hinc fit, ut, sicut in accidente potest conservari existentia accidentalis sine modo actualiter in hærendi: ita in natura substantiali possit conservari actualis entitas ipsius naturæ, seu (quod idem est) existentia substantialis ipsius naturæ sine substantia actuali, & ita factum est in hoc mysterio. Et ita intelliguntur alia obscura verba Concilij Francoford. in epistola ad Episcopos Hispan. sacis post medium, sumpta ex Paschasio libro 2. de Spiritu Sancto, cap. 4. quæ sic habent: In Deo homine gemina substantia est, non gemina persona: Nam persona personam consumere potest, non substantia substantiam, quia persona, res iuris est, substantia res naturæ. Vbi nomen substantiæ pro essentia, vel natura sumptum est. Et hoc modo dicitur vnam substantiam non consumere aliam, quia vna non repugnat alteri, nec necessario excludit illam ab eodem supposito, & ita vocat substantiam rem naturæ, non eo modo, quo suppositum solet res naturæ vocari, ut constat ex Div. Thom. 1. part. questione 29. articulo 2. dicitur enim suppositum res naturæ, quatenus supponitur communi, & specificæ naturæ, seu quasi habens naturam. Substantia vero eo loco dicta est res naturæ, id est, res, quæ est natura, seu entitas naturæ. Persona vero dicitur ibi, res iuris sui, quia per se est, & non innititur alteri. Dicitur autem persona consumere personam, non quia in altera natura prius fuerit aliqua persona, quæ postea consumpta fuerit: sed quia impedita est illa natura, ne in propria persona subsisteret, & ita dicitur consumi persona, non quoad totum compositum ex natura & personalitate, sed quoad formale constitutum personæ, quod est substantia, seu personalitas. Et ad hunc modum exponit D. Tho. simile dictum Innocent. infra q. 5. art. 2 ad 3.

Ad primam confirmationem respondetur, substantiam non esse accidens, sed substantialem quendam modum, ut dictum est, qui quidem pertinet ad complementum hominis in ratione suppositi, & personæ, non tamen ad complementum humanæ naturæ, nec hominis, ut homo est, formaliter enim constituitur & essentialiter, humanitate: Vnde fateor deesse humanitati modum hunc, non tamē Christo deesse aliquid, ut sit perfectus homo, quia perfectam habet humanitatem, & altiori substantia subsistit, & hoc

7 Synod. Epiphani.

Conc. Francoford.

D. Thom.

Innocent.

Respond. ad q.

& hoc modo dicunt Damasc. 3. de fide c. 6. & alij patres. Verbum assumpsit totum; quod in nostra natura plantatur, quia quod in assumptibile est, est incurabile, quia perfectissimam humanitatem sibi vniuit, non tamen illum modum, qui non est de essentia hominis, ut homo est.

Ad secundam confirmationem, negatur assumptum, pendet enim humanitas à Verbo in subsistendo, quo modo non pendet à Patre, & ab Spiritu sancto, quia illo modo non pendet à Verbo tanquam ab efficiente. Omnis enim efficientia est per voluntatem seu naturam diuinam; hæc vero dependentia formaliter terminatur ad ipsam relationem seu subsistentiam Verbi. Non ergo ut ad principium efficiens; sed ut ad substantialem terminum intimè coniunctum illi naturæ. Non oportet autem intelligere humanitatem ita pendere à Verbo in suo esse simpliciter, ut si ab illo dimitteretur, statim corrumperetur foret; sed satis est, quod mutaret modum essendi, & propriam subsistentiam statim acquireret.

Solent vero hic obiter multa inquiri, primum an illa natura separata à Verbo inciperet habere nouam subsistentiam per nouam efficientiam, vel sine illa. Non enim desunt, qui negent, requiri nouam efficientiam, quia sufficere putant, ut Deus auferat impedimentum, non conservando vnionem ad Verbum, illo enim ablato ex vi prioris generationis, qua illa humanitas producta fuit, incipiet habere suam subsistentiam, quia si in principio non fuisset positum impedimentum, illa prior generatio fuisset sufficiens ad conferendam hanc subsistentiam, ergo & postea sufficit ablato impedimento, neque est necessaria noua aliqua efficientia. Sed hæc sententia impossibilis est, nisi fortasse in modo loquendi differat. Nam subsistentia humanitatis est aliquis modus realis qui nunc non est in humanitate Christi, & si separaretur à Verbo, inciperet esse in illa; sed impossibile est nouam rem, vel nouum modum rei realem, & posituum incipere esse in re sine aliqua causa efficiente, ergo. Et confirmatur primo, quia ibi esset noua mutatio, non tantum priuatiua, sed positiva, ergo noua actio, ergo noua efficientia. Confirmatur secundo, quia impossibile est accidens semel separatum à subiecto sine noua actione iterum vniri, ergo impossibile est naturam substantialem separatam à propria subsistentia incipere habere illam sine noua actione, non enim minus intrinseca est inherencia actualis forme accidentali, quam substantia nature substantiali. Denique fundamentum contrariæ sententiæ nihil probat. Primo, quia actio generatiua præterita, quamvis per accidens fuerit impedita; tamen iam non est, ergo non poterit per se ipsam iam efficere, etiam si tollatur impedimentum. Deinde quia si perspicacius res consideretur, generatio naturalis quæ non impeditur, sed attingit vsque ad productionem proprii suppositi vel subsistentiæ, reuera habet aliquem modum, quem non habuit generatio, quæ impedita est, ne per illam propria subsistentia fieret, quia subsistentia facta per priorem generationem, etiam habuit suum fieri, & manauit ab aliquo agente, ergo illud ipsum habuit rationem actionis, quia

statim manare ab illo inherentiā ad subiectum, sed oportet ab aliquo agente extrinseco vniri, ergo similiter. Quin potius hoc exemplo declaratur non posse alterum horum modorum, scilicet existendi per se, vel in alio, auferri, nisi posito alio formaliter impossibili. Itaque si accidens est separatum diuina virtute, & per se existit, non potest, conseruata existentia illius, priuari illo modo, nisi iterum subiecto vnatur, ita ut per actualē inherentiā excludatur modus per se essendi, quia isti modi sunt ita immediate oppositi, ut vnus nō possit nisi per alium excludi, ergo idem dicendum est de contrario de humanitate semel vnita Verbo, quod non possit illo modo vnionis priuari, nisi formaliter per propriam subsistentiam.

statim non sit à fieri substantiæ, sed quia per se vna est actio, ad quam per se cetera consequuntur. Si autem intelligamus produci ignem, & impediri emanationem caloris, postea vero auferri impedimentum, intelligemus per se requiri nouam actionem & productionem caloris; quod si hæc negetur esse noua, solum quia ablato impedimento, naturaliter manat à principio posito per priorem actionem, hoc dico pertinere solum ad diuersitatem in modo loquendi, atque hunc à communi omnium sensu esse satis alienum. Quis enim neget esse nouam actionem, ubi est noua passio, noua mutatio, & nouus modus aliter se habendi? Et præsertim quis non est ita certum subsistentiam sic se habere ad humanitatem, ut iam dicam in questione iuncta tertia huius difficultatis.

Secundo enim hic quæri solet, an separata humanitate à Verbo, necessarium omnino sit statim per se subsistere, an vero possit manere priuata tam propria subsistentia, quam omni vnione ad alienā subsistentiam. Sed hoc dubium tractauimus sufficienter in dictis quæstionibus Metaphysicis. Et ideo illud omitto, sentio enim fieri non posse, ut natura careat omni modo subsistendi in se, vel in alio: quia isti modi inuoluunt immediatam contradictionem sicut rectum & obliquum respectu lineæ, & hæc vel illa figura respectu quætitatis, aut hoc vel aliud ubi, respectu corporis.

Tertio quæri hic solet circa eandem difficultatem, an separata humanitate à Verbo, statim actiue resultaret propria subsistentia ab ipsa humanitate, an vero necessario esset conferenda per extrinsecam effectiōem primæ causæ. Videtur enim hoc secundum dici probabilius, quia subsistentia est modus intrinsecus ipsius existentie, sed in natura non est principium intrinsecum, à quo possit manare propria existentia, quia omnis efficientia, vel naturalis emanatio, supponit existentiam sui principij, quia supponit in illo aliquam entitatem actualem. Vnde ipsa rei productio per se primo terminatur ad existentiam; & ideo immediate est à causa extrinseca agente, & non medio aliquo principio intrinseco ipsius rei, ut recte dixit D. Thom. quæst. 27. de veritate, artic. 1. ad 3. & clarius opusc. de ente, & essentia c. 3. ergo idem dicendum est de subsistentia, nam licet hæc videatur esse posterior natura, quam existentia, & ideo posse manare ab illa; tamen hoc non videtur necessarium, nec consentaneum naturis rerum: quia cum res naturali modo producit, non videtur prius produci in existentia à solo agente, & posterius natura recipere subsistentiam tanquam manantem à propria existentia: sed immediate recipere vtrumque ab agente, à quo res ipsa cum modo sibi connaturali sit. Quemadmodum cum sit accidens in subiecto, non intelligitur habere ab agente extrinseco immediate solam existentiam, & ab hac manare actiue inherentiā actualem; sed vtrumque esse proxime & immediate ab ipso agente. Vnde sumitur confirmatio, nam si intelligamus accidens semel separatum à subiecto, licet Deus tolleretur ab illo modum per se essendi, non intelligeremus statim manare ab illo inherentiā ad subiectum, sed oportet ab aliquo agente extrinseco vniri, ergo similiter. Quin potius hoc exemplo declaratur non posse alterum horum modorum, scilicet existendi per se, vel in alio, auferri, nisi posito alio formaliter impossibili. Itaque si accidens est separatum diuina virtute, & per se existit, non potest, conseruata existentia illius, priuari illo modo, nisi iterum subiecto vnatur, ita ut per actualē inherentiā excludatur modus per se essendi, quia isti modi sunt ita immediate oppositi, ut vnus nō possit nisi per alium excludi, ergo idem dicendum est de contrario de humanitate semel vnita Verbo, quod non possit illo modo vnionis priuari, nisi formaliter per propriam subsistentiam.

subsistentiam illi daram. Vnde, sicut non potest ipsa humanitas effectiue concurrere ut separetur à Verbo: ita neq; ut suam recuperet subsistentiam. Quod si hoc verum est, ipsa quasiuncula proposita falsitatem, & repugnantiam inuoluit, scilicet quod prius auferatur impedimentum vnionis, & postea fiat subsistentia nam potius causa veluti formalis, & intrinseca, dissoluens vnionem deberet esse subsistentia, & ideo non videtur esse posse ab intrinseco principio sed tantum ab intrinseco agente.

Separata humanitate à Verbo statim actiue resultat propria subsistentia ab ipsa humanitate.
D. Thom.

Contrariam nihilominus sententiam videtur communiter sequi, & docere discipuli D. Tho. quibus ipse fauere videtur infra quaest. 18. art. 12. in corpore, & ad primum, vbi docet propriam, & creatam personalitatem humanę naturę causari ex principiis intrinsecis eiusdem naturę, quod non videtur posse intelligi nisi de causalitate per modum principij actiui, seu quasi actiui per naturalem quādam resultantiam. Quod etiā indicat in hac quaestione art. 5. ad 1. Et potest ratione confirmari, quia hic modus subsistentię habet intrinsecam connexionē cum ipsa natura multo magis, quam proprię passionis cum forma vel essentia, ergo posita natura, naturaliter ab illa resultat hic modus multo magis, quam proprietates dimanet ab essentia. Et confirmatur, quia nullo alio signo melius intelligimus hanc naturalem resultantiam vnus ex alio, quam ex naturali connexionē, quę est inter rem & intrinsecum modum eius, scilicet inter essentiam & proprietatem, ergo, &c. Deinde non est simile, quod supra de accidente obieciatur, quia actualis inherētia accidentis pendet à subiecto, & ideo non potest dimanare ab ipso accidente nisi subiectum concurrat: si tamen fingamus, accidentis semel separatū ita applicari subiecto ut ablato impedimento extrinseco statim possit illud informare, tunc non videretur necessaria alia extrinseca efficientia, ut inhereret. Sicut in Eucharistia, quando ex hostia consecrata generatur vermis, in instanti generationis, in quo materia supponitur accidentibus, ut intelligatur illa quantitas iterum vniri materię, solum oportet intelligere, ut Deus suspendat illum peculiarem concursum, quo quantitatem separatam conseruabat, statim enim illa quantitas ex naturali aptitudine, & impetu suę naturę vnitur materię sibi sufficienter applicatę. Et ita potest retorqueri argumentum, quod cum subsistentia naturę substantialis sit modus omnino absolutus, & independentens à subiecto, & alias sit intrinsecus & connaturalis, & ad eum naturā intrinsecam habeat aptitudinem & propensionem, ablato impedimento ab illa naturaliter resultat. Vnde falsum etiam est nō posse Deum auferre illud impedimentum, cum possit suspendere illum speciale concursum, quo conseruat vnionem humanitatis cum Verbo, quia enim ille concursus potentior est, illo stante impeditur natura, ne ab illa resultat propria subsistentia, & ita illo suspēso tollitur impedimentum. Et ita hoc posterius videtur in hac quaestione asserendum. Quamquam enim non sufficienter conuincatur (posset enim non difficulter solui, quę pro hac parte adducta sunt) est tamen magis philosophicum, magisq; tam rationi, quam aliorum sententiis consentaneum.

Dubium.
Verum humanitas Christi violento sit in diuino suspēsa.

Caiet.

Sed hinc oritur quarta quaestione, quę potest esse noua difficultas circa hoc mysterium, nam ex præcedenti sequitur humanitatem Christi violententer esse in diuino suspēso, utpote priuatam propriam personalitatem, ad quam habet naturalem appetitum. Quam difficultatem late tractat Caiet. infra q. 2. art. 2. Nam videtur quidem humanitas retinere appetitum naturalem ad suam personalitatem, quia hic appetitus nihil aliud est, quam ipsa naturalis capacitas connaturalis, & debita perfectionis. Nā quia hæc capacitas natura sua est ordinata ad suam perfectionem, metaphorice dicitur amare illam, & quasi

quiescere & gaudere sub illa, si eam habet, vel si nō habet, appetere: at in humanitate Christi manet naturalis capacitas respectu proprię personalitatis, hæc enim auferri non potest à natura sua, ipsa manente: sicut forma actuando materiam non potest tollere capacitatem naturalem eius ad alias formas. Et quamuis maxime perfecta sit, non tollit priuationes aliarum, quia non confert formales effectus earum. Sic etiam humanitas Christi caret connaturali personalitate, & illa capacitas manet priuata termino proprio. Personalitas enim Verbi alterius rationis cum sit, hanc priuationem auferre non potest: manet igitur appetitus, qui nihil aliud est (ut dixi) quam hæc naturalis capacitas perfectionis non obtentę: Nec refert quod personalitas Verbi sit excellentior, ut tollatur hic appetitus. Quia naturalis appetitus tendit ad perfectionem proportionatam naturę, & personalitas Verbi, licet sit excellentior, nō tamen terminat, nec reddit illam perfecte subsistentem eo modo, quo propria & connaturalis personalitas, ut inferius etiam latius dicemus. Quod explicatur à similibus, quia intellectus licet habeat supernaturalem scientiam, & visionem beatam, quę excellentior est, nihilominus habet naturalem scientiam sibi connaturalem.

Dices non esse simile, quia in intellectu possunt illę scientię esse similes: in humanitate vero non possunt similes esse personalitas diuinę, & humanę, ut dicemus. Sed contra, Nam hoc conferret aliquid in appetitu elicitio, qui ex cognitione oritur & variari potest at vero in appetitu naturę id nihil refert, quia nihil discernit, neque mutatur; sed est immutabilis proprietas naturę, quam diu natura manet. Et ideo non refert, quod nobiliori actu terminetur, quia illud est secundum potentiam obedientialem, non naturalem, & quia hoc non obstat illi humanitas nunc habet modum essendi in alio, & non in se, ideo non obstat vnionē, videtur retinere appetitum ad proprium & connaturalem existendi modum. Et hæc opinio sic probata solet Scoto attribui quod lib. 19. artic. 3. sed ibi nihil clare dicit, imo nec consequenter asserere potuisset, supposita eius opinione, quod personalitas propria in solis negationibus consistat, quia ad solam negationem non terminatur per se appetitus naturalis quod bene notatur Ortheo in 3. qu. 1. ad 16. negans hunc appetitum in humanitate ex prædicto fundamento, quod personalitas in negatione consistat. Supposita vero contraria sententia, quod personalitas dicit positiuam perfectionem, placet multis iunioribus contraria sententia scilicet esse in Christi humanitate appetitum naturalem ad connaturalem subsistentiam. Iuxta quam opinionem ad difficultatem responderi potest negando sequelam, scilicet, quod humanitas nunc maneat violententer in Verbo. Cuius ratio primò reddi posset, si teneremus naturam non habere vim actiuam respectu suę personalitatis, quia ad statum violentum non satis est carere perfectione connaturali debita potētę, seu capacitati passiue; sed necesse est priuari propria perfectione, vel actione, contra internum imperium actiuum, ut indicat Arist. 3. Ethic. c. 1. & lib. 2. ad eundem post medium. Sed hæc responsio procedit ex duobus principiis vel falsis vel valde incertis, quia in primis essentium est, aut verum aut probabilius esse, humanitatem habere imperium etiā actiuum respectu proprię personalitatis. Et deinde Arist. nunquam dixit talem appetitum requiri ad violentiam, sed solum quod sit à principio extrinseco passio non conferente vim: non conferatur vim, si sit contra appetitum eius tam actiuum quam passiuum, ut si ponamus cōlo esse naturalem motum ab Oriente in Occidentem propter principium passiuum, quamuis non actiuum, certe si moueretur motu contrario, violententer moueretur, quamuis non moueretur contra appetitum actiuum, sed passiuum.

Arist. 3.

Eschie.

Violentum quid.

Aliter

Humanitas Christi non manet violenta.
 Alicuius respondendi potest, solam carentiam alicuius naturalis perfectionis non sufficere ad violentiam, sed ulterius requiri, ut id proveniat ex actione contraria, & repugnante ipsi appetitui naturali: at vero in hoc mysterio, quantum humanitas priuatur aliquo modo, vel perfectione naturali; non tamen per formam contrariam ipsi naturæ sed per supernaturalem modum existendi, cum quo nec natura habet repugnantiam, nec connaturalem proportionem: sed dicitur esse in potentia obedientiali respectu illius. Hoc exemplis declaratur, nam in primis materia, cum priuatur aliqua forma sibi connaturali, non patitur violentiam, quia priuatur per aliam formam sibi etiam connaturalem, & manus hominis, licet grauis sit, non patitur violentiam, cum sursum mouetur ab anima, quia aliunde ille motus est magis connaturalis. E contrario vero, cum aqua calefit, patitur violentiam, siue habeat principium actus suæ frigiditatis, siue non, quia priuatur sua connaturali dispositione per formam eiusdem ordinis sibi disconuenientem, & disproportionatam. At vero si contingeret subiectum affici quadam forma superioris ordinis, quæ melius ipsum disponeret, & conseruaret in esse suo, licet consequenter priuaretur aliqua naturali dispositione inferiori, non posset proprie dici pati violentiam sed eleuari ad aliquem statum supernaturalem, vel perfectionem, quia licet secundum quid, scilicet ex parte priuationis esset contra appetitum naturæ; non tamen simpliciter scilicet ex parte positivæ formæ, quæ non est contra, sed supra naturam.

Quid sit.
 Dices, esse per se & vniri alteri sunt modi intrinseci, & formaliter repugnantes, ergo, si carentia vnus est contra appetitum naturæ, præsentia alterius erit etiam repugnans eidem appetitui, & ita ipsam vnio erit non solum supra, sed etiam contra appetitum naturæ. Nec satis est dicere non esse contra naturam, quia est ex potentia obedientiali, aut non esse violentum, quia est à solo Deo. Quia violentia non attenditur ex causa extrinseca, quod scilicet sit hæc vel illa, sed ex repugnancia quæ est in passo, quod licet interdum obediatur actioni Dei, tamen hæc ipsa obedientia potest esse contra impetum naturæ, & ex hac parte violenta. Respondetur tamen, quod licet substantia propria, & modus vnionis habeant intrinsecam repugnantiam ut non possint simul esse in eadem natura, tamen in ordinem ad perficiendam ipsam naturam non proprie repugnant, quia vterque perficit naturam & ipsa vnio licet supernaturalis sit, magis perficit, quam propria substantia; & ex hac parte dicitur non esse forma contraria, nec repugnans ipsi naturæ, & ideo neque esse violenta, sed supernaturalis.

Responsio ad dubium.
 At vero Caiet. quem fere alij discipuli D. Thom. sequuntur, ex his eisdem principiis docet humanitatem assumptam non appetere propriam personalitatem: sed perfectissimo modo quiescere in Verbo, quia licet non habeat formaliter suam personalitatem naturalem, habet illius perfectionem in ipso Verbo eminentiori modo, & ideo nobiliori termino & actu contenta est. Et confirmari ac explicari potest ista sententia hoc modo. Nam hæc denominatio appetitus naturalis metaphorica est, & ideo non significat capacitatem in quocumque statu; sed significat illam ita vacuum suam perfectionem, ut neque illam habeat, nec loco illius aliam eminentiorem, quæ vicem eius supplere possit: hæc enim metaphora sumpta est ex appetitu elicto recte instituto, cui proportionari censetur appetitus naturæ; appetitus autem elictus, & recte ordinatus non desiderat perfectionem inferiorem, quando loco illius habet altiorē, & vtramque simul habere non potest. Vnde sumitur etiam confirmatio, quia non est dicendum, humanitatem Christi appetere separationem à Verbo, appetere autem illam, si suam personalitatem appetere.

Fr. Suarez Tom. II.

Et placet mihi consentire cum Thomistis in hoc modo loquendi, quia videtur satis accommodatus rationi, & communi modo concipiendi; nam in re non video hic esse posse differentiam vllam, nam si in dubio in humanitate eadem capacitas manet, & eadem proportio connaturalis cum sua propria personalitate: manet etiam formalis priuatio propriæ personalitatis, quia vnio ad Verbum non confert illam formalem perfectionem, illumque formalem modum, in quo naturalis personalitas consistit. An vero hæc capacitas in eo statu existens dicenda sit appetitus, nec ne pro eo statu, quæstio est de nomine. Et fortasse vocari posset appetitus per modum simplicis affectus vel amoris, qui non respicit absentiam vel præsentiam rei, sed bonitatem in quam simpliciter tendit, etiam si non affectet consecutionem eius. Negari autem potest appetitus per modum desiderij, quod respicit consecutionem boni non habiti, nam hic pugnare videtur cum quietæ possessione alterius boni alteri repugnantis, & illud virtutem continentis, illiusque vicem suppletis.

Ratio autem reddi potest, non quia personalitas Verbi tollat capacitatem propriæ personalitatis, nec quia formaliter illam actuet, aut repleat; hoc enim satis improbat prioribus rationibus, & quia vnio hæc non respicit naturalem potentiam sed obedientialem, sed ratio reddenda est solum ex metaphora appetitus recte instituti, qui non desiderat minus bonum repugnans maiori bono quod possidet. Dices; materia prima, etiam si habeat animam rationalem, appetit alias formas minus perfectas. Respondetur, pro tunc non proprie appetere, sed cum primum tali forma priuatur, vel si dicenda sit appetere est sub conditione, pro eo tempore quo caruerit præsentia forma. At vero neque hic modus appetitus attribui potest humanitati, quia vnio ad Verbum perpetua est: vnde pro nullo tempore potest esse humanitati conueniens propria personalitas.

Secundum caput difficultatis est ex parte Verbi, quia non videtur potuisse vniri humanitati sine sui mutatione. Quod ita explicatur primo, quia nunc est homo, & antea non erat homo, ergo aliter se habet, nam hæc denominatio non est extrinseca, ut possit denuo aduenire per solam mutationem alterius. Secundo, quia ut humanitas constituat Verbum hominem, oportet ut afficiat ipsum per modum forme totius suppositi, alias concipi non potest, quo modo humanitas de Verbo esse hominem si illud in aliquo genere causæ non afficit. Tertio, quia è contrario non potest Verbum per se ipsum dare humanitati: ut subsistat, quin ipsam etiam afficiat, & informet, vel certe per modum materiæ, & subiecti sustentet illam. Quæ omnia videntur includere imperfectionem, nec posse fieri sine aliqua ipsius Verbi mutatione. Denique si Deus vniret hypostatice humanitatem angelo, necessarium esset non solum humanitatem, sed etiam angelum mutari, ergo similiter, &c.

Respondetur, hanc esse potissimam difficultatem huius mysterij, quæ vix potest humano ingenio satis explicari, quamuis possint argumenta utcumque dissolui. Dicimus ergo, Verbum nullo modo fuisse mutatum, quia nihil noui in seipso suscepit quasi inherenter, cum ipsum talis impressionis capax non sit. Deinde sine hac mutatione potest intelligi vnio per mutationem humanitatis, quia nec Verbum de se ordinatum est ad hanc vnionem, nec ipsa vnio ad Verbi perfectionem, sed totum id, & in humanitate factum est, & propter commodum humanitatis. Præterea humanitas non intelligenda est informare Verbum aut aliam causalitatem circa illud exercere, quod totum perfectioni Verbi prorsus repugnat. Imo ad hoc ipsa etiam humanitas improporionata est quæ neque inherere potest, cum sit substantia, nec proprie informare, cum ipsa ex materiæ & formæ componatur, & licet integra natura dica-

V tur

Humanitas Christi habet naturalem capacitatem ad propriam personam, non tamen appetitum.

Secunda obiectio ex parte Verbi.

Responsio.

Vnio hypostatica facta sine vlla Verbi mutatione.

tur metaphysice forma totius, non est, quia vere in-
formet; sed quod tota essentia sit, per quam res in ta-
li specie constituitur. Est igitur humanitas in Ver-
bo, solū quia in illo subsistit, & ab illo terminatur, &
quasi sustentatur, & hinc etiam Verbum denomi-
natur homo, quia terminat dependentiam eius, &
in illa subsistit. Ad difficultatem ergo negatur assum-
tum, sed tota mutatio circa humanitatem facta est,
quæ veluti est infinita Verbo, ipso quidem manente
vnito, sed immutato. Nec valet argumentum, quod
vnitur mutatur, Verbum vnitur, ergo mutatur.
Maior enim neganda est, si vniuersaliter sumatur,
vel distinguenda. Est enim vera de illo, quod per se
primo vnitur per proprium modum vnionis: non
vero de illo, quod solum vnitur, quia alterum sibi
coniungit, quod fortasse in nulla alia vnione repe-
ritur. Sed non refert quia hoc mysterium singulare
est & admirabile, extrema enim aliarum mutatio-
num, vel eiusdem ordinis sunt, & naturalem pro-
portionem habent, mutuaque habitudinem, vel
ad inuicem se perficiunt, aliquid proprium causa-
litate genus ad inuicem exercendo; at vero in hac
vnione, Verbum omnino est alterius ordinis, & nul-
lo modo perficitur, neque exercet aliquam prop-
riam causalitatem.

Addunt aliqui, Verbum ex se, & propter infinita-
tem suam præhabere vnionem ad humanitatem,
quam in se retinet, etiam si humanitas illi non sit vn-
ita; unde & ab æterno illam habet, etiam si non de-
nominetur vnium, donec humanitas illi vnietur.
Quæ responsio, si intelligatur de continentia emi-
nenti, est probabilis, & coincidit cum præceden-
te, nam Verbum ob suam infinitatem, & immutabi-
litate, ex se habet, quidquid necessarium est, vt sit
vnium, si alterum extremum ipsi vnietur. Si autem
intelligatur responsio de formali continentia, ita vt
in Verbo ex se & ab æterno sit formalis vnio, est fal-
sa & improbabilis. Primo, quia est contra omnes
Theologos. Secundo, quia inuoluit repugnantiam,
quod sit actualis vnio, & non denominet vnium, nec
actu faciat vnium cum alio, cum in hoc eius formalis
ratio & effectus formalis consistat. Tercio, quia ratio
vnionis est imperfecta, dicit enim connaturalis ha-
bitudinem ad componendum aliquid tertium, sine
quo vel esse non potest, vel saltem non modo connat-
urali; hæc autem imperfectio non potest formaliter
in Deo reperiri. Quarto alias etiam in persona Patris
& Spiritus sancti essent similes vniones æternæ, quod
dicere ridiculum esset. Est ergo tota vnio in huma-
nitate, & in ea de nouo fit per mutationem eius, ter-
minatur autem ad Verbum sine illius mutatione.

Ad primam vero probationem, seu explicatio-
nem difficultatis respondetur, hanc denominationem
hominis respectu Verbi, non posse dici intrin-
secam eo modo, quo in creaturis denominatio à for-
ma inhærente, vel à modo intrinseco, & quasi iden-
tificato ipsi rei solet dici intrinseca. Nec vero potest
dici extrinseca, quia reuera sumpta est à quadā na-
tura intime & substantialiter Verbo coniuncta, est
ergo veluti media, nam quia est à natura realiter di-
stincta, videtur extrinseca, quia vero est à natura in-
time coniuncta videtur intrinseca, & ita potius est
appellanda. Quia vero vnio ex qua oritur hæc de-
nominatio, sine mutatione Verbi facta est, ideo po-
tuit Verbum incipere sic denominari sine sui mu-
tatione. Sed hic incidebat quaestio an saltem per
communicationem idiomatum possit Verbum di-
ci mutari ratione mutationis, quæ fit in humanitate.
Sed hoc disputandum est in quaest. 16. nunc solum
dicitur, ex vi huius mutationis, quæ tendit ad vnio-
nem, non posse sic denominari, quia mutatio, quæ
fit in humanitate, antecedit ordine naturæ termi-
num vnionis, vt circa litteram articuli 8. indicatum
est, & incitato loco latius dicitur.

Ad secundam rationem dubij iam dictum est, quo

A modo humanitas constituit Verbum hominem non
informando, nec causalitatem aliquam in ipsum ex-
ercendo: sed potius è contrario, quia Verbum ipsum
terminat humanitatem, & in illa subsistit.

Ad tertiam vero similiter negatur, Verbum for-
mam esse vel subiectum humanitatis: sed purū ter-
minum, sicut nec subsistentia propria habet rationē
materiæ, aut formæ, compositio enim hæc ex natura
& subsistentia alterius rationis est à compositione ex
materia & forma, & subiecto & accidente. Natura
enim iam plene composita ex materia & forma per
subsistentiam terminatur. Neque refert, quod in mo-
do denominandi subsistentia imitetur formam. Di-
citur enim quis per subsistentiam subsistere, sicut per
scientiam scire, quia sæpe modus causæ, vel actus in
re est diuersus, licet similibus vocibus explicetur.
Dicitur enim homo mortalis, seu materialis è mate-
ria, & rationalis ab anima, licet modus causæ diuersus
sit. Quo circa ratio actus, vel terminatus patet,
quam ratio formæ, sicut è contrario capacitas vel ap-
tutudo generalis quiddam est, quam propria po-
tētia passiva, est enim de ratione formæ, vt sit ens in-
completum natura sua ordinatum ad complendū
vnā essentiam integram, vel perficiendū aliquid
subiectum cum quo postulat vniri, vt existat modo
sue naturæ accommodato. Vnde etiam fit, vt sit prin-
cipiū per quod res operatur, præcipue si forma per-
fecta sit; at vero ratio actus vel subsistentiæ, in suo
conceptu non includit huiusmodi imperfectiones.
Quamvis enim subsistentia creata imperfecta sit: ta-
men hæc imperfectio non est de formali conceptu
subsistentiæ vt sic, sicut aliæ imperfectiones sunt de
conceptu formæ, vt sic. Cuius signum est, quod in
Deo reperitur formalis subsistentia, non vero pro-
pria forma. Denique informare, vt sic, dicitur aliquo
modo esse in alio, quod imperfectionem dicit; ter-
minare autem naturā, vel subsistere in illa, potius est
quasi sustentare illam, quod perfectionem indicat
seclusa imperfectione subiecti. Non ergo hic inter-
uenit aliquod proprium causalitatis genus, neque
enim omnis dependentia postulat veram causalita-
tem, vt patet in relatione pendente à suo termino;
reductiue vero potest hæc terminatio reuocari ad a-
liquod genus causæ vel materialis, quia est per mo-
dum sustentantis, vel formalis, quod magis placet,
quia est per modum actus perficientis. Causalitas
autem efficiens propria Verbi vt terminantis, hic
nulla interuenit, quia non influit propria actione in
ipsam entitatem humanitatis, vel vnionis, sed tan-
tum exhibet se ipsum tanq̃ terminum vnionis; om-
nis enim alia efficientia communis est toti Trini-
tati, vt dicitur late infra qu. 3. Quare supra etiam di-
ximus non pendere humanitatem à Verbo in existē-
tia sua, vt à causa per se influente, sed vt à conditione
necessaria. Et ita fere explicant rem hanc Theologi
in 3. d. 1. vbi specialiter videri possunt Scotus & Ga-
briel quaestione 1. Et ex his facile improbari potest
error Ioan. de Ripa, qui dixit essentiam diuinam pos-
se vere ac proprie informare naturam vel materiam
creatam, & in hoc mysterio diuinitatem esse veram
formam humanitatis, quod Eutychianam hæresim
sapit. Refert istius auctoris plura argumenta, & soluit
Capreol. in 3. distinct. 5. quæst. 2.

Ad quartam respondetur primum procedere ex
hypothesi impossibili, vt infra dicam. Secundo illa
data, potest negari assumptum, dicendo posse Deum
ponere humanitatem in Angelo, sine Angeli mutati-
one, quia etiam ibi non requireretur informatio, nec
perfectio Angeli noua. Vltimo tamen negatur simi-
lilitudo, quia suppositum Angeli, cum finitum sit, &
in se, & in omni modo essendi suo est intrinsece ter-
minatum ad suam naturam, & ad modum subsisten-
di sub illa, & ideo si vniretur alteri naturæ, acquirere-
ret aliū nouum essendi modum, vel relationem rea-
lē vnionis, quia est res eiusdē ordinis, & capax illius.

At

Ad 1.

Dubium.

Responsio.

Ad 2.

At vero Verbum propter suam infinitatem de se, & intrinsicce dispositum, ut ex vi sui naturalis modi essendi sine ulla additione, vel mutatione possit esse sub quacunque natura, quæ illi vniatur, & ideo sine nouo modo, vel relatione reali potest vniri.

Tertia obiectio ex parte naturæ compositæ.
Tertium caput difficultatis sumitur ex parte totius compositi, seu ex improportione, & infinita distantia rerum tam diuersarum, ut sunt Deus & creatura. Si enim ex substantia & qualitate non potest fieri vnum per se, quia genere distant, quomodo fiet ex Deo & creatura, inter quæ infinite maior distantia est? Sed hæc difficultas tacta est à D. Thoma. supra art. i. huius materiz, & inter explicandum eius litteram sufficienter expeditur. Et ideo dicitur breuiter, distantiam in genere entis inter extrema non impedire vnionem eorum, si aliunde habeant sufficiens proportionem: inter Verbum autem & naturam humanam, est quidem aliqua proportio, non naturalis, sed obediencialis, seu non repugnantia. Quia in Verbo reperitur ratio substantiæ, & in humanitate capacitas naturæ, & ideo maior est, proportio inter hæc extrema ad componendum vnum per se, quam inter substantiam, & qualitatem, quia licet in perfectione magis distent: tamen in ratione substantiæ, atque adeo in ordine ad vnionem substantialem maiorem convenientiam habent.

Quarta obiectio ex parte naturæ compositæ.
Vnum vero superest circa hunc punctum difficile, quia ipsa realis distinctio Verbi & humanitatis videtur repugnare compositioni ex natura & substantia, quia hæc compositio tantum est ex re & modo: compositio autem quæ talis est etiam de potentia absoluta ex rebus distinctis fieri non potest. Quod ita explicatur, quia modus rei nunquam potest suppleri per aliquem actum, vel formam omnino realiter distinctam, quia hoc repugnat naturæ modi, ut inductione etiam collare potest, nam quia figura est modus quantitatis, impossibile est figuram quantitatem per realitatem distinctam, & idem est de sessione respectu sedentis, & de similibus.

Quinta obiectio ex parte naturæ compositæ.
Respondetur, in nostra sententia verum esse naturalem compositionem ex natura & substantia esse tanquam ex re & modo. Negatur autem inde fieri non potuisse in hoc mysterio ex rebus omnino distinctis confluere vnam personam compositam per veram & ineffabilem compositionem ex natura & supposito, quia licet hæc vnio in hac generali ratione conueniat cum naturali compositione ex natura & substantia, non est tamen eiusdem rationis & modi, ut in præcedenti sectione dictum est, & nunc amplius explicabitur. Ad aliam enim partem, in qua sumitur, modum rei nunquam posse suppleri per entitatem omnino distinctam; responderetur in primis non esse eandem rationem de substantia, & de aliis imperfectis modis, quales sunt illi qui in argumento sumuntur, quia substantia dicit perfectionem simpliciter, quæ formaliter in Deo est; ita ut ipsa personalis substantia Verbi sit per se ens perfectissimum, & ipsa persona quæ subsistit: unde fit ut possit per se ipsam vniri naturæ creatæ, & illam in se sustinere. Alij vero modi semper adherent alicui entitati, quam consequuntur, & ideo effectus, vel quasi effectus eorum formalis, non potest fieri per distinctam realitatem. Secundo potest dari, modum non expelli formaliter nisi per modum, vel per priuationem, & ita in præsentis mysterio modus per se essendi, quem deberet habere humanitas Christi, non expellitur formaliter per Verbum: sed per modum adhesionis, vel vnionis, quem humanitas illa habet in Verbo, ut iam dictum est. Similiter verum est, modum non posse suppleri per rem distinctam ita, ut maneat effectus, vel quasi effectus modi omnino eiusdem rationis: si autem diuersa ratione fiat, potest suppleri, ut in proposito humanitas sibi relicta realiter per se, & in se subsisteret; nunc autem ita subsistit, ut sit in alio, scilicet Verbo, cumque suo modo

Fr. Suarez, Tom. i.

Ad prima obiectio ex parte naturæ compositæ.
A componit vnam personam, & ita nunc habet illa humanitas modum omnino diuersum ab eo, quem haberet separata, inter quos modos est differentia, quod ille, qui est connaturalis, scilicet personalitatis propriæ, est omnino absolutus, & quasi in se manens: ille autem, quem tunc habet est veluti respectiuus, & innitens alteri rei distinctæ, scilicet Verbo, & inde fit, quod naturalis compositio ex natura & personalitate propria tantum est ex re & modo, compositio autem, quæ nunc est in persona Christi, potuit esse ex rebus distinctis medio illo modo, quo aliter se habet nunc humanitas. Neque oportet compositionem hanc esse omnino similem compositioni naturali in distinctione, vel qualitate componentium; sed in hoc solum quod ex ea resultat quiddam incommutabiliter subsistens in tali natura. Aliquale exemplum est in accidente, v.g. in quantitate dum inheret, habet modum proprium in re distincta, scilicet substantia, cum qua vnum componit; tamen separata habet alium modum in se existendi sine actuali inheretia ad rem distinctam.

Ad secunda obiectio ex parte naturæ compositæ.
Dices ergo nunc humanitas Christi non subsistit proprie, quia non est in se sed in alio. Respondetur, non subsistere tanquam id quod subsistit, sed proprie Verbum in illa subsistit, & illa dicitur in Verbo subsistere, quia illius substantia terminatur, & quasi sustentatur.

ARTICVLVS IX.

Virum vnio duarum naturarum in Christo sit maxima vnio.

Ad prima obiectio ex parte naturæ compositæ.
A D nonum sic proceditur. Videtur, quod vnio duarum naturarum in Christo non sit maxima vnio. Vnitum enim deficit in ratione unitatis ab eo, quod est vnum, eo quod vnitum dicitur per participationem; vnum autem per essentiam: Sed in rebus creatis aliquid dicitur simpliciter esse vnum: sicut patet de unitate ipsa, quia est principium numeri. Ergo huiusmodi vnio, de qua loquimur, non importat maximam unitatem.

Ad secunda obiectio ex parte naturæ compositæ.
2. Præterea, Quanto ea, quæ vniuntur, magis distant: tanto minor est vnio: Sed ea quæ secundum hanc vnionem vniuntur, maxime distant, scilicet natura diuina & humana distant enim in infinitum. Ergo huiusmodi est minima vnio.

Ad tertia obiectio ex parte naturæ compositæ.
3. Præterea, Per vnionem fit aliquid vnum: Sed ex vnione animæ & corporis in nobis fit aliquid vnum in persona & naturæ; ex vnione autem diuinæ & humane nature fit aliquid vnum solum in persona. Ergo maior est vnio animæ ad corpus, quam diuinæ nature ad humanam: Et sic vnio de qua loquimur, non importat maximam unitatem.

Ad quarta obiectio ex parte naturæ compositæ.
Sed contra est, quod Augustinus dicit primo de Trin. quod homo potius est in Filio Dei, quam Filius in Patre: Filius autem ante medietatem est in Patre per unitatem essentia, homo vero est in Filio per vnionem incarnationis. Ergo maior est vnio incarnationis, quam vnitas diuinæ essentia, quæ tamen est maxima vnio. Et sic per consequens vnio incarnationis importat maximam unitatem.

Ad quinta obiectio ex parte naturæ compositæ.
b Respondeo dicendum, quod vnio importat coniunctionem aliquorum in aliquo vno. Potest ergo vnio incarnationis dupliciter accipi. Vno modo, ex parte eorum, quæ coniunguntur, Alio modo ex parte eius, in quo coniunguntur. Et ex hac parte, huiusmodi vnio habet preeminentiam inter alias vniones: nam vnitas persone diuinæ, in qua vniuntur due nature, est maxima. Non autem habet preeminentiam ex parte eorum, quæ coniunguntur.

Ad sexta obiectio ex parte naturæ compositæ.
c Ad primum ergo dicendum, quod vnitas diuinæ persone est maior, quam vnitas numeralis, quæ scilicet est principium numeri. Nam vnitas diuinæ persone, est vnitas in